

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE
STRATEGIJE PREVENCIJE POREMEĆAJA U
PONAŠANJU DJECE I MLADIH
OD 2009. DO 2012. GODINE**

za 2010. godinu

Zagreb, kolovoz 2011. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH OD 2009. DO 2012. GODINE ZA 2010. GODINU	5
3. ZAKLJUČAK.....	15
4. PRIVITAK	19
   4.1. Analiza provedbe pojedinih mjera od strane tijela državne uprave.....	19
4.1.1. Područje djelovanja: Istraživanje pojave.....	19
4.1.2. Područje djelovanja: Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.....	22
4.1.3. Područje djelovanja: Osnaživanje obitelji.....	46
4.1.4. Područje djelovanja: Osnaživanje lokalne zajednice.....	51
   4.2. Analiza provedbe jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.....	55
4.2.1. Analiza provedbe preporuka.....	55
4.2.2. Analiza provedbe pojedinih mjera od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.....	61
4.2.2.1. Grad Zagreb.....	61
4.2.2.2. Brodsko – posavska županija.....	65
4.2.2.3. Istarska županija.....	68
4.2.2.4. Karlovačka županija.....	70
4.2.2.5. Koprivničko – križevačka županija.....	72
4.2.2.6. Međimurska županija.....	74
4.2.2.7. Primorsko – goranska županija.....	77
4.2.2.8. Šibensko – kninska županija.....	79
4.2.2.9. Vukovarsko – srijemska županija.....	80
4.2.2.10. Zadarska županija.....	83
4.2.2.11. Zagrebačka županija.....	88
   4.3. Standardi za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih	91

1. UVOD

Vlada Republike Hrvatske, na sjednici održanoj **3. kolovoza 2009. godine, usvojila je Nacionalnu strategiju prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine** (u dalnjem tekstu: Nacionalna strategija).

Svrha donošenja mjera navedenih u Nacionalnoj strategiji je osiguravanje temeljnih uvjeta potrebnih za kvalitetan, uspješan i zdrav rast i razvoj novih naraštaja u Republici Hrvatskoj, otklanjanje činitelja rizika odgovornih za nastajanje poremećaja u ponašanju te nastalih poremećaja u ponašanju i njihovih posljedica.

Cilj donošenja mjera je unapređenje sustava kojim će se u najvećoj mogućoj mjeri suzbijati nastanak i razvoj rizičnih činitelja odgovornih za pojavu poremećaja u ponašanju, poticanje izgradnje, razvijanja i širenja činitelja zaštite, razvijanje, organiziranje i usustavljanje mreže preventivnih aktivnosti, poticanje uspostavljanja i primjene programa prevencije na razinama lokalne zajednice, općine, grada, županije i države i osiguranje evaluacije svih programa.

Nacionalna strategija sadrži ukupno 22 mjere sa 69 aktivnosti u 4 područja:

1. Istraživanje pojave (2 mjere s 5 aktivnosti)
2. Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih (13 mjera sa 39 aktivnosti)
3. Osnaživanje obitelji (5 mjera s 18 aktivnosti)
4. Osnaživanje lokalne zajednice (2 mjere sa 7 aktivnosti).

Nacionalna strategija također definira, za svaku pojedinu mjeru i aktivnost, nositelje i suradnike u provedbi, izvore sredstava, pokazatelje provedbe, kao i rokove provedbe.

Nositelji provedbe pojedinih mjera su:

- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (11 mjer),
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (7 mjer),
- Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (6 mjer),
- Ministarstvo pravosuđa (2 mjer),
- Ministarstvo unutarnjih poslova (1 mjer).

Nacionalna strategija sadrži i preporuke za provedbu mjera usmjerene svim nositeljima i sunositeljima mjera, kao i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Preporuke jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave odnose se na izradu lokalne strategije/programa u svrhu prevencije poremećaja u ponašanju, osnivanje tijela zaduženih za koordinaciju i praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije, održavanje redovitih sastanaka navedenih tijela te uspostavljanje suradnje i razmjene podataka s drugim državnim tijelima te jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju razmjene iskustava i korištenja dobrih primjera iz prakse.

Nacionalnom strategijom je za 2010. godinu predviđena provedba 39 aktivnosti od kojih je za 23 predviđena provedba u potpunosti, a za 16 kontinuirana provedba.

Sukladno Završnim odrednicama Nacionalne strategije, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je, u svrhu izrade **Izvješća o provedbi Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine za 2010. godinu**, zatražilo podatke o provedbi mjera, aktivnosti i preporuka Nacionalne strategije od

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

svih nositelja mjera, odnosno nadležnih tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave te obiteljskih centara.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je dodatno, u svrhu praćenja statističkih podataka o kretanju broja prijavljenih maloljetnih počinitelja prekršaja i kaznenih djela, a sukladno Zaključku sa sjednice Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, održane 8. lipnja 2010. godine, zatražilo od Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske te Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske statističke podatke o kretnju broja prijavljenih maloljetnih počinitelja prekršaja i kaznenih djela u 2010. godini.

U svrhu praćenja statističkih podataka o broju kaznenih djela maloljetnih počinitelja, Ministarstvo unutarnjih poslova dostavilo je podatke za 2008., 2009. i 2010. godinu te su isti također navedeni u ovom Izvješću.

Sukladno navedenome, Izvješće sadrži analizu provedbe mjera od strane tijela državne uprave, analizu provedbe mjera i preporuka jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, statističke podatke o kretnju broja prijavljenih maloljetnih počinitelja prekršaja i kaznenih djela u 2010. godini te statističke podatke o broju kaznenih djela maloljetnih počinitelja za 2008., 2009. i 2010. godinu.

2. IZVJEŠĆE O PROVEDBI NACIONALNE STRATEGIJE PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH OD 2009. DO 2012. GODINE ZA 2010. GODINU

2.1. ISTRAŽIVANJE POJAVE

U cilju istraživanja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te usuglašavanja postojećih kriterija za njeno utvrđivanje, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovalo je Radnu skupinu za izradu analize i prijedloga standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih. Radna skupina je izradila **Analizu standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih** koja je pokazala da se prilikom definiranja i evidentiranja poremećaja u ponašanju primjenjuju različiti klasifikacijski sustavi odnosno zakonski akti. S time u vezi, Radna skupina je izradila i **Prijedlog standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih**, a s ciljem unaprjeđenja rada na evidentiranju, praćenju i suzbijanju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj te omogućavanja predstavnicima nadležnih institucija, organizacija civilnog društva i tijela državne uprave da kvalitetnije prepoznaju poremećaje u ponašanju djece i mladih i poduzimaju odgovarajuće mјere. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je, dana 10. prosinca 2010. godine s početkom u 10 sati, organiziralo **Javnu raspravu „Definiranje, utvrđivanje i praćenje poremećaja u ponašanju djece i mladih“**. Predstavljanjem Prijedloga standarda široj javnosti kroz Javnu raspravu dodatno se doprinijelo stvaranju standarda kako bismo što efikasnije mogli evidentirati, pratiti i suzbijati pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj. **Prijedlog standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih usvojilo je Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih** na 1. sjednici u 2011. godini održanoj 12. svibnja 2011. godine te je isti objavljen na internet stranici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti www.mobms.hr i sastavni je dio ovog Izvješća.

2.2. UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

U svrhu unaprjeđenja sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, pri Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi osnovana je međuresorna i interdisciplinarna Radna skupina za izradu Standarda za djelovanje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih koja je izradila **Prijedlog standarda za djelovanje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih** kao radni materijal za daljnje stručne rasprave. Prva stručna rasprava pod nazivom „**Izrada standarda za djelovanje interdisciplinarnih timova**“ organizirana je u svibnju 2010. godine, a zaključci i prijedlozi s navedene rasprave su ugrađeni u završni materijal i prezentirani na međuresornom stručnom skupu „**Možemo zajedno**“ u prosincu 2010. godine. Tijekom 2010. godine, s interdisciplinarnim radom započelo je 9 županija, na način da su organizirali prve međuresorne, timski interdisciplinarne sastanke na svojim područjima. Ostale županije će s navedenom aktivnošću započeti u 2011. godini.

U cilju izrade prijedloga učinkovite provedbe postojećih mjera i propisa u području odgojno-obrazovnih, zdravstveno-intervencijskih, policijsko-preventivnih, prekršajno-pravnih i kazneno-pravnih mjera, **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi** realizirao je program zdravstvenih mjera kroz aktivnosti zavoda za javno zdravstvo u djelatnostima preventivno-odgojnih mjera školske djece i studenata, zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti kao i djelatnosti epidemiologije. U sustavu socijalne skrbi izrađen je **Prijedlog Strategije razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2011. do 2016. godine** (usvojena od strane Vlade Republike Hrvatske 2. travnja 2011. godine) kao i **Zakon o socijalnoj skrbi** (Narodne novine, br. 57/2011). **Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnost** je osnovalo **Radnu skupinu za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona s prijedlogom preporuka za njegovo unaprjeđenje**, a kako bi se ispitala dosadašnja praksa i učinci primjene Obiteljskog zakona. U tijeku je završna obrada prikupljenih podataka od nadležnih tijela koja primjenjuju Obiteljski zakon (sudova i centara za socijalnu skrb). Temeljem obrade prikupljenih podataka, analize važeće zakonske regulative kojima je uređena obiteljskopravna zaštita kao i dosadašnje sudske prakse predložit će se preporuke za unaprjeđenje pojedinih rješenja. U Radnu skupinu uključeni su predstavnici tijela državne uprave (Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva pravosuđa, Ureda pravobraniteljice za djecu, Općinskog građanskog suda u Zagrebu te Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu). Strategijom razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. koju je usvojila Vlada Republike Hrvatske 2. travnja 2011. godine predviđena je reforma obiteljskog zakonodavstva, s rokom provedbe 2011. - 2016. godine. Također je predviđeno unapređenje rada sustava socijalne skrbi u području obiteljsko - pravne zaštite, poboljšanje materijalnih i postupovnih odredbi Obiteljskog zakona, te preciznije određivanje pitanja nadležnosti.

Ministarstvo pravosuđa je osnovalo **Radnu skupinu za izradu Nacrtu prijedloga Zakona o sudovima za mladež**. U Radnu skupinu bili su uključeni predstavnici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Županijskog suda u Zagrebu, Županijskog suda u Velikoj Gorici, Glavnog državnog odvjetništva, Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu, Općinskog kaznenog suda, Pravnog fakulteta u Rijeci, Pravnog fakulteta u Splitu, Pravnog fakulteta u Zagrebu, Ureda pravobraniteljice za djecu, odvjetničkih ureda, centara za socijalnu skrb. Nacrt prijedloga Zakona o sudovima za mladež prihvaćen je na sjednici Hrvatskog sabora u prvom čitanju 17. lipnja 2011. godine. **Konačni prijedlog Zakona o sudovima za mladež prihvaćen je na sjednici Vlade Republike Hrvatske 1. srpnja 2011. godine** te je isti upućen Hrvatskom saboru na usvajanje. **Konačni prijedloga Zakona o sudovima za mladež** sadrži odredbe materijalnog kaznenog prava koje uređuju opća pitanja koja se odnose na maloljetnike i mlađe punoljetnike; organizacijske odredbe sudova za mladež; posebne odredbe kaznenog postupka koje uređuju postupanje u predmetima prema maloljetnicima; odredbe o izvršenju kaznenih sankcija te propise o kaznenopravnoj zaštiti djece.

Nadalje, u svrhu učinkovite provedbe postojećih i novopredloženih mjera u pojedinim sustavima za vrijeme izvršavanja sankcija, **maloljetniku se omogućava pohađanje redovitih školskih programa**, kao i **zdravstveni pregledi**.

Ministarstvo unutarnjih poslova, kao rezultat strateškog opredjeljenja za proaktivni pristup suzbijanju svih oblika kriminaliteta i provođenja multimodularnog projekta pod nazivom „Unaprjeđenje rada na izgradnji sustava prevencije kriminaliteta i osnivanju koordinacijske

jedinice za prevenciju kriminaliteta“, **osnovalo je Odjel prevencije u Uredu glavnog ravnatelja policije i organizacijske jedinice za prevenciju u svim policijskim upravama u Republici Hrvatskoj**. Glavne zadaće specijalističke linije za prevenciju su provođenje preventivnih programa i aktivnosti u okviru policije i uspostava što uže suradnje s ostalim institucijama države, lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva i građanima, a sve u cilju smanjenja kriminaliteta, delinkventnih i drugih devijantnih ponašanja.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je tijekom 2010. godine u okviru svojih aktivnosti, a s ciljem **provedbe i praćenja preventivnih školskih programa u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse, sufinciralo 10 preventivnih programa** u osnovnim i srednjim školama te **tiskanje stručne literature** koja se bavi prevencijom svih oblika ovisnosti. Nadalje, u svrhu poticanja škola na kvalitetno provođenje preventivnih programa, a sukladno Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, **definirane su temeljne kompetencije za cjeloživotno obrazovanje**. Jedna od temeljnih kompetencija je i socijalna i gradanska kompetencija koja se prema Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje u osnovnim i srednjim školama ostvaruje kroz međupredmetnu temu *Osobni i socijalni razvoj*. Škole na temelju Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje izrađuju školske kurikulume unutar kojih, u okviru izvannastavnih i drugih aktivnosti, osiguravaju učenicima i one koje se odnose na preventivna ponašanja i djelovanje (projekti, okrugli stolovi, humanitarne aktivnosti, volonterski rad i sl.). Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje također **ističe značaj redovite i trajne suradnje škole s roditeljima/skrbnicima i lokalnom zajednicom** u smislu podijeljene odgovornosti glede ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, u suradnji s Institutom za društvena istraživanja Zagreb **izradio je analizu neopravdanog izostajanja učenika osnovnih škola u Republici Hrvatskoj** budući da su neopravdani izostanci jedan od prvih indikatora rizičnih ponašanja. **Agencija za odgoj i obrazovanje**, od školske godine 2010./2011., **imenovala je 21 voditelja županijskog stručnog vijeća za osnovne i srednje škole** za organizaciju stručnih usavršavanja za provedbu školskih preventivnih programa na županijskoj razini.

U svrhu **predlaganja modela identifikacije, praćenja i djelovanja škole na sprečavanju pojave i razvoja čimbenika rizika i rizičnih ponašanja učenika**, a u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje, Ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba i Ministarstva unutarnjih poslova – Ravnateljstva policije, pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Veleposlanstva Republike Francuske u Republici Hrvatskoj, održan je **stručni skup „Sport i nasilje u Europi“**. Na stručnom skupu je sudjelovalo 217 sudionika (učitelja/nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja iz osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova, predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova i Policijske akademije). Predavanja i prezentacije o problemu sporta i nasilja održali su hrvatski i francuski stručnjaci.

Nadalje, tiskano je 1.000 primjeraka knjige **Sport i nasilje u Europi** (autori Dominique Bodin, Luc Robene, Stephane Heas u izdanju *Vijeća Europe*), koji su distribuirani na gore navedenom stručnom skupu te će biti distribuirani na stručnim skupovima na temu prevencija nasilja na sportskim manifestacijama tijekom 2011. godine.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje u veljači 2010. godine objavili su poziv za izradu **likovnih i literarnih radova na temu „Kako navijam i kako se ponašam u sportu“**, na koji je pristiglo 97 literarnih i 446 likovnih radova i koji su

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

objavljeni na elektronskom zapisu *Kako navijam i kako se ponašam u sportu*. Svim učenicima, učiteljima i nastavnicima koji su dostavili svoje rade Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje dostavili su zahvalnice i priznanja za sudjelovanje na natječaju. Likovni rad učenica Rebeke Kralj i Jelene Musulin iz Klasične gimnazije Ruđera Boškovića iz Dubrovnika tiskan je kao plakat u nakladi od 2.000 primjeraka i banner, koji je predstavljen na utakmici Hrvatska – Malta, 17. studenoga 2010. godine. U studenom 2010. godine učenici, učitelji/nastavnici, ravnatelji i roditelji učenika, koji su sudjelovali na natječaju *Kako navijam i kako se ponašam u sportu*, bili su gosti Hrvatskog nogometnog saveza na kvalifikacijskoj utakmici za EURO 2012. Hrvatska – Malta, na kojoj je Hrvatski nogometni savez uručio nagrade učenicama Rebeki Kralj i Jeleni Musulin kao i Marijani Lučić, profesorici likovne kulture i don Bernardu Pleši, ravnatelju Klasične gimnazije Ruđera Boškovića iz Dubrovnika, za njihov doprinos u akciji *Kako navijam i kako se ponašam u sportu*. U navedeni projekt bilo je ukupno uključeno 1.500 učenika. U prosincu 2010. godine, svim učenicima, učiteljima/nastavnicima i odgojno-obrazovnim ustanovama koje su sudjelovale u izradi i pripremi likovnih i literarnih radova na temu *Kako navijam i kako se ponašam u sportu*, dostavljene su zahvalnice, priznanja i elektronski zapis *Kako navijam i kako se ponašam u sportu* (sa svim pristiglim likovnim i literarnim radovima i stručnim materijalima).

U okviru stručnog usavršavanja europskog projekta „Unplugged - European Drug Addiction Prevention Trail“, Republika Hrvatska je dobila priliku prilagoditi i implementirati **program Unplugged - prevencija korištenja duhana, alkohola i drugih sredstava ovisnosti (pod hrvatskim nazivom „Imam stav“)**. Projekt na međunarodnoj razini implementira Mentor Foundation International (Velika Britanija), a u Republici Hrvatskoj ga provodi Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje te uz podršku Ureda za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske. Program je nastao inicijativom European Union Drug Abuse Prevention (EU-Dap) i podražava ga Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (European Center on Drugs and Drug Addiction). Program je baziran na učenju životnih vještina i konceptu socijalnih utjecaja. U Republici Hrvatskoj Program je proveden u 15 škola s područja Zagreba i okolice u okviru kojeg je stručno usavršavanje završilo 64 učitelja te 14 stručnih suradnika – socijalnih pedagoga. Završna konferencija programa „Imam stav“ održana je u Konferencijskoj dvorani Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa 17. studenoga 2010. godine.

Agencija za odgoj i obrazovanje organizirala je **dva stručna skupa na temu Prevencija ovisnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama**. Skupovi su održani 3. ožujka i 2. prosinca 2010. godine u Vinkovcima.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje dale su potporu provedbi **preventivnog programa "Prevencija nasilja u mladenačkim vezama"**. Program se provodi u suradnji Društva za psihološku pomoć te Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a dio je međunarodnog projekta programa Matra Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske. Radi se o preventivnom programu koji se provodi putem interaktivnih radionica u trećim razredima srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Svrha provođenja preventivnog programa je suzbijanje nasilnog ponašanja u mladenačkim vezama s konačnim ciljem smanjivanja nasilja u obitelji. Kurikulum radionica je razvijen uz izravni angažman 56 stručnih suradnika iz gimnazija i stručnih škola iz cijele Republike Hrvatske. Istodobno s izradom radionica izrađen je nastavni plan izbornog predmeta o nasilju u bliskim odnosima na 6 sveučilišnih studija kojeg su prihvatile nadležna akademска tijela.

U svrhu provedbe edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima, Ured UNICEF-a za Hrvatsku nastavio je s provedbom aktivnosti za podršku roditeljima najmlađe djece, a u okviru Programa za rani razvoj djece i poticajno roditeljstvo. S time u vezi su usuglašene aktivnosti za unaprjeđenje rada obiteljskih centara u županijama u području osiguravanja podrške roditeljima najmlađe djece na razini lokalnih zajednica te je za sve obiteljske centre organiziran trening za provođenje „Baby Fitness“ radionica i osiguravanje stručne interdisciplinarne podrške roditeljima najmlađe djece. Nadalje, edukaciju i koordinaciju provođenja radionica za roditelje „Rastimo zajedno“ tijekom 2010. godine u cijelosti je preuzela Agencija za odgoj i obrazovanje koja je organizirala treninge djelatnika predškolskih ustanova te su radionice za roditelje dostupne u više od 60 vrtića. U listopadu 2010. godine izdan je Priručnik za voditelje radionica „Rastimo zajedno“ sa svim pratećim materijalima i DVD-om, uključujući i materijale za roditelje. Također je Ured UNICEF-a u Hrvatskoj tijekom 2010. godine nastavio s distribucijom roditeljima i stručnjacima DVD-a „Prve 3 su najvažnije“ koji među ostalim sadrži iskustva roditelja i savjete stručnjaka o ranoj privrženosti, emocionalnom razvoju, komunikaciji, dojenju, zdravoj prehrani, disciplini, razvojnoj gimnastici i masaži.

Uloga zdravstva u provedbi programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih značajno je unaprijeđena aktivnostima zavoda za javno zdravstvo kroz djelatnosti preventivno-odgojnih mjera školske djece i studenata, zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti, epidemiologije kao i donošenjem novih nacionalnih programa i strategija (Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno - obrazovnom sustavu te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. godine do 2014. godine, Nacionalna strategija za zaštitu mentalnog zdravlja od 2011. do 2016. godine, Nacionalna strategija za sprečavanje štetne uporabe alkohola od 2011. do 2016. godine) koji također imaju za cilj prevenciju poremećaja u ponašanju. Predstavnici sustava zdravstva Republike Hrvatske uključeni su u sve međuresorne timove koji se bave problematikom obiteljsko-pravne zaštite te osim direktnog djelovanja kroz timove, predstavnici sustava zdravstva su uključeni u međuresorne stručne edukacije iz ovog područja.

U svrhu izrade prijedloga povećanja svih kapaciteta za liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama, uvažavajući regionalne potrebe, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je, sukladno planu i programu specijalizacija za 2010. godinu, **odobrilo 6 novih specijalizacija iz dječje i adolescentne psihijatrije**. Nadalje, kako bi se povećali kapaciteti za specijalističko-konzilijarno i stacionarno liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje je za 2010. godinu **ugovorio 24, 7 timova** za specijalističko-konzilijarno liječenje djece i mladih, **41 tim** u djelatnosti zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti pri Županijskim zavodima za javno zdravstvo, **146 timova** u djelatnosti preventivno-odgojnih mjera školske djece i studenata pri Županijskim zavodima za javno zdravstvo te **osigurao 75 mjesta (stolaca)** u dnevnoj bolnici na odjelima dječje i adolescentne psihijatrije u 5 bolnica. **Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež Zagreb** u veljači 2010. godine dodijeljen je naslov „**Bolnica - prijatelj djece**“ čime se unaprijedila kvaliteta prostornih kapaciteta i kvaliteta zdravstvene usluge.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, **u cilju usklađivanja s europskim standardima i povećanjem broja dječjih i adolescentnih psihijatara** uvodi promjene u program

specijalizacije kojim će **dječja i adolescentna psihijatrija postati samostalna grana specijalizacije**, a ne više subspecijalizacija u okviru psihijatrije.

U cilju izrade plana edukacije stručnjaka iz socijalne skrbi za ulogu koordinatora mreže stručnjaka i programa preventivnih aktivnosti na lokalnoj razini tijekom 2010. godine, u sustavu socijalne skrbi, imenovani su koordinatori za međuresorsk suradnju u području obiteljskopravne i kaznenopravne zaštite djece i obitelji na lokalnoj i županijskoj razini. Za županijske koordinatore je u prosincu 2010. godine organiziran **stručni skup „Možemo zajedno“** na kojem je prezentiran očekivani način rada i funkcioniranje mreže koordinatora. Prezentiran je rad primjera dobre prakse u lokalnoj zajednici, a tiskana je i istoimena brošura sa osnovnim uputama o mogućnostima i obvezama pojedinih sektora u lancu međuresorske suradnje. Također je osmišljen plan daljnje edukacije županijskih koordinatora i predstavnika svih sektora u međuresorskoj suradnji. Nadalje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je izradilo **Smjernice za planiranje razvoja mreže socijalnih usluga na županijskoj razini**. Smjernice se koriste u svrhu participativnog planiranja razvoja mreže socijalnih usluga u županijama koje se provodi u okviru suradničkog zadatka Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i UNDP-a Hrvatska u 10 županija.

Informiranje i savjetovanje roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja, u okviru aktivnosti zdravstvene zaštite **zavoda za javno zdravstvo**, provedeno je kroz redovito obraćanje čitavoj populaciji **putem medija** s temama o rizicima odrastanja, održavanje **tečaja trajnog usavršavanja „MOVE- kratka motivacijska intervencija/savjetodavni rad s mladima rizičnog ponašanja“**, **sudjelovanje u međunarodnom istraživanju** o zdravstvenom ponašanju učenika (Health Behaviour in School-aged Children HBSC), **rad timova školske medicine** u Službama za školsku medicinu zavoda za javno zdravstvo koji provode **zdravstveno - odgojne (obuhvat učenika/studenata** u školskoj godini 2009/2010 bio je **335.228**) i **savjetovališne aktivnosti (broj posjeta učenika/studenata** savjetovalištima u školskoj godini 2009./2010. bio je **103.675**), **organizaciju Simpozija o cijepljenju** u suradnji s Uredom svjetske zdravstvene organizacije za liječnike pedijatre, epidemiologe, obiteljske medicine i specijaliste školske medicine, **obilježavanjem međunarodnih i hrvatskih dana** vezanih uz sprječavanje i širenje ovisnosti, HIV-a, nepušenja i drugo, kao i **osnivanje Stručne radne skupine za izradu Nacrta Nacionalnog programa prevencije ozljeda djece** (izrađena dopuna Nacrta nacionalnog programa prevencije ozljeda djece).

U okviru sustava socijalne skrbi, informiranje i savjetovanje roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja, realiziralo se kroz **rad „Malih kreativnih skupina“** u koje se uključuju upravo djeca i mladi s rizicima u odrastanju, kao i roditelji. Tijekom 2010. godine u ukupno 25 centara za socijalnu skrb provodio se program „Malih kreativnih socijalizacijskih skupina“. Nadalje, tijekom 2010. godine djelovalo je ukupno **90 kreativnih socijalizacijskih skupina** na području Republike Hrvatske. U radu je **obuhvaćeno 1.650 djece** s faktorima rizika u odrastanju. Nadalje, isti se na prikidan način savjetuju i informiraju **kroz mjeru Nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi**. Ovu mjeru centri za socijalnu skrb izrekli su tijekom izvještajne godine prema **4.299 obitelji**. Nadalje, aktivnosti se realizirala i kroz **sudsku odgojnu mjeru Pojačane brige i nadzora**, a provode je stručni radnici koristeći, između ostalog, metode savjetovanja i upozorenja o rizicima u odrastanju. Tijekom 2010. godine **izrečeno je 504 takvih mjera**, a **provodeno je** ukupno **1.385 mjera Pojačane brige i nadzora**. Navedeni broj uključuje mjere izrečene u prethodnim godinama, a provođenih tijekom izvještajne godine.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, **u svrhu uspostavljanja mehanizama kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa, posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaska, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja, kroz djelatnost sanitарne inspekcije kontinuirano nadzire provedbu Zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda.** Također **izdaje i odobrena za pušačke prostore** koji uz zadovoljavanje posebnih ventilacijsko - tehničkih uvjeta, moraju biti posebno označeni na ulazu (posebnim znakom za dozvoljeno pušenje) te moraju biti opremljeni sa sredstvima promidžbe o štetnosti duhanskih proizvoda, kao doprinos prevenciji uporabe duhanskih proizvoda. Tijekom 2010. godine **gospodarski inspektor Državnog inspektorata obavili su prema Zakonu o trgovini 9.586 kontrola primjene odredbi članka 11. Zakona o trgovini**, od kojih se 3.948 kontrola odnosi na **odredbu o zabrani prodaje alkoholnih pića i pića koja sadrže alkohol**, 5.638 kontrola odnosi na **odredbu o obvezi isticanja oznake o zabrani prodaje alkoholnih pića osobama mlađim od 18 godina**. Utvrđeno je 158 povreda Zakona, zbog kojih je ukupno poduzeto 178 Zakonom propisanih kaznenih i upravnih mjera. Nadalje provedeno je, prema **Zakonu o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda**, 12.535 kontrola primjene odredbi članka 11. Zakona o trgovini, od kojih se 5.208 kontrola odnosi na **odredbu o zabrani prodaje duhanskih proizvoda**, 7.327 kontrola odnosi na **odredbu o obvezi isticanja oznake o zabrani prodaje duhanskih proizvoda osobama mlađim od 18 godina**. Utvrđeno je 179 povreda odredbi toga Zakona, zbog kojih je poduzeto 274 Zakonom propisanih kaznenih i upravnih mjera. Također je prema Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti provedeno 25.338 **inspekcijskih nadzora ugostiteljskih objekata u kojima se uslužuju pića, napici i hrana te su tom prilikom u 322 slučaja utvrđene povrede odredbi Zakona.**

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u cilju ponude specifičnih i fleksibilnih programa obrazovanja mlađih, kao i djece te mlađih koji napuštaju redovito školovanje sufinanciralo projekte udrug usmjerene prevenciji ovisnosti mlađih te se dio projektnih aktivnosti odnosio na provedbu prevencije ovisnosti kroz organizirano provođenje slobodnog vremena, neformalno obrazovanje, poticanje volonterstva te organiziranje edukacijskih seminara ili radionica.

Aktivnosti **Ministarstva pravosuđa** vezane uz **praćenje dinamike pripreme i donošenja svih zakona i propisa** koji se tiču djece i mlađih ogledaju se u osnivanju **Povjerenstva za praćenje i unapređenje rada tijela kaznenog postupka i izvršavanja maloljetničkih sankcija**, koje je u studenom 2009. godine započelo s radom. Također, **Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje propisano je donošenje nekoliko pravilnika** od kojih je Pravilnik o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod iz nadležnosti Ministarstva pravosuđa. Radna skupina za izradu Pravilnika o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, izradila je Prijedlog Pravilnika te je isti donesen od strane ministra pravosuđa i upućen na objavu u Narodnim novinama.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, također u svrhu praćenja dinamike pripreme i donošenja svih zakona i propisa koji se tiču djece i mlađih, u razdoblju od siječnja do srpnja 2010. godine **prikupljalo je podatke o provedbi Zakona o savjetima mlađih** temeljem *Obrasca o provedbi Zakona* te osnovalo **Radnu skupinu za izradu izmjena i dopuna Zakona o savjetima mlađih**. Radna skupina je tijekom 2010. godine **izradila Analizu podataka prikupljenih temeljem Obrasca o provedbi Zakona o savjetima mlađih** koja je pokazala da je situacija sa savjetima mlađih osrednja te da postoji značajan prostor za unaprjeđenje pravne regulacije, osnivanja i stvarnog funkcioniranja

savjeta mladih. Slijedom navedenog, početkom 2011. godine provedene su **konzultacije** sa gradovima Osijekom, Čabrom i Cresom, općinama Lekenik i Semeljci i Osječko-baranjskom županijom, izrađen je **Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama zakona o savjetima mladih** te je 14. lipnja 2011. godine **održana Javna rasprava** o navedenom Nacrtu prijedloga.

U sustavu socijalne skrbi, provodile su se **aktivnosti reforme sustava usmjerenе k unapređivanju kvalitete rada i podizanju standarda pružanja usluga iz djelokruga rada**. Završena je organizacijska **reforma centara za socijalnu skrb po modelu "Ured sve na jednom mjestu"**, te je u tijeku snimanje opterećenosti djelatnika u ovakvoj organizacijskoj shemi. Do tada su na snazi standardi prema posljednjem pravilniku Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, sukladno kojem je posljednja izvršena analiza pokazala manjak od 103 osobe - stručnog kadra za ovu vrstu poslova pri centrima za socijalnu skrb. Također je tijekom 2010. godine **izvršena analiza broja korisnika na broj stručnih radnika** koja pokazuje da je u **domovima socijalne skrbi za djecu i mlađež s poremećajima u ponašanju** bilo zaposleno 462.5 radnika na 1.477 korisnika, iz čega proizlazi rezultat od **3.2 korisnika na jednog radnika**. Ovaj omjer je u **domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi** još manji, odnosno iznosi **1.6 korisnik po radniku**. U centrima za socijalnu skrb je prosječno **178 korisnika na jednog stručnog radnika**. Ujedno, standardi kvalitete mogu pomoći da se bolje iskoriste ograničeni resursi te da na taj način poboljša skrb o korisnicima. Istovremeno, pružateljima usluga bilo bi omogućeno da usporede svoj rad s radom drugih u sličnim ustanovama, pritom usvajajući nove spoznaje na osnovi iskustava drugih. U okviru standarda kvalitete ističe se standard kvaliteta - 11. Osiguravanje potrebnog osoblja kojim se osigurava odgovarajuće stručno osoblje u onom broju koji može zadovoljiti potrebe korisnika usluga i kvalitetu pružene usluge.

Vezano uz propisivanje **vrste i razine obrazovanja stručnjaka za pojedina radna mjesta te minimum kontinuiranog stručnog usavršavanja** kao preduvjet za zadržavanje profesionalnog statusa, **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi** je provodilo aktivnosti vezane za strukovne komore, te su **izrađeni: Prijedlog zakona o edukacijsko-rehabilitacijskoj djelatnosti s konačnim prijedlogom zakona, Prijedlog zakona o socijalno-pedagoškoj djelatnosti, Prijedlog zakona o logopedskoj djelatnosti i Prijedlog zakona o djelatnosti socijalnog rada**. Navedeni dokumenti su u završnoj fazi procedure usuglašavanja i donošenja. Strukovne će komore dodatno urediti područje stručnog usavršavanje pojedinih struka putem licenciranja. **Ministarstvo pravosuđa**, Uprava za zatvorski sustav je tijekom 2010. godine provela edukaciju, **odnosno posebno ospozobljavanje službenika pravosudne policije za postupanje s maloljetnicima**. U istu su bili uključeni i **službenici pravosudne policije u Odgojnim zavodima u Turopolju i Požegi, te Kaznionica u Požegi i Valturi** - otvoreni odjeli za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora.

U svrhu **poticanja i uključivanja psihoterapijskog rada** u pojedine oblike skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju, **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi** nudi domovima mogućnost **ugovaraju usluga sa stručnjacima, odnosno udrugama ili pravnim subjektima**. Za navedenu svrhu se domovima osiguravaju materijalna sredstva u njihovim proračunima, ukoliko se ne radi o osnovnim uslugama. Potrebe psihoterapijskog rada također se djelomično pokrivaju **i sufinanciranjem projekata kroz natječaje iz dijela prihoda od igara na sreću** Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te su tijekom 2010. godine odobrena financijska sredstva za provedbu pet projekata.

Vezano uz izradu **analize stanja i postojećih mreža različitih oblika skrbi** (posebice institucionalne i poluinstitucionalne), **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je izradilo Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.).** Planom su obuhvaćeni svi domovi i drugi pružatelji usluga za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, **djecu i mladež s poremećajima u ponašanju,** te djecu i mladež s teškoćama u razvoju, a u okviru kojeg je izrađena analiza trenutnog stanja i postojeće mreže različitih oblika skrbi – institucionalne i izvaninstitucionalne.

2.3. OSNAŽIVANJE OBITELJI

U svrhu osnaživanja obitelji, **Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je tijekom 2010. godine osnovalo Stručnu radnu skupinu za definiranje odgovornog roditeljstva, mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i izradu prijedloga novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku** (u dalnjem tekstu: Stručna radna skupina). Za članice Stručne radne skupine imenovane su dvije nezavisne stručnjakinje, pet predstavnica tijela državne uprave te jedna predstavnica obiteljskog centra. Stručna radna skupina je izradila **Prijedlog definicije odgovornog roditeljstva, komponenti i metodologije polazeći od sustava društvenih i odgojnih vrijednosti, njegovih komponenti i metodologije promicanja odgovornog roditeljstva,** a sukladno zaprimljenim očitovanjima nadležnih tijela državne uprave, znanstvenih institucija i organizacija civilnog društva. Također je izradila **Radni materijal: Određenje odgovornog roditeljstva,** a u tijeku je izrada prijedloga novih mjer pružanja preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku te izrada mehanizama evaluacije.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je s ciljem **izrade analize stanja programa rada s roditeljima koji zanemaruju i zlostavljuju djecu i osiguranja njihove provedbe** pratilo pojavu zlostavljanja i zanemarivanja djece kroz **godišnja statistička izvješća centara za socijalnu skrb,** kao što se i koristilo podacima i analizama koje provodi **Poliklinika za zaštitu djece Grada Zagreba te ostalih znanstvenih institucija.** **Godišnja izvješća sa statističkim pokazateljima pojave i oblika skrbi,** kao i Strategija razvoja sustava socijalne skrbi od 2011. do 2016., **objavljeni su na internet stranici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te su dostupni široj javnosti i nadležnim tijelima.**

U svrhu **izrade plana i programa edukacije stručnjaka, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi** izradilo je tijekom 2010. godine **plan edukacije stručnjaka u sustavu socijalne skrbi koji rade na području zanemarivanja i zlostavljanja djece.** S time u vezi **osigurana su financijska sredstva** te je potpisani ugovor o suradnji i realizaciji programa edukacije s Poliklinikom za zlostavljanu i zanemarenju djecu Grada Zagreba. **Edukacija se održala u tri ciklusa.** Svrha seminara bila je ojačati 100 stručnih radnika za rad u ovom području, uz plan da se edukacija nastavi kroz supervizijske susrete te na nove teme. Također, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je, putem natječaja za financijska sredstva iz dijela prihoda od igara na sreću, **osiguralo financijsku potporu udruzi „Hrabri telefon“, za provedbu programa „Jačanje organizacije za provedbu usluga i aktivnosti na području prevencije i zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja“.** Nadalje, izrađen je **plan edukacije stručnjaka** iz sustava socijalne skrbi **kroz sudjelovanje u projektu IPA-e** „Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova u području suzbijanja seksualnog

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece te u području pružanja pomoći policije ranjivim žrtvama kriminaliteta“.

2.4. OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE

U svrhu **osiguravanja uvjeta za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u svakoj lokalnoj zajednici, općini, gradu i županiji te njihovu provedbu**, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je tijekom 2010. godine započelo s izradom **Prijedloga pravilnika o načinu postupanja učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima**. Nadalje, u školskoj godini 2009./2010., Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je osiguralo **financijsku potporu za programe i projekte koji su uključivali i rad s roditeljima, ili su i roditelji sudjelovali u provedbi**.

Agencija za odgoj i obrazovanje je također u navedenu svrhu, a u suradnji s Hrvatskim institutom za istraživanja mozga, Centrom za krizna stanja i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, organizirala 3 stručna skupa na temu „Depresija i suicidalno ponašanje djece i mladih“ (Zadar, Osijek, Pula) za stručne suradnike pedagoge i psihologe te odgajatelje.

3. ZAKLJUČAK

Iz *Izvješća o provedbi Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine za 2010. godinu* vidljivo je da su sva nadležna tijela državne uprave i obiteljski centri dostavili tražene podatke o provedbi mjera i aktivnosti Nacionalne strategije. Podatke o provedbi mjera, aktivnostima i preporukama od strane lokalne i područne (regionalne) samouprave dostavilo je 19 županija, odnosno tražene podatke za 2010. godinu, kao ni za 2009. godinu, nisu dostavile Sisačko-moslavačka i Splitsko-dalmatinska županija.

Za provedbu mjera tijekom 2010. godine tijela državne uprave utrošila su **54.738.261,72 kuna** (detaljan prikaz u Tablici 1.). Ukupno utrošena sredstva za provedbu mjera, odnosno aktivnosti, znatno su veća od gore iskazanih budući da su osigurana i utrošena kroz redovnu djelatnost tijela državne uprave kao što je vidljivo iz Tablice 1. i Izvješća.

Tablica 1. Prikaz utroška finansijskih sredstava tijela državne uprave prema područjima djelovanja

Redni broj	Područje	Sredstva
1.	Istraživanje pojave	10.432,00
2.	Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih	52.604.071,94
3.	Osnaživanje obitelji	95.950,00
4.	Osnaživanje lokalne zajednice	2.027.807,78
UKUPNO		54.738.261,72

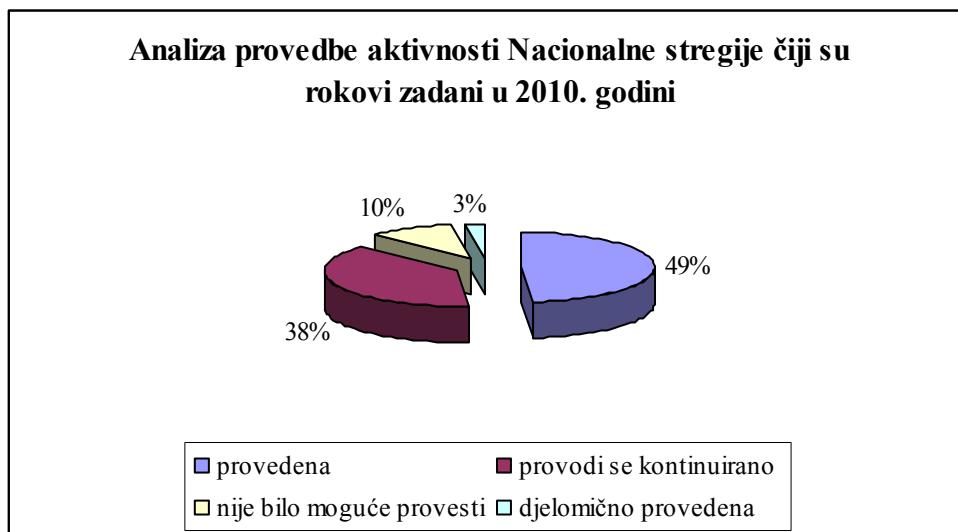
Kratki pregled mjera, odnosno aktivnosti, prikazan je u Tablici 2. i Grafikonu 1., a odnosi se na nositelje mjera iz tijela državne uprave. Sukladno navedenome, od ukupno 39 aktivnosti Nacionalne strategije, čiji se rok provedbe odnosi na 2010. godinu, 19 (49%) aktivnosti je provedeno, 15 (38%) aktivnosti se provodi kontinuirano, 4 (10%) aktivnosti nije bilo moguće provesti te će se provesti u narednom razdoblju, a 1(3%) aktivnost je djelomično provedena te će se provedba nastaviti u narednom razdoblju.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Tablica 2. Prikaz provedbe aktivnosti tijela državne uprave prema područjima djelovanja tijekom 2010. godine

Područja djelovanja	Ukupan broj mjera	Ukupan broj aktivnosti	Provedena u 2009. godini	Rok provedbe aktivnosti i se odnosi na naredno razdoblje	STANJE PROVEDBE AKTIVNOSTI ČIJI SU ROKOVI ZADANI U 2010. GODINI			
					Provedena u 2010. godini	Provodi se kontinuirano	Nije bilo moguće provesti te će se provesti u narednom razdoblju	Djelomično provedena te će se provedba nastaviti u narednom razdoblju
Istraživanje pojave	2	5	1	0	2	0	2	0
Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih	13	39	7	9	9	13	1	0
Osnavljanje obitelji	5	18	0	11	5	1	1	0
Osnavljanje lokalne zajednice	2	7	0	2	3	1	0	1
UKUPNO	22	69	8	22	19	15	4	1

Grafikon 1. Analiza provedbe aktivnosti Nacionalne strategije za 2010. godinu

Dodatno, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave su sukladno Nacionalnoj strategiji provodile preporuke upućene njima, kao i niz mjera Nacionalne strategije te su u svrhu njihove provedbe utrošile sredstva kako je prikazano u Tablici 3.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Tablica 3. Prikaz utroška finansijskih sredstava jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema područjima djelovanja i kroz preporuke

Redni broj	Područje	Sredstva
1.	Istraživanje pojave	/
2.	Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mlađih	242.731.805,42 kuna
3.	Osnaživanje obitelji	218.737,40 kuna
4.	Osnaživanje lokalne zajednice	2.388.191,41 kuna
5.	Preporuke	371.208,45 kuna
UKUPNO		245.709.942,68

U skladu s navedenim **za provedbu Nacionalne strategije u 2010. godini**, odnosno za provedbu aktivnosti/mjera te preporuka jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, **utrošeno je 296.248.204,40 kuna.**

Dodatno, u svrhu kontinuiranog praćenja statističkih podataka o kretnju broja prijavljenih maloljetnih počinitelja prekršaja i maloljetnih počinitelja kaznenih djela, izrađen je prikaz prijavljenih maloljetnih počinitelja prekršaja (Tablica 4.) i maloljetnih počinitelja kaznenih djela (Tablica 5.) za 2008., 2009. i 2010. godinu. Prikazi su izrađeni na temelju podataka koje su dostavili Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova i Državno odvjetništvo Republike Hrvatske.

Tablica 4. Prikaz statističkih podataka o kretanju broja prijavljenih maloljetnih počinitelja prekršaja

Izvor podataka	Prekršaji	2008. godina	2009. godina	2010. godina
Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske	gospodarski	119	63	45
	protiv javnog reda i mira	3.228	2.501	2.349
	u cestovnom prometu	6.795	5.359	4.096
Ministarstvo unutarnjih poslova	protiv javnog reda i mira	1.990	1.875	1.631
	u cestovnom prometu	16.790	11.775	8.616

Tablica 5. Prikaz statističkih podataka o kretnju broja prijavljenih maloljetnih počinitelja kaznenih djela

Izvor podataka	2008. godina	2009. godina	2010. godina
Državno odvjetništvo Republike Hrvatske	3.896	3.574	3.689

Navedeni podaci pokazuju da je broj **prijavljenih maloljetnih počinitelja prekršaja u 2010. godini u padu u odnosu na 2008. i 2009. godinu** dok je broj **maloljetnih počinitelja kaznenih djela u 2010. godini u padu u odnosu na 2008. godinu te neznatnom porastu u odnosu na 2009. godinu.**

Također, u svrhu kontinuiranog praćenja statističkih podataka o broju i vrsti kaznenih djela učinjenih od strane maloljetnih počinitelja i djece, izrađeni su prikazi o broju kaznenih djela počinjenih od strane djece (Tablica 6.) i maloljetnih počinitelja (Tablica 7.) za 2008., 2009. i

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

2010. godinu. Prikazi su izrađeni na temelju podataka koje je dostavilo Ministarstvo unutarnjih poslova.

Tablica 6. Prikaz statističkih podataka o kretanju broja kaznenih djela počinjenih od strane djece

Izvor podataka	Vrsta kaznenog djela	2008. godina	2009. godina	2010. godina
Ministarstvo unutarnjih poslova	Ubojstvo	0	0	0
	Ubojstvo u pokušaju	0	0	0
	Teško ubojstvo	0	0	0
	Teško ubojstvo u pokušaju	0	0	0
	Teška tjelesna ozljeda	17	15	117
	Tjelesna ozljeda	142	121	14
	Nasilničko ponašanje	22	20	18
	UKUPNO	181	156	149

Tablica 7. Prikaz statističkih podataka o kretanju broja kaznenih djela počinjenih od strane maloljetnih počinitelja

Izvor podataka	Vrsta kaznenog djela	2008. godina	2009. godina	2010. godina
Ministarstvo unutarnjih poslova	Ubojstvo	2	0	1
	Ubojstvo u pokušaju	2	0	1
	Teško ubojstvo	0	0	1
	Teško ubojstvo u pokušaju	0	1	4
	Teška tjelesna ozljeda	96	77	314
	Tjelesna ozljeda	326	278	88
	Sudjelovanje u tučnjavi	5	1	2
	Nasilničko ponašanje	92	71	69
	UKUPNO	523	428	480

Navedeni podaci pokazuju da je **broj počinjenih kaznenih djela od strane djece u 2010. godini u padu u odnosu na 2008. i 2009. godinu**, dok je **broj počinjenih kaznenih djela od strane maloljetnih počinitelja u 2010. godini u padu u odnosu na 2008. godinu te porastu u odnosu na 2009. godinu**.

4. PRIVITAK

4.1. ANALIZA PROVEDBE POJEDINIХ MJERA OD STRANE TIJELA DRŽAVNE UPRAVE

Područje 1. Istraživanje pojave

Mjera 1. Usuglasiti postojeće kriterije za utvrđivanje pojave te evidentirati i kontinuirano pratiti pojavu poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud, Državni inspektorat, znanstvene i stručne ustanove, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. analiza postojećih kriterija prema kojima se od strane nadležnih državnih tijela u Republici Hrvatskoj evidentiraju poremećaji u ponašanju djece i mladih, kao i analiza načina (metodologije i instrumenti) praćenja aktualnog stanja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih;
2. uvažavajući rezultate analiza postojećih kriterija evidentiranja i načina praćenja pojave, a polazeći od odgojnih vrijednosti u hrvatskome društvu, provedene stručne i javne rasprave, izrada prijedloga uskladijenih kriterija za određivanje i utvrđivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te načina njenog praćenja te upućivanje Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih;
3. dostupnost kriterija za određivanje i utvrđivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te načina njenog praćenja putem web-stranice široj javnosti.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2009. godina

Aktivnost 2. i 3. – kraj 2010. godine

Provedba mjere:

Aktivnost 1. – provedena u prethodnom razdoblju

Aktivnost 2. – provedena

Aktivnost 3. - provedena

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovalo je Radnu skupinu za izradu analize, kao i prijedloga standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih (u dalnjem tekstu: Radna skupina). Radnu skupinu činili su predstavnici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravstva i

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

socijalne skrbi te Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Radna skupina izradila je ujednačenu metodologiju prikupljanja podataka o definiciji, kao i kriterijima utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih. Podaci su prikupljeni od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, Istarske i Krapinsko-zagorske županije, Grada Zagreba, Varaždina i Velike Gorice te 17 obiteljskih centara.

Sukladno zaprimljenim očitovanjima nadležnih tijela državne uprave, obiteljskih centara i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave Radna skupina je izradila *Analizu standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih* koja je pokazala da se prilikom definiranja i evidentiranja poremećaja u ponašanju primjenjuju različiti klasifikacijski sustavi odnosno zakonski akti.

S time u vezi, Radna skupina je izradila i *Prijedlog standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih*, a s ciljem unaprjeđenja rada na evidentiranju, praćenju i suzbijanju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj te omogućavanja predstavnicima nadležnih institucija i tijela državne uprave da kvalitetnije provode prepoznavanje poremećaja u ponašanju djece i mladih i poduzimanje odgovarajućih mera.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je, dana 10. prosinca 2010. godine s početkom u 10 sati, organiziralo Javnu raspravu „**Definiranje, utvrđivanje i praćenje poremećaja u ponašanju djece i mladih**“. Predstavljanjem Prijedloga standarda široj javnosti kroz Javnu raspravu dodatno se doprinijelo stvaranju standarda kako bismo što efikasnije mogli evidentirati, pratiti i suzbijati pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj.

Javna rasprava se održavala po cjelinama Prijedloga standarda:

1. Terminologija
2. Definicija pojave
3. Kriteriji za identificiranje/procjenu pojave
4. Način praćenja pojave.

Zaključci Javne rasprave:

1. Sudionici javne rasprave koji su imali prijedloge izmjena i dopuna Prijedloga standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih iste su dostavili Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u roku 5 dana od dana održavanja javne rasprave.
2. Predstavnici/e Radne skupine za izradu analize i prijedloga standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih izvršili su analizu novih prijedloga izmjena i dopuna Prijedloga standarda te su izradili završnu verziju Prijedloga standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih.
3. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je završnu verziju Prijedloga standarda uputilo Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih na usvajanje na 1. sjednici u 2011. godini.

Sudionici Javne rasprave bili su predstavnici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

pravosuđa, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Općinskog Državnog odvjetništva, Ureda za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, obiteljskih centara, organizacija civilnog društva usmjerenih prevenciji poremećaja u ponašanju, znanstvenih i stručnih institucija, Ureda pravobraniteljice za djecu, članovi Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, Savjeta za mlade i Vijeća za djecu.

Prijedlog standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih usvojilo je Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih na 1. sjednici u 2011. godini održanoj 12. svibnja 2011. godine te je isti dostupan na internet stranici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti www.mobms.hr i sastavni je dio ovog Izvješća.

Utrošena sredstva: 10.432,00 kuna

Aktivnost 3.

Prijedlog standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih, po završetku Javne rasprave „Definiranje, utvrđivanje i praćenje poremećaja u ponašanju djece i mladih“ održane 10. prosinca 2010. godine u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, objavljen je na internetskoj stranici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti www.mobms.hr. Dodatno vidi Aktivnost 2. ove mjere.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Mjera 2. Inicirati nove i podržati postojeće znanstveno-istraživačke projekte usmjerene na istraživanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih i načine njezinog suzbijanja

Nositelj mјere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova (Policjska akademija), Ministarstvo pravosuđa (Pravosudna akademija), znanstvene i stručne ustanove, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. utvrđivanje trenutno ugovorenih znanstvenih projekata koji se bave poremećajima u ponašanju djece i mladih i utvrditi pojave koje nisu obuhvaćene znanstvenim ili stručnim istraživanjima te za njih uputiti javni poziv znanstvenoj i stručnoj javnosti (tzv. naručeni projekti), te podržavati znanstveno-istraživačke projekte koji obuhvaćaju djecu i mlade u dobi od 14 do 19 godina;
2. sukladno rezultatima istraživanja, te stručne i javne rasprave, utvrditi prijedloge neistraženih područja te načine unaprjeđenja rada na evidentiranju, praćenju i suzbijanju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina

Aktivnost 2. – kraj 2010. godine

Provedba mjere:

Aktivnost 1. – nije provedena te će se provesti u idućem razdoblju

Aktivnost 2. – nije provedena te će se provesti u idućem razdoblju

Područje 2. Unaprjedenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Mjera 1. Izraditi preglednik zakonskih i podzakonskih odredbi i drugih nacionalnih i međunarodnih dokumenata koji se izravno odnose na prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. prikupljanje podataka i izrada preglednika

2. osiguravanje dostupnosti preglednika putem web-stranice i redovnog ažuriranja

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – kraj 2009. godine

Provedba mjere: Aktivnosti 1. i 2. – provedene u prethodnom razdoblju

Mjera 2. Izraditi standarde za djelovanje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, znanstvene i stručne ustanove.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada prijedloga problemskih područja na kojima je neophodno osigurati interdisciplinarni timski rad

2. predložiti postupak i standarde djelovanja interdisciplinarnih timova

3. provesti javne stručne rasprave o predloženom

4. započeti s interdisciplinarnim radom na dogovorenim područjima.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – do kraja 2009. godine

Aktivnosti 2. i 3. – 2010. godina

Aktivnost 4. – 2010. godina i kontinuirano

Provedba mjere: Aktivnost 1. – provedena u prethodnom razdoblju

Aktivnost 2. – provedena

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Aktivnost 3. – provedena

Aktivnost 4. – provodi se kontinuirano

Indikatori provedbe:

Izvješće dostavlja: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 2.

Pri Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi osnovana je međuresorna i interdisciplinarna Radna skupina za izradu Standarda za djelovanje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih. Radna skupina sastajala se nekoliko puta tijekom 2010. godine te je izrađen Prijedlog standarda kao radni materijal za daljnje stručne rasprave.

Utrošena sredstva: 6.000,00 kuna

Aktivnost 3.

Stručna rasprava pod nazivom „Izrada standarda za djelovanje interdisciplinarnih timova“ organizirana je u svibnju 2010. godine u Agenciji za odgoj i obrazovanje, pozvani su svi sektori i provela se diskusija u interdisciplinarnim radnim skupinama, koje su potom izradile svoje zaključke i prijedloge. Isti su ugrađeni u završni materijal i prezentirani na međuresorskem stručnom skupu „Možemo zajedno“ u Zagrebu, 15. prosinca 2010. godine, kada su ponovo bili izloženi javnoj stručnoj raspravi.

Utrošena sredstva: 16.100,00 kuna

Aktivnost 4.

Tijekom 2010. godine, s interdisciplinarnim radom započelo je 9 županija, na način da su organizirali prve međuresorske, timski interdisciplinarne sastanke na svojim područjima, dok su ostale županije isto stavile u plan za 2012. godinu.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Izvješće dostavlja: Agencija za odgoj i obrazovanje

Aktivnost 3.

Agencija za odgoj i obrazovanje, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi i Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, organizirala je Stručni skup izvan Kataloga stručnih skupova Agencije za odgoj i obrazovanje pod nazivom „Izrada standarda za djelovanje interdisciplinarnih timova“ 5. svibnja 2010. godine u Zagrebu. Stručni skup bio je namijenjen stručnim suradnicima i svim zainteresiranim odgojno-obrazovnim radnicima koji se u svome radu bave prevencijom poremećaja u ponašanju. Također, stručni skup je imao za cilj informirati odgojno-obrazovne radnike o suvremenim kretanjima u radu na prevenciji poremećaja u ponašanju u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Na Stručnom skupu sudjelovalo je 54 sudionika, odnosno predstavnici centara za socijalnu skrb, policijskih uprava, zdravstvenih ustanova, odgojnih i obrazovnih institucija.

Utrošena sredstva: 5.000,00 kuna

Mjera 3. Predložiti načine unaprjeđenja provedbe odgojno-obrazovnih, zdravstveno-intervencijskih, policijsko-preventivnih, prekršajno-pravnih i kazneno-pravnih mjera

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo unutarnjih poslova

Sunositelji: znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada prijedloga učinkovite provedbe postojećih mjera i propisa u području odgojno-obrazovnih, zdravstveno-intervencijskih, policijsko-preventivnih, prekršajno-pravnih i kazneno-pravnih mjera
2. izraditi prijedlog učinkovite provedbe postojećih i novopredloženih mjera u pojedinim sustavima,
3. osigurati kontinuirano praćenje i evaluaciju provedbe
4. izraditi protokol postupanja za provedbu mjera.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – do kraja 2009. godine

Aktivnost 2. – 2010. godina

Aktivnosti 3. i 4. – 2011. godina i kontinuirano

Provedba mjere:

Aktivnost 1. – provedena u prethodnom razdoblju

Aktivnost 2. – provedena

Aktivnosti 3. i 4. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Izvješće podnosi: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, sufinancira projekte koji za cilj imaju osiguravanje psihološke pomoći i savjetodavnog rada s djecom i mladima.

Utrošena sredstva: 527.760,00 kuna

Izvješće podnosi: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Program zdravstvenih mjera realiziran je kroz aktivnosti zavoda za javno zdravstvo u djelatnostima preventivno-odgojnih mjera školske djece i studenata, zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti, kao i djelatnosti epidemiologije.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

U sustavu socijalne skrbi tijekom 2010. godine intenzivno se radilo na osmišljavanju Strategije razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2011. do 2016. godine, kao i Zakona o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br. 57/2011). Aktivno se sudjelovalo i u Radnoj skupini za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona s prijedlogom preporuka za njegovo unaprjeđenje te Radnoj skupini za izradu Nacrtu prijedloga Zakona o sudovima za mladež.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi prema ugovorenim djelatnostima s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje

Izvješće podnosi: Ministarstvo pravosuda

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

U svrhu učinkovite provedbe postojećih i novopredloženih mjera u pojedinim sustavima za vrijeme izvršavanja sankcija maloljetniku se omogućava pohađanje redovitih školskih programa. Broj maloljetnika koji su tijekom 2010. godine bili uključeni u obrazovanje u Odgojnom zavodu Turopolje i Odgojnom zavodu Požega bio je 86. Također se omogućavaju zdravstveni pregledi maloljetnika, a tijekom 2010. izvršeno je ukupno 1.275 pregleda u Odgojnom zavodu Turopolje i Odgojnom zavodu Požega.

Nadalje, Ministarstvo pravosuđa je osnovalo Radnu skupinu za izradu Nacrtu prijedloga Zakona o sudovima za mladež. U Radnu skupinu bili su uključeni predstavnici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Županijskog suda u Zagrebu, Županijskog suda u Velikoj Gorici, Glavnog državnog odvjetništva, Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu, Općinskog kaznenog suda, Pravnog fakulteta u Rijeci, Pravnog fakulteta u Splitu, Pravnog fakulteta u Zagrebu, Ureda pravobraniteljice za djecu, odvjetničkih ureda i centara za socijalnu skrb. Nacrt prijedloga Zakona o sudovima za mladež prihvaćen je na sjednici Hrvatskog sabora u prvom čitanju 17. lipnja 2011. godine. Konačni prijedlog Zakona o sudovima za mladež prihvaćen je na sjednici Vlade Republika Hrvatska 1. srpnja 2011. godine te se uskoro očekuje prihvatanje od strane Hrvatskog sabora. Konačni prijedlog Zakona o sudovima za mladež sadrži odredbe materijalnog kaznenog prava koje uređuju opća pitanja koja se odnose na maloljetnike i mlađe punoljetnike, organizacijske odredbe sudova za mladež, posebne odredbe kaznenog postupka koje uređuju postupanje u predmetima prema maloljetnicima, odredbe o izvršenju kaznenih sankcija te propise o kaznenopravnoj zaštiti djece.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva pravosuđa.

Izvješće dostavlja: Ministarstvo unutarnjih poslova

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Kao rezultat strateškog opredjeljenja Ministarstva unutarnjih poslova za proaktivni pristup suzbijanju svih oblika kriminaliteta, ali i provođenja multimodularnog Projekta pod nazivom „Unaprjeđenje rada na izgradnji sustava prevencije kriminaliteta i osnivanju koordinacijske jedinice za prevenciju kriminaliteta“ zajedno s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Republici Hrvatskoj (UNDP), početkom 2010. godine, osnovan je Odjel prevencije u Uredu glavnog ravnatelja policije i organizacijske jedinice za prevenciju u svim

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

policijskim upravama u Republici Hrvatskoj. Glavne zadaće specijalističke linije za prevenciju su provođenje preventivnih programa i aktivnosti u okviru policije i uspostava što tješnje suradnje s ostalim institucijama države, lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva i građanima, sve s ciljem smanjenje kriminaliteta, delinkventnih i drugih devijantnih ponašanja.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva unutarnjih poslova.

Izvješće dostavlja: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnost je osnovalo Radnu skupinu za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona s prijedlogom preporuka za njegovo unaprjeđenje, a kako bi se ispitala dosadašnja praksa i učinci primjene Obiteljskog zakona. U tijeku je završna obrada prikupljenih podataka od nadležnih tijela koja primjenjuju Obiteljski zakon (sudova i centara za socijalnu skrb). Temeljem obrade prikupljenih podataka, analize važeće zakonske regulative kojima je uređena obiteljskopravna zaštita kao i dosadašnje sudske prakse predložit će se preporuke za unaprjeđenje pojedinih rješenja. U Radnu skupinu uključeni su predstavnici tijela državne uprave (Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva pravosuđa, Ureda pravobraniteljice za djecu, Općinskog građanskog suda u Zagrebu te Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu).

Strategijom razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. koju je usvojila Vlada Republike Hrvatske 2. travnja 2011. godine predviđena je reforma obiteljskog zakonodavstva, s rokom provedbe 2011. - 2016. godine. Također je predviđeno unapređenje rada sustava socijalne skrbi u području obiteljsko-pravne zaštite, poboljšanje materijalnih i postupovnih odredbi Obiteljskog zakona, te preciznije određivanje pitanja nadležnosti.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti .

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Agencija za odgoj i obrazovanje (središnji ured i podružnice), znanstvene i stručne institucije.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano

Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Provedba mjere:

- Aktivnost 1. – provodi se kontinuirano
- Aktivnost 2. – provodi se kontinuirano
- Aktivnost 3. – provodi se kontinuirano

Izvješće dostavlja: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Osim preventivnih programa koji se provode u redovitom obrazovnom sustavu, izvaninstitucionalno se provode projekti koje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sufinancira putem godišnjih natječaja.

U odgojno-obrazovnim ustanovama provodi se 5 preventivnih programa koji se bave prevencijom nasilja.

Utrošena sredstva: 540.000,00 kuna

Aktivnost 2.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je tijekom 2010. godine u okviru svojih aktivnosti sufinanciralo 10 preventivnih programa u osnovnim i srednjim školama te tiskanje stručne literature koja se bavi prevencijom svih oblika ovisnosti. Sufinancirani programi/projekti su „Prevencija ovisnosti“, Srednja škola „Marko Marulić“ iz Slatine; „Znanjem protiv ovisnosti“, Osnovna škola „Oroslavlje“ iz Oroslavlja; „Školski preventivni programi“, Osnovna škola „Antun Mihanović“ iz Osijeka; „Prevencija neprihvatljivog ponašanja djece i mlađeži Grada Zagreba“, III. Gimnazija iz Zagreba; „Živimo zdravo“, Ekonomski i trgovački škola „Ivana Domca“ iz Vinkovaca; „Prevencija nasilja i ovisnosti“, Osnovna škola „Dr. Ante Starčević“ iz Zagreba; „Medijacijom protiv nasilja“, Osnovna škola „Retkovec“ iz Zagreba; „Protiv nasilja kroz kreativni rad“, Osnovna škola „Mladost“ iz Zagreba, „Prevencija u školskom ozračju“, Osnovna škola „Vukomerec“ iz Zagreba te izrada web stranice preventivni.hr.

Utrošena sredstva: 267.532,95 kuna

Aktivnost 3.

U svrhu poticanja škola na kvalitetno provođenje preventivnih programa, a sukladno Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje koji je donesen u srpnju 2010. godine, definirane su temeljne kompetencije za cjeloživotno obrazovanje. Jedna od temeljnih kompetencija je i socijalna i građanska kompetencija koja se prema Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje u osnovnim i srednjim školama ostvaruje kroz međupredmetnu temu *Osobni i socijalni razvoj*, a provodi se kroz sve predmete. Svrha joj je osposobiti učenike da prepoznaju i kritički procjenjuju vlastite i društvene vrijednosti, da razviju odgovornost za vlastito ponašanje i život, pozitivan odnos prema sebi i drugima, te da konstruktivno sudjeluju u društvenom životu. Škole na temelju Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje izrađuju školske kurikulume unutar kojih u okviru izvannastavnih i drugih aktivnosti osiguravaju učenicima i one koje se odnose na preventivna ponašanja i djelovanje (projekti, okrugli stolovi, humanitarne aktivnosti, volonterski rad i sl.). Nacionalni

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje također ističe značaj redovite i trajne suradnje škole s roditeljima/skrbnicima i lokalnom zajednicom u smislu podijeljene odgovornosti glede ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja.

Nadalje, u tijeku je izrada upitnika za stručnjake u školama koji rade na prevenciji nasilja među mladima, a u suradnji s Institutom za društvena istraživanja Zagreb izrađena je analiza neopravdanog izostajanja učenika osnovnih škola u Republici Hrvatskoj budući da su neopravdani izostanci jedan od prvih indikatora rizičnih ponašanja.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa

Izvješće dostavlja: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Aktivnost 1.

Obiteljski centar Ličko senjske županije proveo je dva ciklusa radionica „Lančana (Re) Akcija – LA(R)A“ za učenike dvaju 6. razreda Osnovne škole u Senju.

Utrošena sredstva: 500,00 kuna

Izvješće dostavlja: Agencija za odgoj i obrazovanje

Aktivnost 3.

Agencija za odgoj i obrazovanje, od školske godine 2010./2011., imenovala je 21 voditelja županijskog stručnog vijeća za osnovne i srednje škole za organizaciju stručnih usavršavanja za provedbu školskih preventivnih programa na županijskoj razini.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Agencije za odgoj i obrazovanje.

Mjera 5. Uspostaviti sustav identifikacije rizičnih čimbenika i rizičnih ponašanja učenika, njihovog praćenja te otklanjanja u odgojno-obrazovnom sustavu

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sunositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje (središnji ured i podružnice), znanstvene i stručne ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. priprema prijedloga o načinima identifikacije, snimanja stanja i analize podataka o rizičnim čimbenicima i ponašanjima učenika
2. predložiti model identifikacije, praćenja i djelovanja škole na sprečavanju pojave i razvoja čimbenika rizika i rizičnih ponašanja učenika.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2009. godine,
Aktivnost 2. – kraj 2010. godine i kontinuirano.

Provedba mjere:

Aktivnost 1. – provedena u prethodnom razdoblju

Aktivnost 2. – provodi se kontinuirano

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

U svrhu predlaganja modela identifikacije, praćenja i djelovanja škole na sprečavanju pojave i razvoja čimbenika rizika i rizičnih ponašanja učenika, a u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje, Ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba i Ministarstva unutarnjih poslova – Ravnateljstva policije pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Veleposlanstva Republike Francuske u Republici Hrvatskoj, dana 21. svibnja 2010. godine održan je **stručni skup „Sport i nasilje u Europi“**. Na stručnom skupu je sudjelovalo 217 sudionika (učitelja/nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja iz osnovnih i srednjih škola, učeničkih domova, predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova i Policijske akademije). Predavanja i prezentacije o problemu sporta i nasilja održali su hrvatski i francuski stručnjaci.

Nadalje, tiskano je 1.000 primjeraka knjige „**Sport i nasilje u Europi**“ (autori Dominique Bodin, Luc Robene, Stephane Heas u izdanju *Vijeća Europe*), koji su distribuirani na stručnom skupu „Sport i nasilje u Europi“ te će biti distribuirane na stručnim skupovima na temu prevencija nasilja na sportskim manifestacijama tijekom 2011. godine.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje u veljači 2010. godine objavili su poziv za izradu **likovnih i literarnih radova na temu „Kako navijam i kako se ponašam u sportu“**, na koji je pristiglo 97 literarnih i 446 likovnih radova i koji su objavljeni na elektronskom zapisu *Kako navijam i kako se ponašam u sportu*. Svim učenicima, učiteljima i nastavnicima koji su dostavili svoje rade Ministerstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje dostavili su zahvalnice i priznanja za sudjelovanje na natječaju.

Likovni rad učenica Rebeke Kralj i Jelene Musulin iz Klasične gimnazije Ruđera Boškovića iz Dubrovnika tiskan je kao plakat u nakladi od 2.000 primjeraka i banner, koji je predstavljen na utakmici Hrvatska – Malta, 17. studenoga 2010. godine.

Dana 17. studenoga 2010. učenici, učitelji/nastavnici, ravnatelji i roditelji učenika, koji su sudjelovali na natječaju *Kako navijam i kako se ponašam u sportu*, bili su gosti Hrvatskog nogometnog saveza na kvalifikacijskoj utakmici za EURO 2012. Hrvatska – Malta, na kojoj je Hrvatski nogometni savez uručio nagrade Rebeki Kralj i Jeleni Musulin, Marijani Lučić, profesorici likovne kulture i don Bernardu Pleši, ravnatelju Klasične gimnazije Ruđera Boškovića iz Dubrovnika, za njihov doprinos u akciji *Kako navijam i kako se ponašam u sportu*. U navedenom projektu bilo je ukupno uključeno 1.500 učenika.

U prosincu 2010. godine, svim učenicima, učiteljima/nastavnicima i odgojno-obrazovnim ustanovama koje su sudjelovale u izradi i pripremi likovnih i literarnih radova na temu „Kako navijam i kako se ponašam u sportu“, na koji je pristiglo 97 literarnih i 446 likovnih radova, dostavljene su zahvalnice, priznanja i elektronski zapis *Kako navijam i kako se ponašam u sportu* (sa svim pristiglim likovnim i literarnim radovima i stručnim materijalima).

U okviru stručnog usavršavanja europskog projekta „Unplugged - European Drug Addiction Prevention Trail“ Republika Hrvatska je dobila priliku prilagoditi i implementirati program Unplugged - prevencija korištenja duhana, alkohola i drugih sredstava ovisnosti (pod hrvatskim nazivom Imam stav). Projekt na međunarodnoj razini implementira Mentor

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Foundation International (Velika Britanija), a u Republici Hrvatskoj ga provodi Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje te uz podršku Ureda za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske. Program je nastao inicijativom European Union Drug Abuse Prevention (EU-Dap) i podražava ga Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (European Center on Drugs and Drug Addiction). Program je baziran na učenju životnih vještina i konceptu socijalnih utjecaja te time promiče pozitivno i zdravo ponašanje te utječe na prevenciju korištenja sredstava ovisnosti (pušenje, korištenje alkohola i drugih sredstava ovisnosti) i provodi se 5 godina u 7 europskih zemalja - Austrija, Belgija, Njemačka, Grčka, Italija, Španjolska i Švedska. Znanstvena evaluacija učinkovitosti programa pokazala je kako je program učinkovit u odgodi prvog uzimanja sredstava ovisnosti (pušenje, alkohol, druge droge) te smanjenju korištenja alkohola, duhana i kanabisa kod mladih uključenih u program. U Republici Hrvatskoj Program je proveden u 15 škola s područja Zagreba i okolice (Osnovna škola Antuna Gustava Matoša, Zagreb; Osnovna škola Trnsko, Zagreb; Osnovna škola Prečko, Zagreb; Osnovna škola Žitnjak, Zagreb; Osnovna škola Luka, Sesvete; Osnovna škola Stenjevec, Zagreb; Osnovna škola Augusta Cesarca, Zagreb; Osnovna škola Sesvetska Sela, Sesvete; Osnovna škola Velika Mlaka, Velika Gorica; Osnovna škola Rudeš, Zagreb; Osnovna škola Nikole Hribara, Velika Gorica; Osnovna škola dr. Vlatka Žganca, Zagreb; Osnovna škola Vukovina, Vukovina; Osnovna škola Nikole Tesle, Zagreb i Osnovna škola Antuna Augustinčića, Zaprešić) u okviru kojeg je stručno usavršavanje završilo 64 učitelja, 14 stručnih suradnika – socijalnih pedagoga. Završna konferencija programa „Imam stav“ održana je u Konferencijskoj dvorani Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa 17. studenoga 2010. godine.

Agencija za odgoj i obrazovanje organizirala je dva stručna skupa na temu *Prevencija ovisnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama*. Skupovi su održani 3. ožujka i 2. prosinca 2010. godine u Vinkovcima.

Nadalje, u listopadu 2010. godine, Odlukom o imenovanju županijskih koordinatora za provođenje Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u odgojno - obrazovnom sustavu, te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. - 2014. godine, imenovan je 21 koordinator za praćenje preventivnih programa.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Agencija za odgoj i obrazovanje dale su potporu provedbi preventivnog programa "Prevencija nasilja u mладенаčkim vezama". Program se provodi u suradnji Društva za psihološku pomoć te Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a dio je međunarodnog projekta programa Matra Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske. "Prevencija nasilja u mладенаčkim vezama" je preventivni program koji se provodi putem interaktivnih radionica u trećim razredima srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Svrha provođenja preventivnog programa je suzbijanje nasilnog ponašanja u mладенаčkim vezama s konačnim ciljem smanjivanja nasilja u obitelji. Kurikulum radionica je razvijen uz izravni angažman 56 stručnih suradnika iz gimnazija i stručnih škola iz cijele Republike Hrvatske. Istodobno s izradom radionica napravljen je nastavni plan izbornog predmeta o nasilju u bliskim odnosima na 6 sveučilišnih studija kojeg su prihvatile nadležna akademска tijela. Ovaj jedinstveni program primjer je postizanja sinergijskog učinka sudjelovanjem stručnjaka iz srednjih škola i fakulteta, koji rezultira značajnom dodatnom vrijednošću za sve uključene.

Utrošena sredstva: 105.908,59 kuna

Mjera 6. Izraditi prijedlog modela uključivanja djece i mlađih te njihovih roditelja na razini lokalne zajednice, u pripremu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mlađih

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje, znanstvene i stručne ustanove, jedinice regionalne i lokalne uprave i samouprave, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. provedba edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima
2. izraditi prijedlog načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2010. godine i kontinuirano,

Aktivnost 2. – kraj 2012. godine.

Provedba mjere:

Aktivnost 1. – provodi se kontinuirano

Aktivnost 2. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

U okviru Programa za rani razvoj djece i poticajno roditeljstvo, Ured UNICEF-a za Hrvatsku nastavio je s provedbom aktivnosti za podršku roditeljima najmlađe djece. Pri tom su usuglašene aktivnosti za unaprjeđenje rada obiteljskih centara u županijama u području osiguravanja podrške roditeljima najmlađe djece na razini lokalnih zajednica te je za sve obiteljske centre organiziran trening za provođenje „Baby Fitness“ radionica i osiguravanje stručne interdisciplinarnе podrške roditeljima najmlađe djece. Nadalje, edukaciju i koordinaciju provođenja radionica za roditelje „Rastimo zajedno“ tijekom 2010. godine u cijelosti je preuzela Agencija za odgoj i obrazovanje koja je organizirala treninge djelatnika predškolskih ustanova te su radionice za roditelje dostupne u više od 60 vrtića. U listopadu 2010. godine izdan je Priručnik za voditelje radionica „Rastimo zajedno“ sa svim pratećim materijalima i DVD-om, uključujući i materijale za roditelje. Također je Ured UNICEF-a u Hrvatskoj tijekom 2010. godine nastavio s distribucijom roditeljima i stručnjacima DVD-a „Prve 3 su najvažnije“ koji među ostalim sadrži iskustva roditelja i savjete stručnjaka o ranoj privrženosti, emocionalnom razvoju, komunikaciji, dojenju, zdravoj prehrani, disciplini, razvojnoj gimnastici i masaži.

Obiteljski centar Koprivničko – križevačke županije proveo je edukativno predavanje na temu „Rizična ponašanja učenika kao izvor stresa“. Predavanje je bilo namijenjeno odgojno-obrazovnim djelatnicima, a održalo se 2. prosinca 2010. godine u Gimnaziji Dr. Ivana Kranjčeva u Đurđevcu.

Obiteljski centar Krapinsko – zagorske županije proveo je edukativne radionice na temu „Prevencija poremećaja u ponašanju djece i mlađih“ za nastavnička vijeća Osnovne škole Petrovsko i Srednje škole Konjščina na kojima je sudjelovalo 35 stručnih radnika. Također su

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

organizirali edukativno - informativnu tribinu „Djelujmo zajedno za život bez nasilja“, 29. rujna 2010. godine, na kojoj je sudjelovao 41 sudionik, predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, centara za socijalnu skrb, vrtića, osnovnih i srednjih škola te udruga mladih.

Obiteljski centar Varaždinske županije organizirao je stručni aktiv voditelja školskih preventivnih programa s područja Varaždinske županije. Stručni suradnici osnovnih i srednjih škola upoznati su s radom Obiteljskog centra na području prevencije poremećaja u ponašanju. Aktivnost je održana 16. prosinca 2010. godine u Elektrostrojarskoj školi u Varaždinu.

Obiteljski centar Virovitičko – podravske županije provodio je edukacije stručnjaka u osnovnim i srednjim školama na teme „Suradnja škole i roditelja“, „Odnosi“, „Emocije“ i „Disciplina“.

Utrošena sredstva: 270,00 kuna

Mjera 7. Osnažiti ulogu zdravstva u provedbi programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, znanstvene i stručne ustanove.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. predložiti načine unaprjeđivanja uloge zdravstva u pripremi i provedbi prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih
2. izraditi program prevencije poremećaja u ponašanju koji provode liječnici specijalisti školske medicine.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina i kontinuirano,

Aktivnost 2. – 2011. godina.

Provedba mjere:

Aktivnost 1. – provodi se kontinuirano

Aktivnost 2. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Uloga zdravstvenog sustava u provedbi programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih značajno je unaprijeđena aktivnostima zavoda za javno zdravstvo kroz djelatnosti, preventivno-odgojnih mjera školske djece i studenata, zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti, epidemiologije kao i donošenjem novih nacionalnih programa i strategija (Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno - obrazovnom sustavu te djecu i mlade u sustavu socijalne skrbi za razdoblje od 2010. godine do 2014. godine, Nacionalna strategija za zaštitu mentalnog zdravlja od 2011. do 2016. godine, Nacionalna strategija za sprečavanje štetne uporabe alkohola od 2011. do 2016. godine) koji također imaju za cilj prevenciju poremećaja u ponašanju. Sustav zdravstva

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Republike Hrvatske uključen je u sve međuresorne timove koji se bave problematikom obiteljsko pravne zaštite. Osim direktnog djelovanja kroz timove predstavnici sustava zdravstva su uključeni u međuresorne stručne edukacije iz ovog područja.

Utrošena sredstva: Sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Mjera 8. Izraditi prijedlog povećanja svih kapaciteta za liječenje djece i mlađih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama, uvažavajući regionalne potrebe

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: znanstvene i stručne ustanove, jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. povećati broj specijalizacija liječnika u području dječje i adolescentne psihijatrije
2. snimiti stanje i procijeniti potrebe te sukladno tome predložiti kapacitete za specijalističko-konzilijarno i stacionarno liječenje djece i mlađih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina i kontinuirano.

Provđba mjere:

Aktivnost 1. – provodi se kontinuirano

Aktivnost 2. – provodi se kontinuirano

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je, sukladno planu i programu specijalizacija za 2010. godinu, odobrio 6 novih specijalizacija iz dječje i adolescentne psihijatrije.

Utrošena sredstva: Sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 2.

U svrhu povećanja kapaciteta za specijalističko - konzilijarno i stacionarno liječenje djece i mlađih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje je za 2010. godinu ugovorio:

- 24, 7 timova za specijalističko - konzilijarno liječenje djece i mlađih,
- 75 mjesta (stolaca) u dnevnoj bolnici na odjelima dječje i adolescentne psihijatrije u 5 bolnica,
- 41 tim u djelatnosti zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti pri Županijskim zavodima za javno zdravstvo,
- 146 timova u djelatnosti preventivno - odgojnih mjera školske djece i studenata pri Županijskim zavodima za javno zdravstvo.

Nadalje, Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež Zagreb je u veljači 2010. godine dodijeljen je naslov „Bolnica-prijatelj djece“ čime se **unaprijedila kvaliteta prostornih kapaciteta i**

kvaliteta zdravstvene usluge. U pripremi je osiguravanje dodatnih kapaciteta za KBC Zagreb.

Utrošena sredstva: Sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Mjera 9. Izraditi plan aktivnosti osposobljavanja i intenzivnog uključivanja sustava socijalne skrbi u provedbu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Središnji uredi i podružnice Agencije za odgoj i obrazovanje, odgojno-obrazovne ustanove, državna odvjetništva, sudovi, domovi zdravlja, policijske postaje, visokoškolske institucije i nezavisni stručnjaci, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izraditi plan edukacije stručnjaka iz socijalne skrbi za ulogu koordinatora mreže stručnjaka i programa preventivnih aktivnosti na lokalnoj razini
2. educirati stručnjake
3. pokrenuti, osnovati i održavati aktivnosti koordinacijskih tijela na lokalnim razinama

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godine

Aktivnosti 2. i 3. – kraj 2011. godine.

Provđenje:

Aktivnost 1. – provedena

Aktivnost 2. i 3. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Tijekom 2010. godine u sustavu socijalne skrbi imenovani su koordinatori za međuresorsku suradnju u području obiteljskopravne i kaznenopravne zaštite djece i obitelji na lokalnoj i županijskoj razini. Za županijske koordinatora 15. prosinca 2010. godine organiziran je stručni skup „Možemo zajedno“ na kojem je prezentiran očekivani način rada i funkcioniranje mreže koordinatora. Prezentirani su primjeri dobre prakse u lokalnoj zajednici, a tiskana je i istoimena brošura s osnovnim uputama o mogućnostima i obvezama pojedinih sektora u lancu međuresorske suradnje.

Također je osmišljen plan daljnje edukacije županijskih koordinatora i predstavnika svih sektora u međuresorskoj suradnji. Osim toga, vrlo značajno za provedbu ove mjere jest činjenica da je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izradilo *Smjernice za planiranje razvoja mreže socijalnih usluga na županijskoj razini*. Smjernice se koriste u okviru participativnog planiranja razvoja mreže socijalnih usluga u županijama, koje se provodi u okviru suradničkog zadatka Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i UNDP-a Hrvatska (do sada u 10 županija). Izrada socijalnih planova podrazumijeva također radionice sa svim ključnim pružateljima usluga na županijskoj i lokalnim razinama te koordinaciju prikupljanja podataka o razvijenosti i potrebama za socijalnim uslugama. Aktivnosti županijskog socijalnog planiranja koje je iniciralo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi tijekom 2010.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

godine nastaviti će se i 2011. godine, a isto će zasigurno doprinijeti i boljoj realizaciji ove mjere.

Utrošena sredstva: 39.390,79 kuna.

Mjera 10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mlađih (djeca i mlađi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, mediji, zavodi za zapošljavanje.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. osmisliti i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mlađih i djece o rizicima odrastanja,
2. osmisliti i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerene na pojedine visokorizične skupine djece i mlađih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju
3. osmisliti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili ospozobljavanja djece i mlađih koji napuštaju redovito školovanje
4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa, posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaska, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 3. – kraj 2010. godine

Aktivnost 2. – 2011. godine

Aktivnost 4. – kraj 2010. godine.

Provedba mjere:

Aktivnost 1. – provedena

Aktivnost 2. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Aktivnost 3. –provedena

Aktivnost 4. – provedena

Izvješće dostavlja: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

U okviru mjera zdravstvene zaštite kroz aktivnosti **zavoda za javno zdravstvo** u djelatnostima preventivno - odgojnih mjera školske djece i studenata, zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti kao i epidemiologije provedeno je:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

- redovito obraćanje cjelokupnoj populaciji putem medija s temama o rizicima odrastanja,
- proveden tečaj trajnog usavršavanja „MOVE - kratka motivacijska intervencija/savjetodavni rad s mladima rizičnog ponašanja“ u organizaciji Ureda za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u Zagrebu od 25. do 27. studenog 2010. godine. Tečaj je bio namijenjen stručnjacima koji rade s mladima rizičnog ponašanja,
- provedeno je međunarodno istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika (Health Behaviour in School-aged Children HBSC),
- timovi školske medicine u Službama za školsku medicinu zavoda za javno zdravstvo provodili su zdravstveno - odgojne i savjetovališne aktivnosti:

Zdravstveno - odgojne aktivnosti o rizicima odrastanja	
<i>Osnovna škola I. – IV. razred</i>	Društveno neprihvatljivo i nasilničko ponašanje te zlostavljanje
<i>Osnovna škola V. – VI. razred</i>	Ovisnosti (pušenje, alkohol i psihoaktivne droge)
<i>Osnovna škola VII. – VIII. razred</i>	Zaštita od HIV/AIDS-a i drugih spolno prenosivih bolesti; Zdravo sazrijevanje i odrastanje
<i>Srednja škola I. – III. razred</i>	Planiranje obitelji, pobačaj, metode kontracepcije, brak, obitelj, djeca; Odgovorno spolno ponašanje, spolno prenosive infekcije. Samozaštita i briga za vlastito zdravlje
<i>Studenti</i>	Individualni i grupni rad prema zahtjevima i indikacijama

Sukladno navedenim temama, **obuhvat učenika/studenata i ukupan obuhvat** (učenici, roditelji, ostali članovi obitelji, učitelji, stručni suradnici) zdravstvenim odgojem u Hrvatskoj u školskoj godini 2009./2010. bio je sljedeći:

	Predavanja	Grupni rad	Tribine	Ostalo	Ukupno
Osnovna škola					
Učenici	127.448	50.018	5.886	72.329	255.681
Ukupno	163.999	51.923	9.378	98.925	324.225
Srednja škola					
Učenici	40.916	21.461	1.215	15.766	79.358
Ukupno	43.665	21.597	1.993	17.315	84.570
Studenti	6.493	8.219	530	4.947	20.189

Ukupan broj posjeta savjetovalištima u školskoj godini 2009./2010. bio je sljedeći:

Osnovna škola	Broj posjeta
Učenici	54.435
Ukupno (učenici, roditelji, obitelji, profesori, ostalo)	121.140
Srednja škola	
Učenici	25.879
Ukupno (učenici, roditelji, obitelji, profesori, ostalo)	40.258
Studenti	23.361

Od navedenih posjeta savjetovalištima u osnovnim školama 13% se odnosilo na mentalno zdravlje, 8% na rizična ponašanja, a 7% na reproduktivno zdravlje, u srednjim školama 12% se odnosilo na mentalno zdravlje, 13% na rizična ponašanja i 23% na reproduktivno zdravlje,

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

dok se u studentskoj populaciji 11% odnosilo na mentalno zdravlje, 9% na rizična ponašanja a čak 38% na reproduktivno zdravlje.

U cilju zaštite od zaraznih bolesti u studenom 2010. godine organiziran je Simpozij o cijepljenju u suradnji s uredom Svjetske zdravstvene organizacije za liječnike pedijatre, epidemiologe, obiteljske medicine i specijaliste školske medicine, na teme, između ostalih, i iz područja edukacije roditelja i djece o važnosti i sigurnosti cijepljenja; redovito se obraćalo cjelokupnoj populaciji putem medija sa temama o cijepljenju te zaštite od zaraznih bolesti, uključujući i HIV i HPV; na internet stranici Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo dostupne su smjernice za individualno i dobrovoljno cijepljenje protiv HPV-a; proveden je program obvezne imunizacije, seroprofilakse i kemoprofilakse za posebne skupine stanovništva i pojedince pod povećanim rizikom. Nadalje, aktivnosti zdravstvenog prosvjećivanja provode se kontinuirano i obilježavanjem međunarodnih i hrvatskih dana vezanih uz sprječavanje i širenje ovisnosti, HIV-a, nepušenja i dr.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je u 2010. godini osnovalo Stručnu radnu skupinu za izradu Nacrta Nacionalnog programa prevencije ozljeda djece koji će doprinijeti i povećanju sigurnosti djece i mladih u cestovnom prometu te sudjeluje u aktivnostima programa Desetljeće aktivnosti za sigurnost u cestovnom prometu 2011. - 2020.

Sustav socijalne skrbi ovu aktivnost realizira kroz rad „Malih kreativnih skupina“ u koje se uključuju upravo djeca i mladi s rizicima u odrastanju, a također su grupnim radom obuhvaćeni i roditelji. Tijekom 2010. godina u ukupno 25 centara za socijalnu skrb provodio se program „Malih kreativnih socijalizacijskih skupina“ koje su namijenjene radu s djecom iz rizičnih obitelji te njihovim roditeljima.

Tijekom 2010. godine djelovalo je ukupno 90 kreativnih socijalizacijskih skupina, od čega je 16 skupina bilo u Zagrebu, a ostatak na ostalim područjima Republike Hrvatske. U radu je obuhvaćeno 1.650 djece s faktorima rizika u odrastanju. Nadalje, isti se na prikladan način savjetuju i informiraju kroz mjeru Nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi. Ovu mjeru centri za socijalnu skrb izrekli su tijekom izvještajne godine prema 4.299 obitelji. Svrha ove aktivnosti realizira se i kroz sudske odgojne mjeru Pojačane brige i nadzora, kojom postižemo sekundarnu prevenciju, a provode je stručni radnici koristeći, između ostalog, metode savjetovanja i upozorenja o rizicima u odrastanju. U 2010. godini izrečeno je 504 takvih mjera, a provođeno je ukupno 1.385 mjera Pojačane brige i nadzora. Navedeni broj uključuje mjere izrečene u prethodnim godinama, a provođene tijekom izvještajne godine.

Utrošena sredstva: 44.892.281,50 kuna i sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 4.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi kroz djelatnost sanitarne inspekcije kontinuirano nadzire provedbu Zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda i izdaje odobrenja za pušačke prostore koji uz zadovoljavanje posebnih ventilacijsko - tehničkih uvjeta, moraju biti posebno označeni na ulazu (posebnim znakom za dozvoljeno pušenje) te moraju biti opremljeni sa sredstvima promidžbe o štetnosti duhanskih proizvoda, kao doprinos prevenciji uporabe duhanskih proizvoda.

Tijekom 2010. godine gospodarski inspektorji Državnog inspektorata obavili su prema Zakonu o trgovini 9.586 kontrola primjene odredbi članka 11. Zakona o trgovini, od kojih se 3.948 kontrola odnosi na odredbu o zabrani prodaje alkoholnih pića i pića koja sadrže alkohol,

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

5.638 kontrola odnosi na odredbu o obvezi isticanja oznake o zabrani prodaje alkoholnih pića osobama mlađim od 18 godina. Utvrđeno je 158 povreda Zakona, zbog kojih je ukupno poduzeto 178 Zakonom propisanih kaznenih i upravnih mjera. Nadalje provedeno je, prema Zakonu o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda 12.535 kontrola primjene odredbi članka 11. Zakona o trgovini, od kojih se 5.208 kontrola odnosi na odredbu o zabrani prodaje duhanskih proizvoda, 7.327 na odredbu o obvezi isticanja oznake o zabrani prodaje duhanskih proizvoda osobama mlađim od 18 godina. Utvrđeno je 179 povreda odredbi toga Zakona, zbog kojih je poduzeto 274 Zakonom propisanih kaznenih i upravnih mjera. Također je prema Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti provedeno 25.338 inspekcijskih nadzora ugostiteljskih objekata u kojima se uslužuju pića, napici i hrana te su tom prilikom u 322 slučaja utvrđene povrede odredbi Zakona.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Državnog inspektorata

Izvješće dostavlja: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Aktivnost 1.

Obiteljski centar Dubrovačko – neretvanske županije, u suradnji s Odjelom za maloljetničku delinkvenciju Policijske uprave Dubrovačko-neretvanske županije, održao je niz predavanja učenicima osnovne škole te niz predavanja roditeljima završnih razreda osnovne škole o rizicima odrastanja.

Obiteljski centar Grada Zagreba izdao je i predstavio brošure "Kako odgojiti tolerantnog tinejdžera" i „Mladi i ovisnost – obitelj kao prva crta obrane društva od ovisnosti“. Nadalje, provodio je savjetovanja za mlade, održavao Školu za roditelje te održao radionice za mlade pod nazivom „Ja i drugi“ - komunikacijske vještine i prevencija rizičnog ponašanja djece i mladih.

Obiteljski centar Koprivničko – križevačke županije provodio je informiranje djece, mladih i roditelja putem elektronskih i tiskanih medija (informacije o aktivnostima obiteljskog centra, tematske emisije i tematski članci) te izrade i tiskanja informativno-edukativnih letaka na teme „Bullying ili nasilje među djecom“, „Rizična ponašanja djece i mladih“, „Suzbijanje obiteljskog nasilja“, „Sretna djeca u okruženju bez nasilja“ te „Odgovornost odraslih za sprečavanje nasilja nad djecom“. Distribucija letaka vršila se putem organiziranja info-štandova, podjelom uz provedbu programskih aktivnosti (predavanja, radionica) te suradnjom s Gradskom knjižnicom i Domom mladih. Savjetovanja roditelja, djece i mladih održavala su se svakodnevno u okviru redovne djelatnosti Obiteljskog centra Koprivničko – križevačke županije.

Obiteljski centar Ličko – senjske županije kontinuirano provodi savjetovanja za roditelje i djecu te informiranje kroz programe „Škola za roditelje“, „LA(R)A“ i „Izazovi roditeljstva“.

Obiteljski centar Primorsko – goranske županije provodio je predavanja na teme: „Uspješnija komunikacija s djecom u pubertetu / adolescenciji“ (30. ožujka 2010. godine), „Uspješno roditeljstvo“ (21. listopada 2010. godine), „Postavljanje granica“ (18. listopada 2010. godine i 26. studenog 2010. godine – 3 predavanja), „Uloga roditelja u prevenciji ovisnosti“ (30. ožujka 2010. godine), „Savjetodavni rad“, „Mladi - problem ili izazov - predavanje“, „Jačanje roditeljskih kompetencija i postavljanje pravila u odgoju“, „Medijacija - uloga vijeća učenika u vršnjačkoj medijaciji“ te „Što umjesto nasilja“.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Obiteljski centar Sisačko – moslavačke županije kontinuirano provodi programe „Škola za roditelje“ (tri ciklusa u Glini, Hrvatskoj Kostajnici i Topuskom te je održeno 25 grupnih susreta za sveukupno 34 roditelja), „Roditelj za 5“ (jedan ciklus u Sisku te je održeno 6 grupnih susreta za 9 korisnika) te „Odgovorno roditeljstvo u zatvoru Sisak (dva ciklusa, odnosno 13 grupnih susreta za 16 korisnika). Također je provođen program „Male kreativne socijalizacijske skupine“ u Osnovnoj školi Sunja, Osnovnoj školi Popovača i Osnovnoj školi Sela (odrađeno je 28 grupnih susreta za 76 djece). Održana su predavanja na teme „Prevencija poremećaja u ponašanju kod djece i mlađih, postavljanje granica i uloga roditelja u odgoju djece“ i „Prava i dužnosti roditelja i djece u duhu Konvencije o pravima djeteta“. Predavanja su održana u osnovnim školama Hrvatska Kostajnica, Sela, Greda, Popovača i Banova Jaruga (9 predavanja za 365 roditelja). Predavanje na temu „Domaća zadaća, obaveza djeteta ili odgovornost roditelja“ održano je u osnovnim školama Sela, Banova Jaruga, Popovača te Budaševo – Topolvac - Gušće (7 predavanja za 194 roditelja).

Obiteljski centar Splitsko – dalmatinske županije provodio je program „Biti dobar roditelj“ kojim je obuhvaćeno 74 roditelja putem 24 radionice.

Obiteljski centar Šibensko – kninske županije provodio je projekte „Predavanja i radionice za buduće roditelje i roditelje djece do treće godine života“, „Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među mladima za 2010. godinu“, „Dijete će u školu – možete i vi?“ te radionice za roditelje „Roditelji za sretno dijete“.

Obiteljski centar Varaždinske županije provodio je pilot projekt „Odgovorno roditeljstvo“ koji je namijenjen osobama koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora te njihovim obiteljima koje vode brigu i odgajaju njihovu djecu te su zbog odsustva jednog od roditelja u riziku. U 2010. godini provedena su dva ciklusa (zimski i jesenski), a svaki ciklus obuhvaća osam susreta. Evaluacija projekta ukazuje na uspješnost provedbe i potrebu pružanja obiteljima čiji je član u zatvoru.

Obiteljski centar Virovitičko – podravske županije organizirano je i proveo 3 info štanda u tri grada: Osijeku, Virovitici i Slatini, a s ciljem informiranja roditelja. Nadalje, Obiteljski centar Virovitičko-podravske županije uređuje i vodi internet stranicu www.obiteljskicentar.hr na kojoj je tijekom 2010. godine objavljeno stotinjak informativnih i stručnih članaka namijenjeni informiranju i savjetovanju. Obiteljski centar izradio je i tiskao publikaciju „Percepcija učestalosti nasilja i stavovi mlađih spram nasilja u Virovitičko-podravske županije – pregled istraživanja“. Nadalje, izradio je i tiskao edukativne letke i brošure na teme „Znati više! Kako bolje?“ te „Podučavati odrastajuću“. Obiteljski centar Virovitičko-podravske županije u svom prostoru ima osiguran informativni dio s edukativnim, informativnim brošurama za roditelje, djecu i mlađe u okviru kojeg osigurava dostupnost informacija svojim korisnicima. Također su organizirane prigodne radio emisije na Gradskom radiju Virovitica gdje stručni djelatnici prezentiraju aktivnosti Obiteljskog centra.

Utrošena sredstva: 44.700,59 kuna

Aktivnost 3.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u cilju ponude specifičnih i fleksibilnih programa obrazovanja mlađih, kao i djece te mlađih koji napuštaju redovito školovanje sufinanciralo projekte udrug u smjeru prevencije ovisnosti mlađih te se dio projektnih aktivnosti odnosio na provedbu prevencije ovisnosti kroz organizirano provođenje

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

slobodnog vremena, neformalno obrazovanje, poticanje volonterstva te organiziranje edukacijskih seminara ili radionica.

Izvješće dostavlja: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Aktivnost 3.

Tijekom 2010. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje kontinuirano je provodio profesionalno informiranje učenika završnih razreda srednjih škola, njihovih roditelja te stručnih suradnika škola. Najčešći sadržaj informiranja bio je o mogućnostima nastavka školovanja, potrebama tržišta rada, mogućnostima stipendiranja i slično. Ukupno je u 2010. godini usmeno informirano 9.660 učenika srednjih škola od čega je grupno informirano 3.628 učenika, a individualno 6.032 učenika srednjih škola. Također je tiskano oko 1.350 letaka namijenjenih učenicima. Pored navedenih aktivnosti, Hrvatski zavod za zapošljavanje nudi mogućnost informiranja i putem **računalnog programa Moj izbor**. Program je u upotrebi od 2007. godine, a trenutno je u primjeni treća verzija Programa koja sadrži 307 opisa zanimanja, ažurirane podatke o obrazovanju i zapošljavanju te druge relevantne informacije o odabiru zanimanja i razvoju karijere. U 2010. godini Program se koristio na 88 licenciranih lokacija – u svim područnim službama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, u osnovnim i srednjim školama te drugim institucijama na tržištu rada – ustanovama za obrazovanje odraslih i slično. U područnim službama Zavoda Program je koristilo ukupno 6.796 učenika.

U suradnji s Ministarstvom znanosti obrazovanja i športa tiskano je i distribuirano 2.500 brošura za buduće studente o mogućnostima upisa na studij. Područne službe Zavoda su sukladno potrebama na regionalnom tržištu rada organizirale različite radionice na temu odabira zanimanja i sudjelovale u različitim manifestacijama za učenike završnih razreda srednjih škola: „**Dani otvorenih vrata**“, „**Dani profesionalnog usmjeravanja**“, „**Smotra sveučilišta**“, „**Dani karijera**“ i slično.

Tijekom ožujka 2010. godine u 22 područne službe Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje održani su **Sajmovi poslova**. Cilj sajmova bio je na jednom mjestu okupiti nezaposlene osobe, učenike završnih razreda osnovnih i srednjih škola, studente, poslodavce, pružatelje obrazovnih usluga i druge relevantne dionike u području obrazovanja i zapošljavanja. Sajmove poslova ukupno je posjetilo više od 43.000 posjetitelja. Na sajmovima su se provodile različite radionice namijenjene učenicima i studentima na temu odabira budućeg zanimanja, upoznavanja i pripreme za tržište rada i razgovor s poslodavcem. Učenici i studenti također su imali mogućnost informiranja i savjetovanja pomoću radionica i računalnog programa profesionalnog usmjeravanja „**Moj izbor**“. Ukupno je u programima sudjelovalo 376 učenika.

Utrošena sredstva: /

Izvješće dostavlja: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Aktivnost 3.

Za 2011. godinu iz sredstava Državnog proračuna osigurano je 4.200.000,00 kuna za projekt opismenjavanja „*Za Hrvatsku pismenost: put do poželjne budućnosti*“, za polaznike starije od 15 godina, zamišljeno kao osnovno obrazovanje odraslih čime se omogućuje nastavak školovanja djece i mladih koji napuštaju redovito obrazovanje.

Utrošena sredstva: 4.200.000,00 kuna

Mjera 11. Sve zakone i propise koji se tiču djece i mladih, pripremati žurno i tražiti žurno donošenje

Nositelj mjere: Ministarstvo pravosuda

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izraditi popis zakona i propisa kojima se uređuju različita područja života djece i mladih, a koji su u postupku pripreme, izmjena ili ih je tek potrebno pripremiti, kao i utvrditi dinamiku njihova donošenja;
2. pratiti dinamiku pripreme i donošenja;
3. ubrzati postupak donošenja Zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 3. – 2009. godina

Aktivnosti 2. – kontinuirano

Provđba mjere: Aktivnosti 1. i 3. – provđene u prethodnom razdoblju

Aktivnost 2. – provodi se kontinuirano

Izvješće dostavlja: Ministarstvo pravosuda

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Osnovano je Povjerenstvo za praćenje i unapređenje rada tijela kaznenog postupka i izvršavanja maloljetničkih sankcija, koje je u studenom 2009. godine započelo s radom. Zakonom o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (Narodne novine, br. 153/09) propisano je donošenje nekoliko pravilnika od kojih je Pravilnik o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod (članak 45. stavak 4. Zakona) iz nadležnosti Ministarstva pravosuđa. Radna skupina za izradu Pravilnika o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, izradila je Pravilnik, te je isti potpisan od strane ministra pravosuđa na potpis i upućen na objavu u Narodnim novinama.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva pravosuđa.

Izvješće dostavlja: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

U razdoblju od siječnja do srpnja 2010. godine prikupljeni su podaci o provedbi Zakona o savjetima mladih temeljem *Obrasca o provedbi Zakona* te je osnovana Radna skupina za izradu izmjena i dopuna Zakona o savjetima mladih. Radna skupina je tijekom 2010. godine izradila Analizu podataka prikupljenih temeljem *Obrasca o provedbi Zakona o savjetima mladih* koja je pokazala da je situacija sa savjetima mladih osrednja te da postoji značajan

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

prostor za unaprjeđenje pravne regulacije, osnivanja i stvarnog funkcioniranja savjeta mladih. Slijedom navedenog, početkom 2011. godine provedene su *konzultacije* sa gradovima Osijekom, Čabrom i Cresom, općinama Lekenik i Semeljci i Osječko-baranjskom županijom, izrađen je *Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama zakona o savjetima mladih* te je 14. lipnja 2011. godine **održana Javna rasprava** o navedenom Nacrtu prijedloga.

Utrošena sredstva: **21.457,52 kuna** i sredstva redovne djelatnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Mjera 12. Osigurati i osposobiti dovoljan broj stručnjaka te prostorne, materijalne i druge preduvjete potrebne za provedbu mjeru vezanih uz poremećaje u ponašanju u području zdravstva, školstva, socijalne skrbi, policije te prekršajnih i kaznenopravnih mjeru

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. postojeće standarde o omjeru broja stručnih djelatnika i korisnika, sukladno mogućnostima, uskladiti s europskim standardima u tom području;
2. sukladno tome izraditi plan zapošljavanja stručnjaka za rad s djecom i mladima u riziku i/ili s poremećajima u ponašanju u području zdravstva, obrazovanja, socijalne skrbi, policije i pravosuđa;
3. propisati vrstu i razinu obrazovanja stručnjaka za pojedina radna mjesta te minimum kontinuiranog stručnog usavršavanja kao preduvjet za zadržavanje profesionalnog statusa;
4. pripremiti program poticanja i uključivanja psihoterapijskog rada u pojedine oblike skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju;
5. postojeće normative uređenja i opreme prostora namijenjenog životu korisnika i radu stručnjaka (posebice u centrima za socijalnu skrb) uskladiti sa suvremenim europskim standardima na tom području.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina

Aktivnosti 2., 3. i 4. – kraj 2010. godine i kontinuirano

Aktivnost 5. – 2011. godina i kontinuirano

Provedba mjere:

Aktivnost 1. - provedena

Aktivnost 2. – provodi se kontinuirano

Aktivnost 3. - provodi se kontinuirano

Aktivnost 4. - provodi se kontinuirano

Aktivnost 5. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

U sustavu zdravstva, a u cilju usklađivanja s europskim standardima i povećanjem broja dječjih i adolescentnih psihijatarata uvode se promjene u program specijalizacije kojim će

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

dječja i adolescentna psihijatrija postati samostalna grana specijalizacije, a ne više subspecijalizacija u okviru psihijatrije.

U sustavu socijalne skrbi, značajno je istaknuti da su se tijekom 2010. godine provodile aktivnosti reforme sustava usmjerenе k unapređivanju kvalitete rada i podizanju standarda pružanja usluga iz djelokruga nadležnosti. Tako je završena organizacijska reforma centara za socijalnu skrb po modelu "Ured sve na jednom mjestu", te je još uvijek u tijeku snimanje opterećenosti djelatnika u ovakvoj organizacijskoj shemi. Do tada su na snazi standardi prema zadnjem pravilniku Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, sukladno kojem je zadnja izvršena analiza pokazala manjak od 103 osobe – stručnih djelatnika za ovu vrstu poslova pri centrima za socijalnu skrb.

Također je tijekom 2010. godine izvršena analiza koja pokazuje da je u domovima socijalne skrbi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju bilo zaposleno 462.5 djelatnika na 1.477 korisnika, iz čega proizlazi rezultat od 3.2 korisnika na jednog djelatnika. Ovaj omjer je u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi još manji, odnosno iznosi 1.6 korisnik po djelatniku. U centrima za socijalnu skrb jest prosječno 178 korisnika na jednog stručnog radnika. Uvođenjem standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi željelo se uskladiti s ključnim načelima brojnih instrumenata zaštite ljudskih prava, međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka, kao i preuzetim obvezama u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

Ujedno, standardi kvalitete mogu pomoći da se bolje iskoriste ograničeni resursi te da na taj način poboljša skrb o korisnicima. Istovremeno, pružateljima usluga omogućeno je da usporede svoj rad s radom drugih u sličnim ustanovama, pritom usvajajući nove spoznaje na osnovi iskustava drugih. U okviru standarda kvalitete ističe se standard kvaliteta - 11. Osiguravanje potrebnog osoblja kojim se osigurava odgovarajuće stručno osoblje u onom broju koji može zadovoljiti potrebe korisnika usluga i kvalitetu pružene usluge.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 2.

Sukladno usvojenoj Strategiji razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj od 2011. do 2016. godine, novi plana zapošljavanja ili preraspodjele stručnjaka bit će izrađen po završetku snimanja opterećenosti u novoj organizacijskoj shemi centara za socijalnu skrb, te po završenim analizama vezanim za transformaciju ustanova.

Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav izvijestila je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao nositelja ove mjere, da je u tijeku izrada novog Pravilnika o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, što će utjecati i na zapošljavanje stručnjaka (Detaljnije vidi mjeru 11., Aktivnost 2. ovog područja).

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 3.

Tijekom 2010. godine odvijale su se aktivnosti vezane za strukovne komore, te su izrađeni: Prijedlog zakona o edukacijsko-rehabilitacijskoj djelatnosti s konačnim prijedlogom zakona, Prijedlog zakona o socijalno-pedagoškoj djelatnosti, Prijedlog zakona o logopedskoj djelatnosti i Prijedlog zakona o djelatnosti socijalnog rada. Navedeni dokumenti su u završnoj fazi usuglašavanja i donošenja. Isti su od značaja jer će strukovne komore upravo urediti područje ove mjere, odnosno stručno usavršavanje pojedinih struka putem licenciranja.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav, je tijekom 2010. godine provelo edukaciju, odnosno posebno osposobljavanje službenika pravosudne policije za postupanje s maloljetnicima. U istu su bili uključeni i službenici pravosudne policije u Odgojnim zavodima u Turopolju i Požegi, te Kaznionica u Požegi i Valturi - otvoreni odjeli za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 4.

Za potrebe ugovaranja usluga koje je nužno pružiti korisnicima domova, a nisu osnovne usluge, otvorena je mogućnost domovima da ugavaraju usluge sa stručnjacima, odnosno udrugama ili pravnim subjektima provođenje istih, a da se za to domovima osiguraju materijalna sredstva u njihovim proračunima.

Potrebe psihoterapijskog rada također se djelomično pokrivaju i sufinanciranjem projekata kroz natječaje iz dijela prihoda od igara na sreću Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te su tijekom 2010. godine odobrena finansijska sredstva za provedbu pet projekata i to: Udruženju „Djeca prva“, Udruzi „Igra“ - za pružanje rehabilitacijsko-edukacijski psihosocijalno-pedagoške pomoći, „Sto koluri“ - Hrvatskoj udruzi za psihosocijalno zdravlje, „Sunce“ - Društvu za psihološku pomoć Osijek te „SOS-telefonu“ - Grada Rijeke.

Utrošena sredstva: **1.937.170,00 kuna** iz dijela prihoda od igara na sreću Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Mjera 13. Analiza stanja i unaprjeđenje postojeće mreže različitih oblika skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. analiza stanja i postojeće mreže različitih oblika skrbi (posebice institucionalne i poluinstitucionalne)
2. izraditi prijedlog unaprjeđenja mreže
3. osnivanje potrebnih oblika skrbi na područjima na kojim nisu zastupljeni te prema prijedlogu unaprjeđenja mreže

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina

Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano.

Provjeda mjere:

Aktivnost 1. - provedena

Aktivnost 2. – provest će se u narednom razdoblju

Aktivnost 3. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Tijekom 2010. godini izrađen je Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.). Planom su obuhvaćeni svi domovi i drugi pružatelji usluga za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, **djecu i mladež s poremećajima u ponašanju**, te djecu i mladež s teškoćama u razvoju u sklopu kojeg je izrađena analiza trenutnog stanja i postojeće mreže različitih oblika skrbi – institucionalne i izvaninstitucionalne.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 2.

Provedba ove aktivnosti je u tijeku budući da je u Planu deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016. (2018.) predviđeno donošenje nove odluke o mreži za trogodišnje razdoblje, počevši od 2011. godine, koja treba obuhvatiti kapacitet za sve usluge koje se pružaju u području zaštite djece i mladeži s poremećajima u ponašanju u sustavu socijalne skrbi. Plan deinstitucionalizacije predstavlja temelj za izradu nove mreže budući se njime predviđa deinstitucionalizacija 40% djece i mladeži s poremećajem u ponašanju smještenih u domovima socijalne skrbi temeljem Zakona o socijalnoj skrbi, kao i stvaranje prepostavki za deinstitucionalizaciju djece i mladeži s poremećajem u ponašanju smještenih u domovima temeljem Obiteljskog zakona.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Područje 3. Osnaživanje obitelji

Mjera 1. Izraditi plan osposobljavanja za odgovorno roditeljstvo i promicati njegovu provedbu u svakodnevnom životu

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatsko novinarsko društvo, vijeća pojedinih medija i druge stručne i znanstvene ustanove te organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. definiranje odgovornog roditeljstva polazeći od sustava društvenih i odgojnih vrijednosti, njegovih komponenti i metodologije promicanja odgovornog roditeljstva
2. pripremiti plan edukacije i provesti edukaciju stručnjaka za osposobljavanje roditelja za odgovorno roditeljstvo
3. započeti plan provođenja, promocije i edukacije za odgovorno roditeljstvo na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini
4. uspostaviti mehanizme evaluacije provedbe.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina

Aktivnosti 2., 3. i 4. – 2011. i 2012. godina.

Provjeda mjere:

Aktivnost 1. - provedena

Aktivnosti 2., 3. i 4. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u svibnju 2010. godine osnovalo Stručnu radnu skupinu za definiranje odgovornog roditeljstva, mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i izradu prijedloga novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku (u daljnjem tekstu: Stručna radna skupina) te su tijekom 2010. godine održana tri sastanka Stručne radne skupine.

Za članice Stručne radne skupine imenovane su dvije nezavisne stručnjakinje, pet predstavnica tijela državne uprave te jedna predstavnica obiteljskog centra.

Stručna radna skupina je izradila definiciju odgovornog roditeljstva, komponenti i metodologije polazeći od sustava društvenih i odgojnih vrijednosti, njegovih komponenti i metodologije promicanja odgovornog roditeljstva, a sukladno zaprimljenim očitovanjima nadležnih tijela državne uprave, znanstvenih institucija i organizacija civilnog društva. Po

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

završetku rada Stručna radna skupina će istu uputiti Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih na usvajanje.

Utrošena sredstva: 15.950,00 kuna

Mjera 2. Osiguravanje novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada prijedloga novih oblika pomoći
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati kvaliteta provedbe
3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – sredina 2010. godine

Aktivnosti 2. i 3. – kraj 2011. godine

Provđenje:

Aktivnost 1. - provedena

Aktivnosti 2. i 3. – provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u svibnju 2010. godine osnovalo Stručnu radnu skupinu za definiranje odgovornog roditeljstva, mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i izradu prijedloga novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku (u dalnjem tekstu: Stručna radna skupina) te su tijekom 2010. godine održana tri sastanka Stručne radne skupine.

Za članice Stručne radne skupine imenovane su dvije nezavisne stručnjakinje, pet predstavnica tijela državne uprave te jedna predstavnica obiteljskog centra.

Stručna radna skupina je prikupila prijedloge novih oblika pomoći od strane svih nadležnih tijela državne uprave, znanstvenih institucija i organizacija civilnog društva te su prikupljeni podaci i zaključci temeljem analize prikupljenih podataka sadržani u ***Radnom materijalu: Određenje odgovornog roditeljstva***, a u tijeku je izrada prijedloga novih mjera pružanja preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku.

Utrošena sredstva: sredstva navedena pod mjerom 1. područja Osnaživanje obitelji

Mjera 3. Definirati mjere rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Zavod za javno zdravstvo i organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. analiza postojećeg sustava mjera rane pomoći (obiteljski centri, savjetovališta, patronažna služba i sl.) i osmišljavanje prijedloga mjera za učinkovitiji sustav djelovanja
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati učinkovitija provedba,
3. započeta provedba novopredloženog sustava mjera uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – sredina 2010. godine

Aktivnosti 2. i 3. – 2010. godina i kontinuirano.

Provđba mjere:

Aktivnost 1. - provedena

Aktivnost 2. – provodi se kontinuirano

Aktivnost 3. – provest će se u narednom razdoblju

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u svibnju 2010. godine osnovalo Stručnu radnu skupinu za definiranje odgovornog roditeljstva, mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i izradu prijedloga novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku (u dalnjem tekstu: Stručna radna skupina) te su tijekom 2010. godine održana tri sastanka Stručne radne skupine.

Za članice Stručne radne skupine imenovane su dvije nezavisne stručnjakinje, pet predstavnica tijela državne uprave te jedna predstavnica obiteljskog centra.

Stručna radna skupina je izvršila analizu postojećeg sustava mjera rane pomoći putem prikupljanja podataka o postojećim mjerama rane pomoći te prijedloga za unapređenje istih od strane svih nadležnih tijela državne uprave, znanstvenih institucija i organizacija civilnog društva. Stručna radna skupina je izradila **Radni materijal: Određenje odgovornog roditeljstva**. Navedeni materijal sadrži pregled prikupljenih podataka i zaključke temeljem analize prikupljenih podataka koji su sadržavali odgovore na pitanja „Koje mjere/usluge/aktivnosti rane pomoći roditeljima primjenjujete?“ i „Koje od mjera rane pomoći roditeljima koje primjenjujete su uspješne, a koje nisu?“ te podatke koji se odnose na prijedloge za unapređenje sustava mjera rane pomoći obiteljima u riziku i prijedloge novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obiteljima u riziku odnosno prijedloge mjera za učinkovitiji sustav djelovanja.

Utrošena sredstva: sredstva navedena pod mjerom 1. područja Osnaživanje obitelji

Aktivnost 2.

Budući da Stručna radna skupina za definiranje odgovornog roditeljstva, mjera rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika i izradu prijedloga novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku izrađuje prijedlog novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku i mehanizme evaluacije navedenih prijedloga njihovom izradom i primjenom će se osigurati učinkovitija provedba.

Utrošena sredstva: sredstva navedena pod mjerom 1. područja Osnaživanje obitelji

Mjera 4. Osigurati pomoć djeci koja žive u rizičnim uvjetima i djeci i mladima rizičnog ponašanja u njihovoj obitelji s ciljem smanjenja broja djece i mladih izdvojenih iz obitelji

Nositelji mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. provesti analizu učinkovitosti postojećih i predložiti nove oblike pomoći
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati učinkovitija provedba,
3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 3. – 2011. godina

Aktivnost 2. – 2011. godina i kontinuirano.

Provjeda mjere: provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom.

Utrošena sredstva: /

Mjera 5. Izraditi programe rada s roditeljima koji zanemaruju i zlostavljaju djecu i osigurati njihovu provedbu

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, stručne i znanstvene organizacije.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. analiza stanja
2. ustrojavanje sustava pomoći roditeljima
3. izrada plana i programa edukacije stručnjaka
4. provedba edukacije stručnjaka i osiguravanje uvjeta za rad na razini županija,
5. provedba programa pomoći roditeljima i evaluacija učinkovitosti mjera.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2010. godine
Aktivnost 2. – 2011. godina
Aktivnost 3. – kraj 2010. godine
Aktivnosti 4. i 5. – 2011. godina i kontinuirano.

Provedba mjere:

Aktivnost 1. - provedena
Aktivnost 2. - provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom
Aktivnost 3. - provedena
Aktivnost 4. - provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom
Aktivnost 5. - provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi redovito prati pojavu zlostavljanja i zanemarivanja djece kroz godišnja statistička izvješća centara za socijalnu skrb, kao i analize koje provodi Poliklinika grada Zagreba za zlostavljanu i zanemarenju djece, te ostalih znanstvenih institucija.

Nadalje, obzirom da Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi ima svoje predstavnike u različitim povjerenstvima i projektima koji se bave zanemarenjem i zlostavljanom djecom, izravno je uključeno u različite aktivnosti, uključujući i analizu pojave. Obzirom da su godišnja izvješća, sa statističkim pokazateljima pojave i oblika skrbi, kao i Strategija razvoja sustava socijalne skrbi od 2011. do 2016., objavljeni na web stranici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, dostupni su široj javnosti i nadležnim tijelima.

Utrošena sredstva: sredstva redovite djelatnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi

Aktivnost 3.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izradilo je tijekom 2010. godine plan edukacije stručnjaka u sustavu socijalne skrbi koji rade na području zanemarivanja i zlostavljanja djece. S time u vezi osigurana su finansijska sredstva te je potpisana ugovor o suradnji i realizaciji programa edukacije s Poliklinikom za zlostavljanu i zanemarenju djece grada Zagreba. Edukacija se održala u tri ciklusa. Svrha seminara bila je ojačati 100 stručnih radnika za rad u ovom području, uz plan da se edukacija nastavi kroz supervizijske susrete te na nove teme. Također, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je, putem natječaja za dodjelu finansijskih sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću, osiguralo finansijsku potporu udruzi „Hrabri telefon“, za provedbu programa „Jačanje organizacije za provedbu usluga i aktivnosti na području prevencije i zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja“. Nadalje, izrađen je plan edukacije stručnjaka iz sustava socijalne skrbi kroz sudjelovanje u projektu IPA-e “Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova u području suzbijanja seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece te u području pružanja pomoći policije ranjivim žrtvama kriminaliteta“.

Utrošena sredstva: **40.000,00 kuna** iz Državnog proračuna i **40.000,00 kuna** iz dijela prihoda od igara na sreću

Područje 4. Osnaživanje lokalne zajednice

Mjera 1. Identificirati mehanizme djelovanja neophodne za izgradnju sustava prevencije poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i izraditi program djelovanja

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te stručne i znanstvene ustanove, organizacije civilnog društva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada oglednog programa otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja;
2. definiranje mreže programa i nositelja preventivnog djelovanja;
3. izrada županijskih i gradskih programa primjerenih posebnostima svake pojedine sredine i njihova provedba u praksi.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina

Aktivnost 2. – kraj 2010. godine

Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano.

Provđenja mjere:

Aktivnost 1. – djelomično provedena

Aktivnost 2. - provedena

Aktivnost 3. - provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom.

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je izvjestilo kako provedba ove aktivnosti nije u njihovoј nadležnosti.

Djelomična provedba navedene aktivnosti opisana je u točci 4.2. ovog Izvješća - Analiza provedbe jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ovog Izvješća.

Utrošena sredstva: /

Aktivnost 2.

Kurikulum radionica je razvijen uz uključivanje 56 stručnih suradnika iz gimnazija i stručnih škola iz cijele Republike Hrvatske. Istodobno s izradom radionica izrađen je nastavni plan izbornog predmeta o nasilju u bliskim odnosima na 6 sveučilišnih studija kojeg su prihvatile nadležna akademска tijela. Ovaj jedinstveni program primjer je postizanja sinergijskog učinka sudjelovanjem stručnjaka iz srednjih škola i fakulteta, koji rezultira značajnom dodatnom vrijednošću za sve uključene.

Program se provodi u suradnji Društva za psihološku pomoć te Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Agencije za odgoj i obrazovanje, a dio je međunarodnog projekta programa Matra Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske.

Utrošena sredstva: /

Mjera 2. Osigurati uvjete za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u svakoj lokalnoj zajednici, općini, gradu i županiji te njihovu provedbu

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. priprema oglednog programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj;
2. izrada navedenih programa i njihova provedba u županijama, gradovima, općinama i lokalnim zajednicama;
3. osiguravanje materijalnih, kadrovskih, edukacijskih i prostornih uvjeta provedbe programa;
4. stalna evaluacija i nadzor programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina

Aktivnost 3. – kraj 2010. godine i kontinuirano

Aktivnost 4. – 2011. godina i kontinuirano.

Provđba mjere:

Aktivnost 1. – provedena

Aktivnost 2. – provedena

Aktivnost 3. – provodi se kontinuirano

Aktivnost 4. - provest će se u roku predviđenom Nacionalnom strategijom.

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Provđba navedene aktivnosti opisana je u točci 4.2. ovog Izvješća - Analiza provedbe jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ovog Izvješća.

Aktivnost 2.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, vezano uz provedbu ove aktivnosti, izvijestilo je kako uslijed nedostatka finansijskih sredstava istu nisu realizirali, no realizirat će je u narednom razdoblju. Naime, temeljem Nacrta prijedloga Programa prevencije samoubojstva kod djece i mladih od 2011. - 2013. iz studenoga 2010. godine, Uprava za srednje obrazovanje će osmisiliti Program edukacije u cilju prevencije samoubojstava mladih za srednjoškolske ustanove. Budući da je riječ o mladima u rizičnim skupinama: zlostavljanim u obitelji, ili od strane vršnjaka, sklonih uzimanju droga, koji žive u lošim socio-ekonomskim uvjetima i drugo, a koji su najviše skloni depresiji, zbog čega se povećava rizik suicidalnog ponašanja. U cilju realizacije Programa edukacije, a u cilju prevencije samoubojstava mladih za srednjoškolske ustanove, predviđa se osnivanje Povjerenstva, odnosno stručnog tima

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

sastavljanog od 7 - 10 članova (medicinske i pedagoške struke) čija bi zadaća bila osmišljavanje programa edukacije te načina prezentacije istog po školama i učeničkim domovima. Također bi se, u okviru Programa, organizirao Okrugli stol na temu prevencije samoubojstva, te bi se izradila kratka brošura o mogućnostima prevencije suicidalnog ponašanja kod mlađih. Suradnik u provedbi Programa bila bi Agencija za odgoj i obrazovanje, a u program bi uključili i tijela područne (regionalne) samouprave (Grad Zagreb, Zagrebačka, Splitsko - dalmatinska, Varaždinska, Osječko - baranjska, Vukovarsko - srijemska i Zadarska županija te druge).

Agencija za odgoj i obrazovanje u suradnji s Hrvatskim institutom za istraživanja mozga, Centrom za krizna stanja i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi organizirala je 3 stručna skupa na temu „Depresija i suicidalno ponašanje djece i mlađih“ (Zadar, Osijek, Pula) za stručne suradnike pedagoge i psihologe te odgajatelje.

Utrošena sredstva: /

Aktivnost 3.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa osigurava finansijske potpore za provedbu projekata udruga prema područjima aktivnosti koja se utvrđuju za svaki natječaj. Svi projekti su namijenjeni djeci i mladima, no neki se provode i u suradnji s roditeljima.

U školskoj godini 2009./2010. osigurana je finansijska potpora za programe i projekte koji su uključivali i rad s roditeljima, ili su i roditelji sudjelovali u provedbi.

Utrošena sredstva: 1.976.850,00 kn

Izvješće dostavlja: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Aktivnost 2.

Obiteljski centar Bjelovarsko-bilogorske županije je tijekom 2010. godine kontinuirano pružao savjetodavne i tretmanske usluge djeci, mladima i obiteljima u riziku. Unutar zaštitnih programa za djecu, mlađe i obitelji usmjerenih na jačanje zaštitnih i smanjivanje rizičnih čimbenika za uključivanje u rizična ponašanja i/ili razvoj poremećaja, Obiteljski centar proveo je sljedeće programe: Program za djecu i mlađe „Možeš ako hoćeš“ u Osnovnoj školi Ivana Nepomuka Jemeršića Grubišno Polje Područne škole Veliki Zdenci i Osnovnoj školi Vladimir Nazor Daruvar (ukupno 2 ciklusa, 14 radionica, 35 djece učenika 3. razreda i 6. razreda osnovnih škola; 2 predavanje za ukupno 48 roditelja); Program zaštitnog roditeljstva „Korak do uspješnijeg roditeljstva“ u Osnovnoj školi Dežanovac Područne škole Veliki Bastaji (ciklus od 4 radionice za ukupno 10 roditelja i predavanje za 28 roditelja); Program podrške pojedincima i obiteljima „Kako dalje“ (ciklus od 10 radionica za 6 žena žrtava obiteljskog nasilja; 9 radionica za 15 djece žrtava obiteljskog nasilja; 5 radionica za 19 članova obitelji branitelja oboljelih od PTSP-a; radionica za 3 samohrana roditelja); Program za djecu s teškoćama u razvoju „Biser u školici“ (23 radionice za 17 djece i 1 radionica za 12 djece i roditelja); Program za djecu sa specifičnim teškoćama u učenju „ABCD-onica, 123-onica“ (4 radionice za 6 djece); Program za razvijanje samopoštovanja djece i mlađih „Ja sam...“ (ciklus od 5 radionica za 11 djece učenika nižih razreda osnovne škole); unutar volonterskih programa „Budimo zajedno“ i „Učimo zajedno“ održane su 3 edukacije za ukupno 9 volontera. U okviru edukacije udomitelja održano je predavanje „Razvoj samopoštovanja kod djece“ za 32 udomitelja djece; Program podrške obiteljima s djecom s

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

teškoćama u razvoju „Nismo sami“ (3 radionice za ukupno 14 roditelja - nastavak tijekom 2011.).

Obiteljski centar Karlovačke županije provodio je program „Škola za uspješnije roditeljstvo“, radionicu „Nasilje u obitelji i među mladima“ te predavanja „Živim život bez nasilja“, „Mladi, ovisnosti i nasilje“ i „Odgovorno roditeljstvo“.

Obiteljski centar Krapinsko – zagorske županije provodio je programe „Savjetovalište za roditelje - Škola za uspješnije roditeljstvo“ (održano 12 susreta u koje je ukupno uključeno 22 roditelja) te „Savjetovalište za mlade – Škola za mlade“ (održano je 12 susreta u koje je ukupno uključen 21 korisnik). Također su provedene aktivnosti u okviru projekta „Prevencija vršnjačkog nasilja i drugih neprihvatljivih oblika ponašanja u Krapinsko – zagorskoj županiji“ (15 radionica na kojima je sudjelovalo 35 roditelja, djece i mladih).

Obiteljski centar Vukovarsko – srijemske županije održao je 6 predavanja na temu „Odgovorno roditeljstvo i članak 95. Obiteljskog zakona“ za 760 učenika 6., 7. i 8. razreda osnovnih škola te njihove roditelje. Predavanja su održana u 6 osnovnih škola na području Vukovarsko-srijemske županije (Vođinci, Ivankovo, Komletinci, Privlaka, Vukovar, Otok) u razdoblju od siječnja do lipnja 2010. godine. Predavanja su održali predstavnici Obiteljskog centra Vukovarsko-srijemske županije, škole i policije.

Obiteljski centar Požeško– slavonske županije proveo je projekt „Živim život bez nasilja“ te radionice „Uspješno komuniciranje“, „Potrebe“, „Recimo ne nasilju“, „Hiperaktivni učenici“, „Tolerancija kao osobna priča“ te „Zajedno protiv ovisnosti“. Također je proveo akciju „NE u našoj županiji“ u gradovima Požega i Pakrac.

Obiteljski centar Virovitičko – podravske županije provodio je sljedeće programe: „Kako bolje?“ – program prevencije poremećaja u ponašanju za djecu viših razreda osnovne škole; „Podučavati odrastanju – program za roditelje djece u razdoblju adolescencije“, „Znati više!“ – program edukativnih radionica za djecu osnovnoškolske i srednjoškolske dobi; „Tutorski centar“ – program pomoći u učenju; „Klub uspješnih roditelja“ – edukacijsko-savjetodavna grupa za roditelje djece do 10 godina; „Antuntun“ – program poticanja samopouzdanja djece niže osnovnoškolske dobi; „Radionice emocionalne pismenosti“ – preventivne aktivnosti za djecu predškolske dobi; „Vrijeme za nas“ – radionice za braću i sestre djece s teškoćama u razvoju; „Grupa potpore roditelja djece s teškoćama u razvoju“ - program psihosocijalne podrške roditeljima djece s teškoćama u razvoju; „Kampanja Živim život bez nasilja“ – kampanja prevencije nasilja u obitelji; „Autobus čudesna šuma“ – projekt osmišljavanja kvalitetnog provođenja slobodnog vremena djece te promocija i distribucija promotivnog i edukativnog materijala za roditelje i djece; Obilježavanje značajnih datuma – prigodno obilježavanje Dječjeg tjedna, Međunarodnog dana obitelji i sl. uz edukativne i promotivne aktivnosti Obiteljskog centra. U navedenim aktivnostima sudjelovalo je 1607 roditelja i djece.

Provedba navedene aktivnosti opisana je u točci 4.2. ovog Izvješća - Analiza provedbe jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ovog Izvješća.

Utrošena sredstva: /

4.2. ANALIZA PROVEDBE JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

4.2.1. Analiza provedbe preporuka

- **PREPORUKA:** *Izrada lokalne strategije/programa u svrhu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.*

Sukladno Preporukama za provedbu mjera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine, a u svrhu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih **Grad Otočac** je izradio lokalni program za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih kojim je određen oblik, način i sadržaj suradnje nadležnih tijela i drugih čimbenika koji u svom radu sudjeluju u zaštiti prava i interesa mladih; unaprijeđen partnerski odnos; usklađeno djelovanje nadležnih državnih tijela i organizacija civilnog društva; uspostavljena je bolja suradnja u provođenju mjera u lokalnoj zajednici; unaprijeđena je kvaliteta zadovoljavanja potreba mladih u svim područjima; uključen je veći broj mladih u donošenje odluka vezanih uz ostvarivanje prava i interesa mladih.

U tijeku je izrada strategije/ programa **Dubrovačko-neretvanske županije**.

Gradsko vijeće **Grada Koprivnice** svake godine donosi Akcijski plan provedbe Akcije „Sretno dijete-sretan grad-Koprivnica“ kojim su objedinjeni svi programi, projekti i aktivnosti ustanova, udruga i pojedinaca namijenjeni djeci i mladima po sljedećim područjima: Podrška i pomoć udrugama građana, Dijete u sigurnom i zdravom gradu, Zdravlje djece, Odgoj i obrazovanje, Socijalna skrb, Kultura i sport, Slobodno vrijeme i rekreacija, Podrška i pomoć roditeljima

Grad Đurđevac izradio je Plan aktivnosti Vijeća za prevenciju za 2010. godinu koji sadrži mjere koje se odnose na predmetno područje.

- **PREPORUKA:** *Osnivanje tijela zaduženog za koordinaciju i praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije koja čine predstavnici Odjela za društvene djelatnosti, Ureda državne uprave u županijama i gradovima, nadležnih gradskih ureda za obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb, ustanova odgoja i obrazovanja, organizacija civilnog društva usmjerjenih djeci i mladima, centara za socijalnu skrb i savjetovališta za djecu i mlađe, brak i obitelj, odnosno obiteljskih centara, policijskih uprava, državnog odvjetništva i dr.*

Sukladno Preporukama za provedbu mjera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine, na temelju članka 56. Statuta **Brodsko-posavske županije** (Službeni vjesnik Brodsko-posavske županije, broj: 10/09. i 19/10.) te na prijedlog pročelnika Upravnog odjela za obrazovanje, šport i kulturu, župan Brodsko-posavske županije donio je Odluku o imenovanju **Koordinacije za provođenje mjera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. na području Brodsko-posavske županije**.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Na području **Grada Čazme** osnovana je Radna skupina za koordinaciju i praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije s predstvincima svih nadležnih ustanova.

Komunalno vijeće **Grada Grubišnog Polja** tijelo je koje je osnovano za koordinaciju i praćenje provedbe mjera, između ostalog, i Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Dubrovačko - neretvanska županija osnovala je Povjerenstvo za izradu strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, a čine ga predstavnici centara za socijalnu skrb s područja Županije, predstavnici srednjih i osnovnih škola s područja Županije, predstavnici predškolskih ustanova, Društvo psihologa, Zavod za javno zdravstvo, Obiteljski centar, Opća bolnica, Općinski sud, Općinsko državno odvjetništvo.

U **Gradu Koprivnici** djeluje Vijeće za prevenciju Grada Koprivnice zaduženo za koordinaciju i praćenje provedbe mjera, između ostalog, i Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Koprivničko-Križevačka županija tijekom 2010. godine nije osnovala tijelo koje bi bilo zaduženo isključivo za koordinaciju i praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije. Jedan dio zadaća/preporuka predviđenih za ovo tijelo dosad je obavljalo Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, no Županijska skupština je donijela u ožujku 2011. godine Odluku o osnivanju Županijskog vijeća za prevenciju u lokalnoj zajednici koje preuzima koordinaciju i praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije, odnosno jedan dio njih. S time u vezi, u srpnju 2011. godine je održana konstituirajuća sjednica Županijskog vijeća za prevenciju u lokalnoj zajednici Koprivničko-križevačke županije.

Vijeća za prevenciju osnovana su i u **Ogulinu, Karlovcu, Đurđevcu, Otočcu i Virju**.

U Zagrebačkoj županiji, u **Gradu Sveta Nedjelja** djeluje Vijeće za prevenciju, dok u **Gradu Velika Gorica** djeluju Vijeće za prevenciju kriminaliteta te Povjerenstvo za prevenciju društveno neprihvatljivih ponašanja djece i mladih.

Varaždinska županija je u prosincu 2010. godine donijela Odluku o osnivanju i imenovanju članova Vijeća za prevenciju. Zadaće Vijeća su koordiniranje zadataka i programa prevencije kriminaliteta na području Županije, povećanje sigurnosti djece i mladih te prevencija maloljetničke delinkvencije.

Grad Dubrovnik je osnovao Vijeće za prevenciju kriminaliteta i javnog reda na području Grada Dubrovnika koje je ujedno zaduženo za koordinaciju i praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih 2009. – 2012. godine.

Grad Rijeka je osnovao Vijeće za prevenciju kriminaliteta na području grada Rijeke.

U Vukovarsko – srijemskoj županiji osnovana su Vijeća za komunalnu prevenciju gradova **Vinkovaca, Vukovara, Otoka**, te općine **Babina Greda**. Vijeća rade na suzbijanju nasilja u urbanim sredinama, obitelji, među mladima, suzbijanju ovisnosti o alkoholizmu i zlouporabi droga, te rade na suzbijanju delikvencije djece, maloljetnih i mlađih punoljetnih osoba, a također provode i niz drugih mjera radi povećanja razine sigurnosti ljudi i imovine.

Grad Slavonski Brod nema osnovano posebno Koordinacijsko tijelo za provedbu Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, ali se ovom problematikom, između ostalog bavi Vijeće za prevenciju kriminaliteta Grada Slavonskog Broda.

Grad Benkovac je osnovao Vijeće za prevenciju kriminaliteta u lokalnoj zajednici 15. lipnja 2009. godine, koje se sastaje najmanje 2 puta godišnje, te raspravlja i predlaže mјere za sprječavanje kriminaliteta, odnosno mјere za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici.

U **Gradu Slunju** djeluje Vijeće za prevenciju, u čijem su sastavu članovi: gradonačelnik Grada Slunja; načelnik Policijske postaje Slunj; zapovjednik Središta za borbenu obuku Slunj; komunalni redar Grada Slunja; Kontakt policajac (policajac u zajednici); predstavnik Cesta Karlovac, Ispostave Slunj; ravnateljica Centra za socijalnu skrb Slunj; ravnateljica Srednje škole Slunj; Ravnatelj Osnovne škole Slunj; direktor HEP-a, Ispostave Slunj; Župnik župe Slunj; ravnateljica Doma zdravlja Slunj; predstavnik Foto studija Butina; predsjednik Savjeta mladih Grada Slunja; direktor tvrtke Komunalac d.o.o. Slunj; ravnateljica Gradskog društva Crvenog križa Slunj.

Općine Pisarovina, Bisra i Kloštar Ivanić osnovali su Vijeće za prevenciju kriminaliteta.

U **Osječko-baranjskoj županiji** je pokrenut postupak osnivanja tijela za koordinaciju i praćenje provedbe mјera Nacionalne strategije.

U Gradu **Duga Resa** u postupku je dogovor o osnivanju tijela zaduženog za koordinaciju i praćenje mјera Nacionalne strategije. Na području Grada djeluje Vijeće za komunalnu prevenciju koje po sastavu obuhvaća predstavnike pravnih osoba koje u svojoj nadležnosti imaju zdravstvo, socijalnu skrb i drugu brigu i skrb o djeci. U dosadašnjem radu, Vijeće je razmatralo problematiku sprečavanja poremećaja u ponašanju mladih.

Općina Saborsko nije osnovala tijelo za koordinaciju, već provedbu strategije radi vodstvo općine Saborsko ovisno o finansijskim sredstvima sa kojima raspolaže.

- **PREPORUKA:** *Održavanje redovitih sastanaka tijela zaduženih za koordinaciju provedbe i praćenje mјera Nacionalne strategije svakih 6 mjeseci te uspostavljanje učinkovitih načina suradnje, promicanje „partnerskih“ odnosa među svim članovima i razmatranje načina provedbe i postignuća provedbe mјera.*

Koordinacija za provođenje mјera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. na području Brodsko-posavske županije imenovana je 22. listopada 2010. godine. Prva sjednica je održana 2. studenoga 2010. godine. Nakon međusobnog upoznavanja i predstavljanja ustanova i djelokruga rada svakog člana, za predsjednika je izabran Tomislav Bašić, dipl. iur. Stručne i administrativno-tehničke poslove za Koordinaciju osigurat će Slavica Nikšić, prof. def., predstavnica Upravnog odjela za obrazovanje, šport i kulturu. Vijeće za prevenciju kriminaliteta Grada Slavonskog Broda tijekom 2010. održalo je tri sastanka.

Radna skupina za koordinaciju i praćenje provedbe mјera Nacionalne strategije Grada Čazme održala je jedan sastanak tijekom 2010. godine.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Vijeće za prevenciju Grada Bjelovara tijekom 2010. godine održalo je tri redovne sjednice.

Komunalno vijeće Grada Grubišnog Polja se u 2010. godini sastalo dana 19. listopada 2010. godine u Gradskoj vijećnici Grada Grubišnog Polja na kojoj je predstavljen preventivni program „Zajedno više možemo“.

U Gradu Đurđevcu održane su dvije sjednice Vijeća za prevenciju (17. svibnja i 21. srpnja 2010. godine).

S obzirom da na području Krapinsko-zagorske županije nije osnovano tijelo zaduženo za koordinaciju, niti redovitim sastanak nije bilo, partnerski su odnosi sa svim važnijim dionicima u društvu razvijeni i na zavidnom nivou. Da bi imali uvid u provođenje Nacionalne strategije traže se redovita izvješća od osnovnih i srednjih škola, Policije uprave Krapinsko – zagorske županije, kao i Obiteljskog Centra Krapinsko – zagorske županije i Centra za prevenciju ovisnosti pri zavodu za javno zdravstvo Krapinsko – zagorske županije, s kojima se surađuje i sudjeluje u provođenju aktivnosti iz njihova djelokruga.

U Gradu Požegi ustrojeno je Vijeće za prevenciju kriminaliteta na području Grada Požege, pod predsjedavanjem gradonačelnika Zdravka Ronka, a u čijem sastavu su predstavnici škola, pravosudnih tijela, policije, Centra za socijalnu skrb i Savjeta mladih. U studenom 2010. godine ponovno je stavljena na dnevni red tema suzbijanje nasilja među mladima, a potaknuto je usmenim obraćanjem i pismom roditelja čija su djeca u posljednje vrijeme bila žrtve nasilja, uglavnom od svojih vršnjaka. U svom pismu upućenom gradonačelniku naveli su: „crne kronike s vijestima iz drugih gradova odzvanjaju strašnim posljedicama“. Kako je navedena tema već bila razmatrana, na održanoj sjednici ponovljeni su prethodni zaključci, ali s posebnim naglaskom na potrebu energičnijeg djelovanja. Stoga je Vijeće za prevenciju kriminaliteta svojim zaključkom zatražilo od svih čiji zadatak je djelovanje protiv nasilja, posebno prema maloljetničkoj delikvenciji, da svoje djelovanje pojačaju, da međusobno surađuju, kao bi bili učinkovitiji, a rezultati bolji. Posebno se apelira na pravosudna tijela da efikasnije provode postupke iz područja maloljetničke delikvencije, te da pri tome imaju u vidu kadrovska rješenja koja će ih moći brže provoditi. Naglašen je i značaj uloge roditelja, pa i svih građana koji su svjedoci takvih nemilih događaja, da se prijavljivanjem uključe u suzbijanje nasilja. Vijeće je na istoj sjednici također razmatralo stanje ostalih područja djelovanja protiv kriminaliteta, odnosno uništavanja gradske imovine, te je zaključeno da u posljednje vrijeme broj slučajeva uništavanja nije povećan, te da je rezultat preventivnih djelovanja u proteklom razdoblju postignut, a da preventivne aktivnosti treba nastaviti. Preventivne aktivnosti provodilo je Vijeće za prevenciju kriminaliteta Grada Požege, razmatrajući problematiku maloljetničke delikvencije krajem 2009. godine, kada je dalo punu potporu inicijativi gradonačelnika da se novčano nagrade građani koji prijave počinitelje kaznenih djela uništavanja gradske imovine. Tom prilikom je također zaključeno da se na satove razredne nastave pozovu policajci koji bi razgovarali s učenicima o devastiranju gradske imovine.

Vijeće za prevenciju kriminaliteta u lokalnoj zajednici grada Benkovca održalo je 2 sjednice tijekom 2010. godine. Na sjednicama se raspravljalo o izvješćima Policijske postaje Benkovac o problematiči pojave kriminaliteta, o poremećajima ponašanja djece i mladih. U raspravama su posebno sudjelovali predstavnici Policije, Centra za socijalnu skrb, Osnovne škole, Doma zdravlja i lokalne samouprave. Predlagale su se određene mjere u smjeru edukacije i preventivnog djelovanja.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Vijeće za prevenciju Grada Velike Gorice sastalo se 2 puta tijekom 2010. godine, a Povjerenstvo za prevenciju 4 puta.

Vijeće za prevenciju Grada Slunja održalo je sastanke na kojima su dogovoreni planovi i programi u 2010. (koji su i realizirani u 2010. godini) kao što su: Uređenje prostora između škola i vrtića (projekt je izrađen) u svrhu osiguranja sportskih i drugih terena, kojima bi se djeci i mladima ponudila mogućnost aktivnog i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena; postavljanje mjerača brzine prometa, u svrhu doprinosa pridržavanja brzine kretanja vozila (poglavito kod mlađih vozača); nabavka i postavljanje 4 kompleta usporivača prometa, tzv. „ležećih policajaca“, u svrhu povećane sigurnosti djece i mlađih, u blizini odgojno – obrazovnih ustanova; uređenje kružnog toka i postavljanje semafora u centru gradu, u svrhu poboljšanja sigurnosti djece u prometu; izrada CD-a na temu štetnosti utjecaja alkohola i njegova prezentacija mladima i njihovim roditeljima, u svrhu prikazivanja devijantnog ponašanja mlađih pod utjecajem alkohola, kao i zdravstvene posljedice konzumiranja alkohola.

Grad Duga Resa uspostavio je učinkovite načine suradnje između svih članova koji sudjeluju u prevenciji problematičnog ponašanja djece i mlađih.

Vijeće za prevenciju Grada Otočca održalo je 2 sjednice tijekom 2010. godine. Na prvoj sjednici raspravljalo se o Programu rada Vijeća za 2010. godinu, predstavio se Program za mlađe i volontere, raspravljalo se o nasilju među mlađima i djecom te pravodobnosti u rješavanju navedene problematike. Na drugoj sjednici se raspravljalo o koordinaciji provedbe preventivne akcije „Živim život bez nasilja“, prepoznavanju znakova nasilja u obitelji te među mlađima, podizanju svijesti građana na prijavljivanje nasilja u obitelji te izgradnji kulture nenasilja među mlađima.

Vijeće za prevenciju kriminaliteta Općine Pisarovina zasjeda po potrebi, a najmanje jednom u 3 mjeseca. Sastav Vijeća je takav da su zastupljene različite institucije nadležne za brigu i odgoj djece i mlađih.

- ***PREPORUKA: Suradnja i razmjena podataka s drugim državnim tijelima te jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju razmjene iskustava i korištenja dobrih primjera iz prakse.***

Na sastanku ravnatelja osnovnih škola Brodsko-posavske županije u organizaciji Upravnog odjela za obrazovanje, šport i kulturu, održanom 29. studenoga 2010. godine u Osnovnoj školi u Novoj Gradiški, članovi Koordinacije Slavica Nikšić, prof. def. i Tomislav Bašić, dipl. iur. održali su prezentaciju Programa mjera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mlađih. Tom prigodom školama je podijeljen Upitnik o pojavnosti poremećaja u ponašanju među učenicima.

Grad Koprivnica, Grad Đurđevac, Općina Virje, Koprivničko-križevačka županija kontinuirano surađuju i razmjenjuju podatke s drugim državnim tijelima te jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju razmjene iskustava i korištenja dobrih primjera iz prakse.

Suradnja sa drugim državnim tijelima na području Krapinsko – zagorske županije, kao i jedinicama lokalne samouprave je razvijena i svi akteri zajednički sudjeluju u raznim aktivnostima kojima je cilj prevencija poremećaja u ponašanju djece i mlađih iako lokalne strategije nisu donesene, kao ni osnovana posebna tijela za koordinaciju.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

U Karlovcu su održana predavanja te međuresorni sastanci. Predavanja su organizirali Općinsko državno odvjetništvo Karlovac "Maloljetnička delikvencija i elektroničko nasilje", "Komunikacije u obitelji" – Obiteljski centar Karlovačke županije, „Ovisnost i alternative" i "Labirint izazova" – Policijska uprava Karlovac, UNICEF-a – "Škola bez nasilja", "Postupci u radu s poremećajem pažnje" – Udruga IDEM. Također su, višekratno održani sastanci predstavnika Opće bolnice Karlovac – Centra za planiranje obitelji i reprodukcjsko zdravlje, Medicinske škole, Gimnazije Karlovac i Upravnog odjela za društvene djelatnosti.

Gradovi Slunj, Duga Resa i Ogulin dobro surađuju i vrše razmjenu podataka i iskustava sa susjednim jedinicama lokalne područne (regionalne) samouprave, školama, vrtićima te Karlovačkom županijom.

U mjesecu svibnju 2010. godine, u prigodi između Majčinog dana i Međunarodnog dana obitelji, djeca dječjih vrtića i osnovnih škola Grada Požege priredila su izložbe svojih radova na temu majke i obitelji u Gradskoj knjižnici i čitaonici Požege i Galeriji Ciraki. Posebna gošća na navedenim dječjim skupovima bila je Milanka Opačić, predsjednica Odbora za obitelj, mladež i sport Hrvatskog sabora. Saborska zastupnica uputila im je poruku: „Sukobe ne rješavajte šakama, jer se ništa ne rješava nasiljem“ i „Budite prijatelji jedni drugima“. U istoj prigodi, Milanka Opačić je u Gradskoj vijećnici održala predavanje na temu – Nasilje među mladima – kako ga prevenirati?, za predstavnike institucija koje mogu doprinijeti smanjenju nasilja. U osnovnim školama Grada Požege, čiji su zaposlenici u stručnim službama u prethodnim godinama prošli edukaciju „Stop nasilju među djecom“, u 2010. godini provodili su programe prevencije nasilja u školi. Angažirane su stručne službe (psiholozi, pedagozi), nastavno osoblje, te u stalnoj suradnji sa Vijećem učenika i Vijećem roditelja redovito provode planirane programe i izvještavaju o rezultatima.

Zadarska županija navedenu preporuku primjenjuje u praksi kroz projekt Zdrave županije.

Grad Velika Gorica ostvaruje kontinuiranu suradnju s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a razmjenjuje iskustava s drugim gradovima na zajedničkim susretima, konferencijama.

4.2.2. Analiza provedbe pojedinih mjera od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

4.2.2.1. GRAD ZAGREB

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 3. Predložiti načine unaprjeđenja provedbe odgojno-obrazovnih, zdravstveno-intervencijskih, policijsko-preventivnih, prekršajno-pravnih i kazneno-pravnih mjera

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo unutarnjih poslova

Sunositelji: znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada prijedloga učinkovite provedbe postojećih mjera i propisa u području odgojno-obrazovnih, zdravstveno-intervencijskih, policijsko-preventivnih, prekršajno-pravnih i kazneno-pravnih mjera
2. izraditi prijedlog učinkovite provedbe postojećih i novopredloženih mjera u pojedinim sustavima,
3. osigurati kontinuirano praćenje i evaluaciju provedbe
4. izraditi protokol postupanja za provedbu mjera.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – do kraja 2009. godine

Aktivnost 2. – 2010. godina

Aktivnosti 3. i 4. – 2011. godina i kontinuirano

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Grad Zagreb organizirao je interdisciplinarni sastanak u cilju jasnijeg definiranja Protokola o postupanju u slučajevima nasilja među djecom u dijelu definiranja nasilja.

Utrošena sredstva: /

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano

Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Sve odgojno-obrazovne ustanove u okviru Godišnjeg plana i programa izrađuju školske preventivne programe te se njihova izvješća prikupljaju 2 puta godišnje.

Utrošena sredstva: /

Aktivnost 2.

Temeljem Programa socijalnog značenja iz proračuna Grada Zagreba niz godina financiraju se različiti programi sporta, kulture, tehničke kulture i sociopedagoški programi, a koji okupljaju djecu i mlade sukladno njihovim željama i afinitetima. Ponuđeni sadržaji besplatni su za korisnike. Na taj se način djeca i mladi „odvode“ s ulice i uključuju u aktivnosti koje im se osiguravaju mimo redovnog sustava školovanja. Time Grad Zagreb poduzima preventivne mјere u cilju sprečavanja štetnosti svih oblika neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži, koje se temelje na poduzimanju raznih socijalnih akcija usmjerenih na smanjenje društvene patologije. Ovim su programom obuhvaćene ciljane skupine djece i mladih u dobi od 6 do 18 godina, članovi njihovih obitelji i edukatori.

Grad Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom na temelju Zakona o udrušama i Odluke o uvjetima za ostvarivanje finansijske potpore za zdravstvene, socijalne i humanitarne programe i projekte od interesa za Grad Zagreb financira programe i projekte udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba od interesa za Grad Zagreb te jednom godišnje provodi Natječaj za predlaganje programa i projekata od socijalnog značenja (socijalnog i humanitarnog značenja i prevencije neprihvatljiva ponašanja djece i mladeži).

Pri Uredu djeluje Povjerenstvo za odabir programa socijalnog značenja (socijalnog i humanitarnog značenja i prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži), a koje je u 2010. godini odabralo sljedeći broj programa i projekata prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži i to iz područja:

- kulture (32 programa),
- tehničke kulture (40 programa),
- sporta (56 programa),
- socio-pedagoški programi (55 programa).

Nadalje, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport, u okviru svoje redovne djelatnosti kroz programe javnih potreba u predškolskom odgoju, osnovnom i srednjem školstvu, tehničkoj kulturi, športu i kulturi, financira niz programa kojima se nastoji osigurati kvalitetniji odgoj i obrazovanje te organizirati što kvalitetnije slobodno vrijeme djece i mladih (programi neformalnog obrazovanja, programi mјera povećavanja sigurnosti, rada s darovitim i s učenicima s posebnim potrebama, programi međugradske i međunarodne suradnje, natječaj za programe udruga mladih i udruga za mlade i sl.)

U provedbi preventivnih programa navedeni Ured surađuje sa osnovnim i srednjim školama, Službom za školsku i sveučilišnu medicinu Zavoda za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar i Informativnim centrom za prevenciju Policijske uprave zagrebačke. Provedba školskih preventivnih programa potakla je intenziviranje odgojnih preventivnih aktivnosti u svakom nastavnom predmetu sukladno propisanim nastavnim planovima i programima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Voditelji školskih preventivnih programa u provedbi primarne i sekundarne prevencije sustavno rade na učenju životnih (socijalnih) vještina kao posebnih pedagoških postupaka kojima se mladi osnažuju rješavati probleme, prevladavati krizne situacije, uče se oduprijeti utjecaju grupe vršnjaka, izgrađuju pozitivne stavove prema životu, uče se samopoštovanju i sl. Stoga je veći broj osnovnih i srednjih škola Grada Zagreba u svojim provedbenim planovima školskih preventivnih programa ugradilo i obvezatan rad s učenicima s ciljem učenja životnih vještina kroz radionice i to na satovima razredne zajednice i u okviru grupnog savjetovališnog rada. Radi se o:

- programima međugradske i međunarodne suradnje – temeljem zahtjeva odgojno-obrazovnih ustanova ili udruga i slično,
- programima neformalnog obrazovanje - temeljem zahtjeva odgojno-obrazovnih ustanova ili udruga i slično,
- programima mjera povećavanja sigurnosti, rada s darovitim i učenicima s teškoćama u razvoju - temeljem zahtjeva odgojno-obrazovnih ustanova ili udruga i slično te
- programima tehničke kulture - svi zajednički i posebni programi, kao i svakodnevne aktivnosti u Zajednici, savezima, klubovima i udrugama tehničke kulture imaju zadaću popularizirati i unaprijediti tehničku kulturu u Gradu Zagrebu, obogaćivati ponudu za kreativno korištenje slobodnog vremena djece i mladih, kao i nadopuniti njihovo redovito obrazovanje izbornim, izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima te drugim oblicima neformalnog obrazovanja u tehničkoj kulturi putem Programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zagreba.

Na taj način se izravno pridonosi prevenciji u odgoju djece i mladih i onemogućuje se utjecaj negativnih društvenih pojava na najmlađu populaciju.

Također se provode športski programi, programi kulture, pomoćnika u nastavi/osobni pomoćnici, Škola u prirodi te program Vikendom u športske dvorane. Program je započeo početkom školske godine 2007./2008. na inicijativu Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport u suradnji s osnovnim školama Grada Zagreba. Cilj ovog Programa je uključivanje što većeg broja učenika u organizirane oblike bavljenja športskim aktivnostima u funkciji mentalnog, socijalnog i fizičkog zdravlja, podizanja kvalitete života uz prevenciju svih oblika neprihvatljivog ponašanja te izgradnje športskog duha svake škole. Program sadrži: **Redovne aktivnosti** - rekreativno bavljenje športovima uz učenje pojedinih elemenata športa, poduka i rad na koreografiji cheerleadersica, učenje motoričkih struktura športova koji nisu uobičajeni za program nastave tjelesne i zdravstvene kulture - rolanje, hokej na travi, nanbudo, obuka učenika u prvoj pomoći na športskim susretima i samoobrana; **Pojedinačne akcije** odnose se na razredna i školska prijateljska natjecanja u pojedinom športu te rekreativne športske susrete na razini punkta (6–10 škola po punktu), organizaciju jednodnevnih športskih aktivnosti u gradskim športskim objektima ili parkovima, savjetovanja o zdravoj prehrani i važnosti rekreativnog vježbanja i ostalo; **Zajedničke akcije** - obilježavanje Svjetskog dana športa, Svjetskog dana pješačenja, Dana Hrvatskog olimpijskog odbora, Krosa Sportskih novosti itd. Programom je tijekom 2010. godine bilo obuhvaćeno 11.000 – 15.000 sudionika.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Na petom Natječaju za predlaganje programa ili projekata udruga mladih ili udruga za mlade Grada Zagreba objavljenom 4. siječnja 2010. prijavile su se udruge sa 394 programa/projekta, od kojih je 9 bilo izvan roka te su neotvarani vraćeni poštom pošiljaocu. Sufinancirano je ukupno 147 programa/projekata.

Programi ili projekti udruga mladih ili udruga za mlade Grada Zagreba za 2010. godinu slijedom Gradskog programa djelovanja za mlade Grada Zagreba obuhvaćali su 8 područja djelatnosti mladih:

- ❖ obrazovanje i informatizacija mladih
- ❖ zapošljavanje i poduzetništvo mladih
- ❖ socijalna politika prema mladima
- ❖ zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje mladih
- ❖ aktivno sudjelovanje mladih u društvu
- ❖ izgradnja civilnog društva i volonterski rad
- ❖ kultura mladih i slobodno vrijeme
- ❖ mobilnost, informiranje i savjetovanje mladih

Financiranje navedenih programa/projekata odnosi se na preventivne aktivnosti rizičnih oblika ponašanja bilo u okviru kvalitetnog organiziranja slobodnog vremena mladih, bilo u odnosu na aktivno uključivanje mladih u društvu, bilo kroz mobilnost, informiranje i savjetovanje mladih, kroz obrazovanje mladih, socijalnu politiku prema mladima, zapošljavanje i poduzetništvo te kroz zdravstvenu zaštitu i reproduktivno zdravlje.

Utrošena sredstva: 239.903.386,65 kuna

Mjera 6. Izraditi prijedlog modela uključivanja djece i mladih te njihovih roditelja na razini lokalne zajednice, u pripremu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje, znanstvene i stručne ustanove, jedinice regionalne i lokalne uprave i samouprave, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. provedba edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima
2. izraditi prijedlog načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2010. godine i kontinuirano,
Aktivnost 2. – kraj 2012. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Grad Zagreb organizirao je edukaciju pomoćnika u nastavi/osobnih pomoćnika, učitelja (u čijim razredima učenici s teškoćama u razvoju) i koordinatora iz reda stručnih suradnika u siječnju 2010. godine. Pomoćnici u nastavi/osobnih pomoćnika se financiraju za učenike s ADHD poremećajem izrazito agresivnog i impulzivnog ponašanja i učenike s poremećajima u ponašanju.

Utrošena sredstva: /

4.2.2.2. BRODSKO - POSAVSKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Agencija za odgoj i obrazovanje (središnji ured i podružnice), znanstvene i stručne institucije.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano

Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikator provedbe:

Aktivnost 1.

Brodsko – posavska županija sufinancira projekt «Prevencija nasilja u adolescentskim vezama» kojeg provode Caritas Đakovačko-osječke nadbiskupije i Savjetovalište za žrtve obiteljskog nasilja u Slavonskom Brodu. Projekt se provodi sa 2 završna razreda Klasične gimnazije „Fra Marijana Lanosovića“ u Slavonskom Brodu te je uključen 61 učenik.

Utrošena sredstva: 26.341,50 kuna

Aktivnost 3.

Na području Brodsko-posavske županije, 11 srednjih i 35 osnovnih škola, izradilo je i provelo Program prevencije ovisnosti te su imenovani koordinatori. Vijeće za prevenciju kriminaliteta Grada Slavonskog Broda u suradnji sa Policijskom upravom Brodsko-posavskom, Zavodom za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije i srednjim školama na području grada provelo je akciju «Alkohol nije cool». Provedba je sadržavala informiranje i savjetovanje učenika srednjih škola u razdoblju prije proslave Dana maturanata, a uključeno je bilo oko 670 učenika.

Na području Slavonskog Broda u osnovnim školama «Antun Mihanović», «Bogoslav Šulek» «Dragutin Tadijanović», «Đuro Pilar», «Hugo Badalić» i «Vladimir Nazor» djelatnici Centra za socijalnu skrb tijekom školske godine 2009./2010. provodili su projekt «Malih kreativnih socijalizacijskih skupina».

Utrošena sredstva: /

Mjera 6. Izraditi prijedlog modela uključivanja djece i mladih te njihovih roditelja na razini lokalne zajednice, u pripremu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje, znanstvene i stručne ustanove, jedinice regionalne i lokalne uprave i samouprave, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. provedba edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima
2. izraditi prijedlog načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2010. godine i kontinuirano,

Aktivnost 2. – kraj 2012. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Na sjednici Županijskog stručnog vijeća osnovnih škola Brodsko-posavske županije održanoj 8. prosinca 2010. godine u Osnovnoj školi «Ljudevit Gaj» u Lužanima održana je prezentacija Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interesu djece i Područja i mjere iz Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih. Tom prigodom podijeljeni su Upitnici u svrhu praćenja provedbe mjera.

Utrošena sredstva: /

Mjera 10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mladih (djeca i mlađi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa,

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, mediji, zavodi za zapošljavanje.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. osmisliti i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mlađih i djece o rizicima odrastanja,
2. osmisliti i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerenе na pojedine visokorizične skupine djece i mlađih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju
3. osmisliti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili ospozobljavanja djece i mlađih koji napuštaju redovito školovanje
4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa, posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izliske, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 3. – kraj 2010. godine

Aktivnost 2. – 2011. godine

Aktivnost 4. – kraj 2010. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Upravni odjel za društvene djelatnosti Grada Slavonskog Broda organizirao je malonogometni turnir «Bodrimo svoje, poštujmo protivnike». U program je bilo uključeno oko 400 učenika osnovnih škola sa područja Grada, a obuhvaćao je pripreme, rad s učenicima-navijačima, ocjenjivanje navijanja i sam turnir. Program su popratili svi lokalni mediji.

Utrošena sredstva: 5.100,00 kuna

Područje: 4.3. OSNAŽIVANJE OBITELJI

Mjera 2. Osiguravanje novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada prijedloga novih oblika pomoći
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati kvaliteta provedbe
3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – sredina 2010. godine

Aktivnosti 2. i 3. – kraj 2011. godine

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Bračno i obiteljsko savjetovalište Caritasa Đakovačko-osječke nadbiskupije u Slavonskom Brodu tijekom 2010. obradilo je 536 korisnika. Rad savjetovališta finansijski su podržali Grad Slavonski Brod te Brodsko-posavska županija.

Utrošena sredstva: 26.000,00 kuna

4.2.2.3. ISTARSKA ŽUPANIJA

Područje 4. 4.: OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE

Mjera 1. Identificirati mehanizme djelovanja neophodne za izgradnju sustava prevencije poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i izraditi program djelovanja

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te stručne i znanstvene ustanove, organizacije civilnog društva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada oglednog programa otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja;
2. definiranje mreže programa i nositelja preventivnog djelovanja;
3. izrada županijskih i gradskih programa primjerenih posebnostima svake pojedine sredine i njihova provedba u praksi.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina

Aktivnost 2. – kraj 2010. godine

Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1

Grad Buje provelo je istraživanje na populaciji osnovnoškolca i srednjoškolaca primjenom CTC (Communities that Care) upitnika za mlade na području grada Buja. Podaci su obrađeni te je napisana i prezentirana studija nalaza s profilima rizičnih i zaštitnih čimbenika te rizičnih ponašanja djece i mladih s preporukama za postupanja u gradu Buje.

Utrošena sredstva: /

Aktivnost 2.

Mreža programa i nositelja preventivnog djelovanja utvrđena je u Planu za zdravlje građana Istarske županije - operativni plan aktivnosti za 2010. godinu - Županijski plan za prevenciju

i liječenje ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih u 2010. godini koji je dostupan na internetskoj stranici <http://www.istra-istria.hr/index.php?id=1883>.

Utrošena sredstva: /

Mjera 2. Osigurati uvjete za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u svakoj lokalnoj zajednici, općini, gradu i županiji te njihovu provedbu

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. priprema oglednog programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj;
2. izrada navedenih programa i njihova provedba u županijama, gradovima, općinama i lokalnim zajednicama;
3. osiguravanje materijalnih, kadrovskih, edukacijskih i prostornih uvjeta provedbe programa;
4. stalna evaluacija i nadzor programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina

Aktivnost 3. – kraj 2010. godine i kontinuirano

Aktivnost 4. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Istarska županija je izradila i tiskala 3. knjige projekta Zajednice koje brinu - Model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih: Razvoj, implementacija i evaluacija prevencije u zajednici (urednice Bašić, J., Grozić-Živolić, S., 2010). U pisanju pojedinih poglavlja/podpoglavlja sudjelovao je istraživački tim i koordinatorica projekta te više suradnika na projektu, najviše i najčešće koordinatori po lokalitetima te voditelji radnih grupa za razvoj, implementaciju i evaluaciju prioritetnih preventivnih programa te koordinatorica projekta. Nadalje, predstavljena je knjiga Teorije prevencije: Prevencija poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih (Josipa Bašić), u Puli i Poreču, u veljači 2010. godine uz prezentaciju: Prevencijski programi - utemeljenost na dokazima.

Utrošena sredstva: 79.697,84 kuna

Aktivnost 2.

Istarska županija je pripremila za realizaciju projekt „PREFFI: Osiguravanje kvalitete preventivnih programa u Istarskoj županiji“. Projekt je logičan nastavak realizacije projekta Zajednice koje brinu (ZKB) s ciljem osiguravanja dokaza da su županijska sredstva uložena u područje prevencije poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih uložena na najisplativiji način. Stoga, PREFFI kao podprojekt ZKB-a ima znanstvenu i akcijsku komponentu: uključiti znanstvena načela u prevencijsku praksu, znanstvenu utemeljenost prevencijskih programa koji se od strane organizacija civilnog društva i drugih organizacija

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

provode u Istarskoj županiji. Cilj projekta je unaprjeđivanje kriterija za financiranje programa te kvalitete programa i njihove i učinkovitosti.

Nadalje, Istarska županija je započela s radom na međunarodnom znanstvenom projektu „Implementation of evidence-based prevention program of socio-emotional learning through science evaluation and it's application into Croatian kindergartens and primary schools (PATHS-RASTEM)“ koji sufinancira fond „Jedinstvo uz pomoć znanja“ te se provodi u suradnji Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Prevention Research centra Penn State University-a, SAD uz tri domaća partnera od koji je jedan i Istarska županija Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb (ugovori o suradnji potpisani u srpnju 2010. godine). U projekt je uključeno 5 eksperimentalnih i 5 kontrolnih osnovnih škola te dvije predškolske ustanove. To je nastavak rada na PATHS projektu koji se već četvrtu godinu provodi u dvoje osnovne škole u Istri u sklopu ZKB-a.

Utrošena sredstva: 65.302,16 kuna

Aktivnost 3.

Istarska županija je putem javnog poziva za sufinanciranje projekata iz područja prevencije ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih prihvatila 27 projekata koje su predložile i provele ustanove i/ili udruge. Od ukupno 27 projekata 7 projekata bilo je usmjereno na prevenciju ovisnosti u užem smislu dok je preostalih 20 bilo ciljano na prevenciju poremećaja u ponašanju općenito. Nadalje, održano je više sastanka djelatnika Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb sa provoditeljima projekata koji se sufinanciraju iz sredstava Proračuna Istarske županije, i predstavnicima nadležnih tijela lokalne samouprave tijekom kojih su razmjenjivana iskustva, poticana suradnja i/ili utvrđivana potreba za drugim oblicima podrške koje županijska samouprava može pružiti provoditeljima projekata. Također se provodila kontinuirana konzultacija i supervizija pilot-projekta za III. i IV. godinu implementacije PATHS programa u dvije osnovne škole – Labin i Poreč.

Istarska županija je organizirala radni posjet prof. dr. sc. Clemensa Hosmana i dr. sc. Gerarda Mollemana (autor PREFFI instrumenta) Zdravom gradu Poreč, Poreč te Obiteljskom centru Istarske županije, 30. i 31. travnja, 2010. godine, a u okviru kojega su gosti imali i javno predavanje “Prevention and Promotion in Mental Health: Progress, Practices and Challenges” u Puli.

Utrošena sredstva: 367.247,00 kuna

4.2.2.4. KARLOVAČKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano
Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Karlovačka županija sufinancirala je Program "Škola za uspješnije roditeljstvo" kojim se doprinijelo stjecanju roditeljskih vještina i povećanju uspješnosti roditeljstva i prevenciji poremećaja u ponašanju kod djece.

Grad Karlovac sufinancirao je Edukaciju mladih o reproduktivnom zdravlju i osnaživanju rada savjetodavnih službi s ciljem zaštite reproduktivnog zdravlja.

Utrošena sredstva: 89.560,00 kuna

Područje 4. 4.: OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE

Mjera 1. Identificirati mehanizme djelovanja neophodne za izgradnju sustava prevencije poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i izraditi program djelovanja

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te stručne i znanstvene ustanove, organizacije civilnog društva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada oglednog programa otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja;
2. definiranje mreže programa i nositelja preventivnog djelovanja;
3. izrada županijskih i gradskih programa primjerenih posebnostima svake pojedine sredine i njihova provedba u praksi.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina
Aktivnost 2. – kraj 2010. godine
Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Grad Karlovac izradio je Program prevencije ovisnosti. U izradi Programa sudjelovali su Povjerenstvo za preventivni program, osnovne škole grada Karlovca, Služba za prevenciju ovisnosti, Centar za socijalnu skrb Karlovaca, Obiteljski centar Karlovačke županije, Upravni odjel za društvene djelatnosti, Opća bolnica Karlovac, Zavod za javno zdravstvo, Gimnazija Karlovac, Medicinska škola Karlovac, Karlovačka županija, Policijska uprava Karlovačka, predstavnik Općinskog suda, predstavnik sportskih klubova, predstavnik Prekršajnog suda te Vijeće za prevenciju.

Utrošena sredstva: 180.000,00 kuna.

4.2.2.5. KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano

Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2

Koprivničko – križevačka županija finansijski je podržala projekte: „Otvoreni kišobran“, Male kreativne socijalizacijske skupine te Integracija romske djece u školsku sredinu.

Grad Koprivnica, finansijski je podržao projekte: „Otvoreni kišobran“ - prevencija pušenja; CAP program - prevencija nasilničkog ponašanja; Male kreativne socijalizacijske skupine; Integracija romske djece u školsku sredinu; Izrazimo se kreativno protiv pušenja te Budi mi prijatelj-zajedno smo skupa-izviđački program.

Grad Đurđevac, finansijski je podržao projekte: „Živim život bez nasilja“, Male kreativne socijalizacijske skupine, „Sajam mogućnosti“ te Radionica: Suzbijanje alkohola, droge, pušenja, ranog sklapanja brakova Roma. Općina Novo Virje je finansijski podržala projekt „Sajam mogućnosti“.

Utrošena sredstva: 72.135,00 kuna

Mjera 7. Osnažiti ulogu zdravstva u provedbi programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, znanstvene i stručne ustanove.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. predložiti načine unaprjeđivanja uloge zdravstva u pripremi i provedbi prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih
2. izraditi program prevencije poremećaja u ponašanju koji provode liječnici specijalisti školske medicine.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina i kontinuirano,
Aktivnost 2. – 2011. godina.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2

Grad Koprivnica, u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije i Centrom za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti koprivničko-križevačke županije provodi program Savjetovalište za mlade s problemom prekomernog pijenja alkohola.

Utrošena sredstva: 12.000,00 kuna

Mjera 13. Analiza stanja i unaprjeđenje postojeće mreže različitih oblika skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. analiza stanja i postojeće mreže različitih oblika skrbi (posebice institucionalne i poluinstitucionalne)
2. izraditi prijedlog unaprjeđenja mreže
3. osnivanje potrebnih oblika skrbi na područjima na kojim nisu zastupljeni te prema prijedlogu unaprjeđenja mreže

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina
Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1

Koprivničko – križevačka županija izradila je analiza stanja i postojeće mreže različitih oblika skrbi (posebice institucionalne i poluinstitucionalne).

Utrošena sredstva: /

Područje 4. 4.: OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE

Mjera 2. Osigurati uvjete za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u

ponašanju djece i mladih u svakoj lokalnoj zajednici, općini, gradu i županiji te njihovu provedbu

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. priprema oglednog programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj;
2. izrada navedenih programa i njihova provedba u županijama, gradovima, općinama i lokalnim zajednicama;
3. osiguravanje materijalnih, kadrovskih, edukacijskih i prostornih uvjeta provedbe programa;
4. stalna evaluacija i nadzor programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina

Aktivnost 3. – kraj 2010. godine i kontinuirano

Aktivnost 4. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 3.

Grad Koprivnica sufinancira provođenje slobodnih aktivnosti u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama na području Grada Koprivnice, te projekte i programe ustanova, pojedinaca i udruga građana iz područja odgoja i obrazovanja, zdravstva, humanitarnog rada, kulture, sporta, rekreacije, zabave i održivog razvoja, a osigurava i prostore za rad znatnog broja udruga građana za djecu i mlade, te na taj način indirektno sudjeluje u prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Utrošena sredstva: **1.375.944,41 kuna.**

4.2.2.6. MEĐIMURSKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 2. Izraditi standarde za djelovanje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada prijedloga problemskih područja na kojima je neophodno osigurati interdisciplinarni timski rad
2. predložiti postupak i standarde djelovanja interdisciplinarnih timova
3. provesti javne stručne rasprave o predloženom
4. započeti s interdisciplinarnim radom na dogovorenim područjima.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – do kraja 2009. godine

Aktivnosti 2. i 3. – 2010. godina

Aktivnost 4. – 2010. godina i kontinuirano

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

U općini Gornji Mihaljevec problemska područja utvrđuju se u suradnji s Osnovnom školom Gornji Mihaljevec.

Utrošena sredstva: /

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano

Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Sve osnovne (25) i srednje škole (6) kojima je osnivač Međimurska županija temeljem Godišnjeg plana i programa rada škole provode školske preventivne programe (ŠPP) koji imaju ključnu ulogu u provođenju primarne i sekundarne prevencije poremećaja u ponašanju, nasilnog ponašanja i zloupotrebe sredstava ovisnosti. Navedeni programi temelje se na aktivnostima kao što su koordinacija akcija na prevenciji, utvrđivanje prioriteta internih odgojnih problema, plan odgojnog djelovanja, suradnja sa Savjetovalištem za mlade, organizacija slobodnog vremena, zaustavljanje procesa izdvajanja djece s poremećajima u ponašanju, razred kao terapijska zajednica, pomoći u rješavanju iznenadnih kriznih situacija, adolescentna kriza i prevencija, kontinuirano praćenje stanja uporabe droga u školi i oko nje, obilježavanje svih važnijih datuma npr. Mjesec borbe protiv ovisnosti, Svjetski dan zdravlja, Dan borbe protiv AIDS-a te praćenje svih socijalnih zbivanja mlađih.

Pojedine osnovne i srednje škole kojima je osnivač Međimurska županija osim Školskog preventivnog programa provode i posebne programe i projekte prevencije poremećaja u ponašanju učenike :

CAP PROGRAM – međunarodni preventivni program sprječavanja zlostavljanja djece u suradnji s Udrugom roditelja Korak po korak iz Zagreba – nositelj licence za provedbu programa u Republici Hrvatskoj, Educirani CAP tim (s licencem) pedagoginje škola,

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

učiteljice predmetne nastave i mediji. Program se provodi u Osnovnoj školi Gornji Mihaljevec, Osnovnoj školi Sveti Martin na Muri i Osnovnoj školi Mursko Središće.

UNICEF PROGRAMI: **STOP NASILJU MEĐU DJECOM** – Program prevencije međuvršnjačkog nasilja i **PREKINI LANAC** – Program sprječavanja elektroničkog nasilja u suradnji s mentoricom programa iz UNICEF-a, školskim koordinatorima programa, školskim koordinacijskim odborima, koordinatorima za programe iz UNICEF-a, ravnateljima, razrednicima, grupama vršnjačke pomoći, lokalnom zajednicom i medijima. Programi se provode u Osnovnoj školi Gornji Mihaljevec, Osnovnoj školi Nedelišće, Osnovnoj školi Mursko Središće, Osnovnoj školi Pribislavec te Osnovnoj školi Štrigova (samo program Prekini lanac).

PROJEKT „ZAJEDNO I DALJE“ u suradnji s Udrugom ACT Čakovec, Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije te osnovnim školama Međimurske županije. Projekt se provodi u Osnovnoj školi Hodošan.

PROJEKT „MEDIJATOR“ – edukacija učenika za vršnjačku medijaciju u suradnji s psihologom, grupom učenika iz 8. razreda koja je prošla prvi dio edukacije prošle školske godine i novom grupom učenika iz 7. razreda Osnovne škole Kotoriba.

Gimnazija Čakovec u 2010. godini provela je program vezan uz prevenciju poremećaja u ponašanju pod nazivom „Prevencija nasilja u adolescentskim vezama“. U organizaciji CESI-a, Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje, četvero učenika sudjelovalo je na seminaru „Edukacija vršnjaka i vršnjakinja - Prevencija nasilja u adolescentskim vezama“ Nakon završene edukacije, učenici su održavali radionice tijekom satova razrednika učenicima 2. razreda.

Ekonomski i trgovачki škola Čakovec u 2010. godini provodila je radionice socijalnih vještina (Kako izraziti naklonost?, Asertivna komunikacija, Aktivno slušanje ...), a u suradnji s liječnicom školske medicine učenici su sudjelovali u radionici na temu „Mentalno i reproduktivno zdravlje“.

U Međimurskoj županiji se također provode i ciljane pedagoške radionice koje uključuju cijeli razred. Radionice su temom i načinom rada prilagođene uzrastu i interesima djece sa ciljem prevencijom neželjenih oblika ponašanja djece i učenja socijalnih vještina. Aktivnosti se provode kroz rad s učenicima i roditeljima u manjim skupinama, roditeljske sastanke, pojedinačne razgovore, tribine i predavanja na temu prevencije, izrade plakata, prezentacije i filmova.

Općina Gornji Mihaljevec je organizirala jedno edukativno-informativno predavanje.

Utrošena sredstva: 6.100,00 kuna

Aktivnost 3.

Općina Gornji Mihaljevec kontinuirano potiče Osnovnu školu Gornji Mihaljevec na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Utrošena sredstva: /

4.2.2.7. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano
Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

U organizaciji Općine Punat održano je predavanja na temu Nasilje u obitelji. Grad Opatija je organizirao radionicu za učenike i roditelje pod nazivom „Za sigurno i poticajno okruženje u školi te je njime obuhvaćeno 605 djece. Općina Čavle je organizirala održavanje različitih tribina i radionica na temu mladih i droge, alkohola, zlostavljanja i slično. U organizaciji Grada Cresa provodili su se stručni programi prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, kao i sportske, kulturne i druge aktivnosti kod djece i mladih. Općina Kostrena je organizirala edukaciju edukatora s ciljem sprečavanja rizičnih ponašanja, te u Dječjem vrtiću „Zlatna ribica“ provodi projekt Prevencije ozljeđivanja male djece te u Osnovnoj školi projekt „Debljina je bolest – hrana može biti lijek“.

Grad Rijeka osigurava djelovanje medijacijskog centra Rijeka te rad Doma za dnevni boravak djece „Tić“ Rijeka. U organizaciji Centra održano je ukupno 16 seminara na području Rijeke i okolice u kojima je sudjelovalo ukupno 319 sudionika. Individualnim i grupnim radom s djecom u Domu za dnevni boravak „Tić“ stavlja se naglasak na psihosocijalni tretman (stručnu pomoć u savjetovalištu dobilo je 121 dijete, s kojima je provedeno ukupno 766 sati stručnog rada).

Nadalje, proveden je program „Stop nasilju među djecom“, kao i „Škola bez nasilja“ koji je uključio 12 riječkih osnovnih škola. U Program „Trening životnih vještina“ bile su uključene sve osnovne škole, odnosno 158 razreda sa 3.200 učenika.

Općina Punat je izradila Program za poticanje darovitosti i stvaralačke sposobnosti djece u cilju razvijanja samostalnosti i samopouzdanja, socijalizacije, timskog rada, kvalitetnog provođenja slobodnog vremena te je organizirala radionice o vuni, radu s glinom i svilom.

Grad Opatija je osnovao Koordinacijski odbor za praćenje i provođenje preventivnih programa „Za sigurno i poticajno okruženje u školi“ i „Program prevencije ovisnosti“.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Također je omogućio nastavak provedbe CAP programa kojim je obuhvaćeno 300 učenika, osigurao provedbu preventivnog programa „Trening životnih vještina“ kao i preventivne sportske programe „biciklijada“, „romobilijada“ i „Mala sportska škola“.

Utrošena sredstva: 854.306,27 kuna

Područje 4.4.: OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE

Mjera 2. Osigurati uvjete za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u svakoj lokalnoj zajednici, općini, gradu i županiji te njihovu provedbu

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. priprema oglednog programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj;
2. izrada navedenih programa i njihova provedba u županijama, gradovima, općinama i lokalnim zajednicama;
3. osiguravanje materijalnih, kadrovskih, edukacijskih i prostornih uvjeta provedbe programa;
4. stalna evaluacija i nadzor programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina

Aktivnost 3. – kraj 2010. godine i kontinuirano

Aktivnost 4. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 3.

Grad Rijeka provodio je i obuku volontera koji su posebno educirani za rad u Domu „Tić“ te radionice za učitelje koje kasnije provode s djecom i roditeljima.

Općina Punat je osigurala potrebni materijal te prostor za održavanje radionice.

Grad Opatija je osigurao financijska sredstva za zapošljavanje školske pedagoginje i psihologa Centra za socijalnu skrb.

Općina Čavle je osigurala općinske prostore u školi za rad Udruge mladih te za rad sportskih udruga koje okupljaju mlade.

Grad Cres osigurava prostorne uvjete za provedbu programa.

Utrošena sredstva: /

4.2.2.8. ŠIBENSKO – KNINSKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 8. Izraditi prijedlog povećanja svih kapaciteta za liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama, uvažavajući regionalne potrebe

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: znanstvene i stručne ustanove, jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. povećati broj specijalizacija liječnika u području dječje i adolescentne psihijatrije
2. snimiti stanje i procijeniti potrebe te sukladno tome predložiti kapacitete za specijalističko-konzilijarno i stacionarno liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina i kontinuirano.

Aktivnost 1.

Opća bolnica Šibensko-kninske županije zatražila je jednu subspecijalizaciju u području dječje i adolescentne psihijatrije.

Utrošena sredstva: /

Mjera 10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mladih (djeca i mlađi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, mediji, zavodi za zapošljavanje.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. osmisiliti i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja,

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

2. osmisliti i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerenе na pojedine visokorizične skupine djece i mlađih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju
3. osmisliti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili ospozobljavanja djece i mlađih koji napuštaju redovito školovanje
4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa, posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaska, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 3. – kraj 2010. godine

Aktivnost 2. – 2011. godine

Aktivnost 4. – kraj 2010. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Šibensko – kninska županija organizirala je okrugli stol na temu „Pravo na sigurnu utakmicu“ koji je bio medijski jako dobro popraćen. Također je sudjelovala u provedbi akcije „Živim život bez nasilja“.

Utrošena sredstva: 3.467,00 kuna

4.2.2.9. VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLAĐIH

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano

Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Na području Vukovarsko-srijemske županije provodio se Školski preventivni program „Borba protiv ovisnosti o duhanskim proizvodima, alkoholu i drogama“ i to u svim osnovnim i srednjim školama na području županije. Za praćenje Programa je zadužen Županijski

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

koordinator za školske preventivne programe, kojeg na prijedlog županijskog Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga imenuje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Koordinator podatke prikuplja od voditelja školskih preventivnih programa za osnovne i srednje škole, te ih objedinjuje.

Utrošena sredstva: /

Aktivnost 2 .

Na području Vukovarsko-srijemske županije kontinuirano se evaluiraju tribine te programi.

Utrošena sredstva: /

Aktivnost 3 .

Na području Vukovarsko-srijemske županije imenovan je Županijski koordinator za provođenje školskih preventivnih programa, te voditelji preventivnih programa za osnovne i srednje škole. Provodi se školski preventivni program „Prevencija ovisnosti“ koji je usmjeren na učenike, roditelj te edukaciju nastavnika. Program je temeljen na učenju životnih vještina i konceptu socijalnih utjecaja, te time promiče pozitivno i zdravo ponašanje, te utječe na prevenciju korištenja sredstava ovisnosti. Program se provodi kroz satove razrednog odjela, izvannastavne aktivnosti i roditeljske sastanke.

U travnju je održan stručni skup o školskim preventivnim programima u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje i Edukacijsko rehabilitacijskim fakultetom u Zagrebu.

Povodom obilježavanja Mjeseca borbe protiv ovisnosti na nivou županije, realiziran je nagradni natječaj likovnih radova za sve učenike osnovnih i srednjih škola županije.

Održana je tribina na kojoj su učenici prezentirali aktivnosti kojima se mogu baviti u slobodno vrijeme, kao i tribina za nastavnike-koordinatorе školskih preventivnih programa i ravnatelje.

Utrošena sredstva: /

Mjera 10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mladih (djeca i mladi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, mediji, zavodi za zaposljavanje.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. osmislati i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja,
2. osmislati i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerene na pojedine visokorizične skupine djece i mladih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

3. osmisliti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili ospozobljavanja djece i mladih koji napuštaju redovito školovanje
4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa, posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaska, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 3. – kraj 2010. godine

Aktivnost 2. – 2011. godine

Aktivnost 4. – kraj 2010. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Na području Vukovarsko-srijemske županije policijski službenici su bili nazočni na prvom sastanku učenika prvi razreda osnovnih škola, kako bi roditeljima izložili najvažnije poruke o sigurnom sudjelovanju njihove djece u prometu. U okviru projekta „Srce na cesti“ roditelji evidentiranih višestrukih mladih počinitelja prometnih prekršaja, pozivaju se od strane Centara za socijalnu skrb na predavanje o posljedicama rizičnog i devijantnog ponašanja u prometu, a koje se provodi kroz ciklus senzibilizacijsko-edukacijskih radionica.

Preventivni program „Imam stav“ uspješno se provodi u osnovnim školama na području Vukovarsko-srijemske županije. Program je baziran na učenju životnih vještina i konceptu socijalnih utjecaja, te time promiče pozitivno i zdravo ponašanje, te utječe na prevenciju korištenja sredstava ovisnosti. U okviru programa podijeljene su brošure djeci i roditeljima sudionicima u provođenju programa. Sva događanja vezana uz borbu protiv ovisnosti su medijski popraćena lokalnim radnjima i TV postajom, te člancima u novinama. U okviru projekta „prepoznati i djelovati“ učenicima 7. i 8. razreda osnovnih škola i njihovim roditeljima podijeljeni su plakati i brošure „23 sata. Još si vani?“.

Utrošena sredstva: /

Aktivnost 4.

Na području grada Vinkovaca se provodi pilot projekt „Srce na cesti“. Provodi ga Centar za socijalnu skrb u suradnji s policijskim službenicima Policijske uprave Vukovarsko-srijemske. Cilj projekta je povećanje osjećaja odgovornosti i prometne kulture mladih. Tiskani su prigodni letci, te plakati koji su podijeljeni školama, a dijele ih i policijski službenici u okviru svojih redovitih zadaća nadzora i upravljanja prometom.

U program „Mladi bez duhanskog dima“ uključeni su uprava i djelatnici bolnice, te učenici osnovnih i srednjih škola sa svojim nastavnicima i profesorima, koji su osmislili prigodni program.

Utrošena sredstva: 6.100,00 kuna

4.2.2.10. ZADARSKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mјere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano

Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1. i 2.

Sve osnovne i srednje škole Zadarske županije provode školske preventivne programe za borbu protiv ovisnosti o drogama, pušenju, alkoholu, klađenju, prevenciji nasilja u školi, UNICEF-ov projekt „Za sigurno i poticajno okruženje u školama“, projekt CAP program, projekt „Škole za Afriku“, program prevencije HIV-a i drugih spolnih bolesti, program Trening životnih vještina“, sandučić povjerenja, Medijacija i preventivni program za sprječavanje međuvršnjačkog nasilja, Afirmacijom pozitivnih vrijednosti protiv nasilja, Stop nasilju među djecom te Škola bez nasilja.

Osim gore navedenih programa Zadarska županija je financirala slijedeće preventivne programe:

- Rivaon – Obrazovni portal srednjih škola Zadarske županije koji je pokrenut u rujnu 2000. godine. U rad portala uključeni su profesori iz 14 srednjih škola. Pored angažiranih profesora, u rad portala uključeni su i učenici, te je osnovana Učenička redakcija portala. Cilj Portala je dostupnost podataka na Internetu o odgojnim i obrazovnim aktivnostima koje se provode u srednjim školama županije, te prisutnost tih podataka i izvan škole; potaknuti učenike na rad s Internetom, upoznavanje s novim tehnologijama i stjecanje novih znanja; poticanje nastavnika na rad s Internetom, a s time i njihovo daljnje obrazovanje, međusobno upoznavanje i povezivanje kako bi pospješili procese odgoja i obrazovanja; omogućavanje roditeljima i učenicima osnovnih škola uvid u potencijalne škole i zanimanja; upoznavanje sa kulturnim, obrazovnim i zabavnim događanjima u svim gradovima Zadarske županije. Kako bi potaknula učeničku maštu i kreativnost redakcija RivaOn portala pokrenula je 4. natječaj digitalne fotografije učenika srednjih škola Zadarske županije "Oko učenika" na temu „Vrijeme“, te 1. Natječaj kratke priče na temu „Vrijeme“.
- S ciljem osposobljavanja učenika odgovornom odnosu prema vlastitom zdravlju i zdravlju drugih ljudi, razvijanju samopouzdanja i svijesti o vlastitim sposobnostima, te razvijanju tolerancije i kulturnog navijanja na športskim natjecanjima, a sve u skladu sa Strategijom razvoja školskog športa u Republici Hrvatskoj 2009. - 2014., Zadarska županija, Grad

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Zadar i Županijski savez školskog športa pokrenuo je projekt Košarkaške lige učenika osnovnih škola Zadarske županije

- „Kreativni vikend srednjih škola Zadarske županije“ - već petu godinu za redom Županija u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje organizira kreativni vikend za učenike srednjih škola. Program se odvijao kroz 6 radionica: filmskoj, literarnoj (kratka priča), kostimografskoj, slikarsko-scenskoj, radijskoj i dramskoj pod naslovom „Reci mi što je vrijeme“.
- Autobus – igraonica „Čudesna šuma“ projekt kojeg od 2005. godine Zadarska županija provodi u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u skladu s mjerama Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interesu od 2006. do 2012. godine, Nacionalne obiteljske politike i Programa aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, 2010. godine u provedbu projekta uključio se i Obiteljski centar Zadarske županije. Ciljevi projekta su: razvijanje (širenje) usluga namijenjenih obiteljima, posebno na područjima od posebne državne skrbi i ruralnim područjima, te područjima s velikim brojem djece; dostupnost sadržaja i programa usmjerenih djeci iz ruralnih područja, područja od posebne državne skrbi, te područja s manjim brojem odgojno-obrazovnih ustanova; poticanje JL(P)RS da organiziraju programe predškolskog odgoja, te da osmisle aktivnosti za kvalitetno provođenje slobodnog vremena učenika u osnovnim školama; ostvarivanje prava svakog djeteta da u potpunosti razvije svoje potencijale, kao i prava na slobodno vrijeme, igru i razonodu
- rad udruga čija je zadaća poticanje raznih oblika i sadržaja rada sa djecom i mladim izvan škole u cilju prevencije od negativnih utjecaja osobito zlouporaba droga i drugih oblika ovisnosti
- U području prevencije ovisnosti i za potrebe implementacije nacionalne strategije za suzbijanje zloporabe droga potpisani je trogodišnji Sporazum o partnerstvu za zdravlje između Grada Zadra i Zadarske županije o provođenje jedinstvenog školskog preventivnog programa u osnovnim školama Zadarske županije (36 osnovnih škola) pod nazivom „Trening životnih vještina“, kojeg provodi Zavod za javno zdravstvo Zadar.

Grad Zadar već drugu godinu za redom u svim osnovnim školama provodi preventivni program „Učenje socijalnih vještina“

Utrošena sredstva: 660.000,00 kuna

Mjera 5. Uspostaviti sustav identifikacije rizičnih čimbenika i rizičnih ponašanja učenika, njihovog praćenja te otklanjanja u odgojno-obrazovnom sustavu

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sunositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje (središnji ured i podružnice), znanstvene i stručne ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. priprema prijedloga o načinima identifikacije, snimanja stanja i analize podataka o rizičnim čimbenicima i ponašanjima učenika
2. predložiti model identifikacije, praćenja i djelovanja škole na sprečavanju pojave i razvoja čimbenika rizika i rizičnih ponašanja učenika.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2009. godine,
Aktivnost 2. – kraj 2010. godine i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

U okružju svih osnovnih škola na području grada Zadra angažirana je zaštitarska služba s ciljem sprječavanja djelovanja negativnih elemenata izvan škole, a ujedno i praćenja pojave i razvoja rizičnih ponašanja učenika.

Utrošena sredstva: 650.000,00 kuna

Mjera 6. Izraditi prijedlog modela uključivanja djece i mlađih te njihovih roditelja na razini lokalne zajednice, u pripremu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mlađih

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje, znanstvene i stručne ustanove, jedinice regionalne i lokalne uprave i samouprave, organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. provedba edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima
2. izraditi prijedlog načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2010. godine i kontinuirano,
Aktivnost 2. – kraj 2012. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Grad Zadar osigurao je provedbu edukacija stručnih suradnika i dijela nastavnika u svim osnovnim i srednjim školama o tzv. „Vršnjačkoj pomoći“. Tiskani su i besplatno podijeljeni priručnici namijenjeni nastavnicima i učenicima u dovoljnom broju primjeraka svim školama na području grada Zadra. Kontinuirano se, sredstvima grada Zadra, educira iz područja psihoterapije određeni broj stručnih suradnika iz školskog sustava, sustava socijalne skrbi i sustava zdravstva.

Utrošena sredstva: 120.000,00 kuna

Mjera 10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mlađih (djeca i mlađi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, mediji, zavodi za zapošljavanje.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. osmislti i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mlađih i djece o rizicima odrastanja,
2. osmislti i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerene na pojedine visokorizične skupine djece i mlađih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju
3. osmislti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili osposobljavanja djece i mlađih koji napuštaju redovito školovanje
4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa, posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaska, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 3. – kraj 2010. godine

Aktivnost 2. – 2011. godine

Aktivnost 4. – kraj 2010. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Grad Zadar je osigurao provedbu edukacije i tiskao priručnik na temu „Zajedno za zdravlje i dobrobit učenika“.

Utrošena sredstva: 50.000,00 kuna

Područje 4.3. OSNAŽIVANJE OBITELJI

Mjera 1. Izraditi plan osposobljavanja za odgovorno roditeljstvo i promicati njegovu provedbu u svakodnevnom životu

Nositelj mjere: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatsko novinarsko društvo, vijeća pojedinih medija i druge stručne i znanstvene ustanove te organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. definiranje odgovornog roditeljstva polazeći od sustava društvenih i odgojnih vrijednosti, njegovih komponenti i metodologije promicanja odgovornog roditeljstva
2. pripremiti plan edukacije i provesti edukaciju stručnjaka za osposobljavanje roditelja za odgovorno roditeljstvo

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

3. započeti plan provođenja, promocije i edukacije za odgovorno roditeljstvo na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini
4. uspostaviti mehanizme evaluacije provedbe.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina

Aktivnosti 2., 3. i 4. – 2011. i 2012. godina.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 3.

Grad Zadar je osigurao finansijska sredstva za tisak 22.000 primjeraka knjiga „Moć i snaga obitelji“ koja je dostavljena na adresu svih obitelji na području grada Zadra.

Utrošena sredstva: 120.000,00 kuna

Mjera 4. Osigurati pomoć djeci koja žive u rizičnim uvjetima i djeci i mladima rizičnog ponašanja u njihovoj obitelji s ciljem smanjenja broja djece i mladih izdvojenih iz obitelji

Nositelji mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. provesti analizu učinkovitosti postojećih i predložiti nove oblike pomoći
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati učinkovitija provedba,
3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 3. – 2011. godina

Aktivnost 2. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Zadarska županija financira projekt „Podrška pri osamostaljivanju mladih sa socijalno rizičnim statusom“. Cilj Projekta je da se mladima, nakon napuštanja Doma, osigura određena materijalna stimulacija za uspješno uključivanje u društvenu zajednicu (osamostaljivanje, rješavanje stambenog pitanja, nastavak školovanja, zasnivanje obitelji).

Iz proračuna Grada Zadra sufincancira se program „Rad s djecom iz rizičnih obitelji“. Također je vrijedno istaknuti stalnu potporu Domu za odgoj djece i mladeži Zadar, bilo da se radi o djeci koja su u stalnoj skrbi bilo da su u dnevnom ili u poludnevnom tretmanu. Sredstvima Grada Zadra uređeno je i osvijetljeno igralište u krugu Doma, uređene su učionice unutar zgrade Doma, opremljena je informatička radionica, dodijeljen je jedan gradski stan kao potpora osamostaljivanju djece po završetku tretmana, uplaćuje se životno osiguranje dvojici štićenika kao potpora dalnjem nastavku školovanja ili zapošljavanja.

Utrošena sredstva: 62.737,40 kuna

Mjera 5. Izraditi programe rada s roditeljima koji zanemaruju i zlostavljaju djecu i osigurati njihovu provedbu

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, stručne i znanstvene organizacije.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. analiza stanja
2. ustrojavanje sustava pomoći roditeljima
3. izrada plana i programa edukacije stručnjaka
4. provedba edukacije stručnjaka i osiguravanje uvjeta za rad na razini županija,
5. provedba programa pomoći roditeljima i evaluacija učinkovitosti mjera.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – kraj 2010. godine

Aktivnost 2. – 2011. godina

Aktivnost 3. – kraj 2010. godine

Aktivnosti 4. i 5. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 2.

Zadarska županija je sufinancirala program „Rad s roditeljima nasilnicima“.

Utrošena sredstva: 10.000,00 kuna

4.2.2.11. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Područje 4.2.: UNAPRJEĐENJE SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH

Mjera 4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i dalje kontinuirano
Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1.

Grad Zaprešić, u svrhu praćenja školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave, finansijski je podržalo projekt MPPI – modifikacija ponašanja putem igre - prevencija neprihvatljivog ponašanja djece u osnovnim školama i te projekt Primarne prevencije neprihvatljivog ponašanja Centra za mladež Zaprešić.

Općina Kloštar Ivanić finansijski je podržala rad Savjetovališta za djecu, mladež i obitelji, Savjetovališta za prevenciju ovisnosti, Općinskog društva Kloštar Ivanić te projekt vršnjačke pomoći mladi-mladima.

Utrošena sredstva: 173.300,00 kuna

Mjera 10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mladih (djeca i mladi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Nositelj mjere: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, mediji, zavodi za zaposljavanje.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. osmisliti i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja,
2. osmisliti i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerene na pojedine visokorizične skupine djece i mladih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju
3. osmisliti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili ospozobljavanja djece i mladih koji napuštaju redovito školovanje
4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa, posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izliske, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. i 3. – kraj 2010. godine
Aktivnost 2. – 2011. godine
Aktivnost 4. – kraj 2010. godine.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1. i 2.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Grad Velika Gorica proveo je Kampanju Cuga je tuga i to zbog rezultata istraživanja koji su pokazali da pijenje alkohola među mladima postaje sve ozbiljniji društveni problem. Provedba Kampanje je započela 2010. godine akcijom prema trgovinama i kafićima, a nastavlja se snimanjem spota i produkcijom predstave Mamurluk.

Utrošena sredstva: 100.000,00 kuna

Područje 4.4.: OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE

Mjera 1. Identificirati mehanizme djelovanja neophodne za izgradnju sustava prevencije poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i izraditi program djelovanja

Nositelji mjere: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te stručne i znanstvene ustanove, organizacije civilnog društva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Redni broj i naziv aktivnosti:

1. izrada oglednog programa otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja;
2. definiranje mreže programa i nositelja preventivnog djelovanja;
3. izrada županijskih i gradskih programa primjerenih posebnostima svake pojedine sredine i njihova provedba u praksi.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina

Aktivnost 2. – kraj 2010. godine

Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano.

Indikatori provedbe:

Aktivnost 1. .

Grad Velika Gorica svake godine donosi Program prevencije društveno neprihvatljivih ponašanja djece i mladih. Također je provedeno znanstveno istraživanje u suradnji s Edukacijsko rehabilitacijskim fakultetom u svrhu otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja. Istraživanje je provedeno s učenicima sedmih razreda osnovnih škola kao i prvih razreda srednjih škola (N=1.058).

Utrošena sredstva: 320.000,00 kuna

**4.3. STANDARDI ZA TERMINOLOGIJU, DEFINICIJU, KRITERIJE I NAČIN
PRAĆENJA POJAVE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH**

4.3.1. UVOD

U svrhu provedbe mjere 4.1. *Usuglasiti postojeće kriterije za utvrđivanje pojave te evidentirati i kontinuirano pratiti pojavu poremećaja u ponašanju djece i mladih* iz Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovalo je Odlukom od 7. listopada 2009. godine Radnu skupinu za izradu analize kao i prijedloga standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja poremećaja u ponašanju djece i mladih.

U skladu sa zadaćama definiranim u Odluci, Radna skupina je u formi cijelovitog teksta pripremila:

1. Prikaz saznanja iz literature o potrebi usuglašavanja kriterija za utvrđivanje i praćenje pojave poremećaja u ponašanju
2. Analizu postojećih definicija, kriterija i načina praćenja pojave
3. Prijedlog standarda za terminologiju, definiciju, kriterije i način praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih

U ime radne skupine tekst su pripremile prof. dr. sc. Nivex Koller-Trbović, prof. dr. sc. Antonija Žižak i Ivana Jedžud, prof., a navedene Standarde je usvojilo Povjerenstva za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 12. svibnja 2011. godine.

4.3.2. PRIKAZ SAZNANJA IZ LITERATURE O POTREBI USUGLAŠAVANJA KRITERIJA ZA UTVRĐIVANJE I PRAĆENJE POJAVE POREMEĆAJA U PONAŠANJU

Zašto su potrebne definicije poremećaja u ponašanju djece i mladih?

Prva razina odgovora na to pitanje mogla bi glasiti ovako: definicijom poremećaja u ponašanju odgovara se na pitanje *je li neka pojava poremećaj u ponašanju*. Budući da su definicije poremećaja u ponašanju i drugih, sličnih društvenih fenomena (primjerice: prava, etika, obitelj, siromaštvo i sl.) socijalni, dogovoreni konstrukt, one su u određenoj mjeri subjektivne. Stoga većina definicija opisuje neka obilježja pojave koju definira, a neka izostavi. Dakle, definicija pojavu koju definira opisuje do određene mjere, ali nikad ne zahvati u cijelini.

Druga razina odgovora mogla bi glasiti ovako: postojanjem definicije neke pojave, pa tako i definicije poremećaja u ponašanju *ostvaruje se neka društveno važna svrha*. Opća svrha svake definicije je da odredi okvir unutar kojeg će se neka pojava proučavati. U odnosu na svrhu definiranja poremećaja u ponašanju djece i mladih razlikuje se tri vrste definicija: znanstvene, stručne i administrativne (Cullinan, 2004; Kauffman, 2005).

- 1) **Znanstvena definicija** opisuje odstupajuće ponašanje specifične skupine djece i mladih uključenih u neko specifično istraživanje. Svrha je znanstvene definicije da pomogne odlučiti u kojoj se mjeri rezultati određenog istraživanja odnose na skupine djece s poremećajima u ponašanju koja nisu obuhvaćena istraživanjem.
- 2) **Stručna definicija** je utemeljena na stručnoj filozofiji ili specifičnoj teoriji pa stoga odstupajuće ponašanje opisuje iz određene perspektive. Svrha je stručnih definicija omogućiti uvid u to kako određena struka, odnosno stručno područje, gleda na pitanja poremećaja u ponašanju djece i mladih.
- 3) **Administrativna definicija** je kreirana ili usvojena od strane sektora, službe, ili institucije, koji je odgovoran intervenirati u slučaju pojave poremećaja u ponašanju. U prvom je redu svrha takve definicije da omogući identificiranje djece kojoj su intervencije potrebne. Da bi to zadužene institucije mogle načiniti definicija mora biti vrlo jasna i vrlo specifična. Nadalje, smatra se da je vrlo važna svrha takvih definicija omogućiti razumijevanje potreba za određenim programima od strane nadležnih tijela, javnosti pa i korisnika. Da bi mogle ostvariti tu svrhu definicije moraju jasno odrediti koje sve kategorije djece i mladih opisuju. I na kraju, svrha je administrativnih definicija da stvore podlogu za planiranje društvenih sredstava namijenjenih financiranju intervencija za populaciju djece i mladih s poremećajima u ponašanju.

Iz opisa različitih definicija proizlazi da su administrativne definicije najzahtjevnije jer istovremeno trebaju biti i dovoljno specifične i zadovoljiti više svrha.

Poznato je da je fenomen poremećaja u ponašanju djece i mladih vrlo složen i promjenljiv, određen vremenom i specifičnom kulturom, a potrebe djece i mladih s poremećajima u ponašanju, kao i njihovih obitelji, brojne i kompleksne. Stoga jedan sektor, jedno područje društvenog djelovanja ili služba nisu u stanju odgovoriti na sve aspekte tog fenomena. U svijetu su u svakodnevni rad na zadovoljavanju potreba djece i mladih s poremećajima u ponašanju uključeni stručnjaci pet društvenih sektora – zdravstvo, odgoj i obrazovanje, socijalna skrb, pravosuđe i policija. Slijedom navedenog logično bi bilo očekivati da pojedini sektori kreiraju i ponude svoje definicije čije su svrhe usklađene s nadležnostima određenog

sektora. Kad se to ne učini nastaje zbrka unutar tog sektora te je nedorečenost na ovom području vrlo često uzrok nepostojanja ili blokiranja međusektorske suradnje. Međunarodna iskustva pokazuju da se stoga na ovom području uz službene administrativne definicije javljaju i alternativne administrativne definicije kojima se nastoji nadoknaditi bilo potpuni nedostatak službene administrativne definicije, bilo njezini nedostaci. U takvim se slučajevima u pravilu radi o stručnoj definiciji koja se i inače često, izrijekom ili podrazumijevanjem, preuzima i podiže na razinu administrativnih definicija. Najpoznatiji takav primjer, opisan u literaturi, je definicija koalicije stručnjaka za mentalno zdravlje i specijalno obrazovanje djece u SAD-u (Superceded position paper ...1985, Kidder-Ashley i sur., 2000).

Kod nas je dosta pisano (primjerice: Koller-Trbović, Žižak i Bašić, 2001; Koller-Trbović, 2004; Bašić i Ferić, 2004; Janković, 2006; Bouillet i Uzelac, 2007) o definiranju poremećaja u ponašanju djece i mladih, ali uglavnom iz stručne perspektive. Može se reći da stručne definicije postoje, da su relativno poznate i prihvачene te gotovo nepromijenjene već desetljećima.

*****

Iz svega navedenog može se zaključiti da je u nekom društvu logično očekivati jednu interdisciplinarnu („krovnu/ opću definiciju“) i više specifičnih - administrativnih definicija (mozaičke definicije) koje uzimaju iz opće definicije one kriterije koji odgovaraju njihovoj djelatnosti i nadležnosti.

Kako nastaju definicije?

Budući da je procijenjeno kako kod nas postoji stručna ili više stručnih definicija radi transparentnog funkcioniranja nadležnih resora i njihove međusobne suradnje u funkciji zadovoljenja potreba djece i mladih s poremećajima u ponašanju i njihovih obitelji, neophodno bi bilo za određene sektore kreirati nove administrativne definicije, odnosno tamo gdje definicije postoje s jedne strane provjeriti njihovu specifičnost u odnosu na svrhe koje trebaju zadovoljiti, a s druge strane provjeriti jesu li i do koje mjere usklađene s polaznom, stručnom definicijom.

Smatra se da je za izgradnju jasne, svrhovite definicije neophodno zadovoljiti neke preuvjetete te jasno elaborirati svrhu zbog koje se definicija kreira.

Preuvjeti	Svrha	Definicija
Pristup - filozofija	Identifikacija populacije	Jasna i specifična
Terminologija	Izbor i planiranje intervencija	Dostupna javnosti
Sustav intervencija / sektor	Praćenje i evaluacija pojave i intervencija	Dostupna korisnicima
Resursi (materijalni, finansijski, stručnjaci..)	Osiguravanje potrebnih resursa	Revidirana kad je potrebno

Literatura (Gruber, 2000; Kidder-Ashley i sur., 2000; Cullinan, 2004; Walker, Ramsey, i Gresham, 2004; Kauffman, 2005) je suglasna oko toga da administrativne definicije ne smiju biti utemeljene na jednoj teoriji, nego na pristupu (filozofiji, paradigm) koja odražava s jedne strane složenost fenomena, a s druge strane interdisciplinarni pristup tom fenomenu.

Glede terminologije koja se koristi u definicijama u pravilu se radi o najmanje dva termina koja se mogu kombinirati u više varijanti. Kao glavni, određujući termin javljaju se riječi: ponašanje, emocije i/ili socijalno. Kao opisni, podržavajući termini u tom, najčešće dvosložnom terminu javljaju se riječi poput: poremećaj, smetnja, neprilagođen, antisocijalna, oštećenje, rizik, konflikt. Kombinacijom tih dviju skupina riječi nastaju različiti termini, a sudeći prema dostupnoj literaturi najčešće je u uporabi termin *poremećaji u ponašanju* ili termin *poremećaji ponašanja i emocija*. U literaturi je uočljiva tendencija pronalaženju nestigmatizirajućih termina, no također su prisutne izjave da takav termin još nije pronađen te se navedeni termini koriste kao najbolji među dostupnim i nesavršenim (Gruber, 2000; Walker, Ramsey, i Gresham, 2004; Kauffman, 2005).

Iako se smatra da je jedna od svrha administrativne definicije stvaranje preduvjeta za planiranje resursa, već pri kreiranju definicije uvid u obilježja sustava intervencija i resurse namijenjene određenom dijelu populacije djece i mlađih s poremećajima u ponašanju, mora postojati.

Ključno obilježje administrativne definicije je njena jasnoća. Jasnoća proizlazi iz načina na koji se definicijom opisuju specifična obilježja onog dijela populacije djece i mlađih s poremećajima u ponašanju čije identificiranje će ta definicija omogućiti. U suvremenim, demokratskim društвima zahtijeva se da administrativne definicije budu tako koncipirane da će biti razumljive i prihvatljive kako javnosti, tako i samim korisnicima, posebice roditeljima djece i mlađih s poremećajima u ponašanju (Jordan i sur., 1984). I na kraju definicije nisu prirodni zakoni, nego društveni dogovori i stoga ih treba povremeno uskladjivati s novim obilježjima pojave i novim društvenim okolnostima.

Literatura:

1. Bašić, J. i Ferić, M. (2004). Djeca i mlađi u riziku – rizična ponašanja. U: Bašić, J., Koller-Trbović, N. i Uzelac, S. (ur.): Poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja: pristupi i pojmovna određenja. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 57-71.
2. Bouillet, D. i Uzelac, S. (2007). Osnove socijalne pedagogije. Zagreb: Školska knjiga.
3. Cullinan, D. (2004). Classification and definition of emotional and behavioral disorders. U: Rutherford, R.B., Quinn, M.M. and Mathur, S.R. (Eds.): Handbook of research in emotional and behavioral disorders. New York: The Guilford Press, 32-53.
4. Gruber, J. (2000): Risky behavior among youth. Preuzeto 20. travnja 2010 s mrežne stranice <http://econ-www.mit.edu/files/58>
5. Jordan, D., Goldberg, P., Goldberg, M., Scott, K. and Martison, S.A. (1984). A guidebook for parents of children with emotional and behavioral disorders. Minneapolis: PACER Center, Inc.
6. Kauffman, J.M. (2005). Characteristics of emotional and behavioral disorders of children and youth. Eighth edition. Upper Saddle River: Pearson.
7. Kidder-Ashley, P. Deni, J.R. Azar, K.R. and Anderton, J.B. (2000). Comparison of 40 states' procedures for identifying students with serious educational problems. Education, 120, 3, 1-8.
8. Koller-Trbović, N., Žižak, A. i Bašić, J. (2001). Određenje, prevencija i tretman poremećaja u ponašanju djece i mlađih. Dijete i društvo, 3, 3, 319- 343.
9. Koller-Trbović, N. (2004). Poremećaji u ponašanju djece i mlađih. U: Bašić, J., Koller-Trbović, N. i Uzelac, S. (ur.): Poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja: pristupi i pojmovna određenja. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 83-96.
10. NASP position statement on students with emotional and behavioral disorders (2005). National Association of School Psychologists. www.naspoline.org
11. Superceded position paper on substituting „behaviorally disordered“ for „seriously emotionally disturbed“ as a descriptor term for children and youth handicapped by behavior (1985). The Council for Children with Behavioral Disorders.
12. Walker, H.M., Ramsey, E. and Gresham, F.M. (2004). Antisocial behavior in school: Evidence-based practice. Second edition. Wadsworth: Thomson Learning, Inc.

4.3.3. ANALIZA POSTOJEĆIH DEFINICIJA, KRITERIJA I NAČINA PRAĆENJA POJAVE

Analiza postojećeg stanja glede definicije i načina praćenja pojave poremećaja u ponašanju načinjena je temeljem dvije vrste podataka. U prvom slučaju se radi o podacima koje je Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju prikupilo tijekom pripreme Nacionalne strategije, a u drugom slučaju se radi o podacima koje je za potrebu izrada standarda definiranja, utvrđivanja i praćenja pojave Radna skupina zatražila od nadležnih tijela.

4.3.3.1. Analiza postojećih kriterija i načina praćenja pojave

Dosadašnji način praćenja (posljednjih desetak godina od kada je takav pristup pokrenulo Povjerenstvo za prevenciju poremećaja u ponašanju) pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih provođen je temeljem izvješća ministarstava koja se u svojoj redovitoj djelatnosti neposredno bave djecom i mladeži te obiteljima. Riječ je o slijedećim ministarstvima:

- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (posebno zdravstvo, a posebno socijalna skrb),
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (obrazovanje),
- Ministarstvo unutarnjih poslova,
- Ministarstvo pravosuđa (posebno državno odvjetništvo, sud, institucije te prekršajni sud).

Jednom godišnje (krajem kalendarske godine) spomenutim ministarstvima dostavljeni su strukturirani upitnici koje je bilo potrebno popuniti za prethodnu godinu i dostaviti Povjerenstvu, odnosno Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Radna skupina unutar Povjerenstva zadužena za praćenje pojave integrirala je podatke iz upitnika u opširno te sažeto izvješće i komparirala ih s podacima iz prethodnih godina / izvješća te informirala članove Povjerenstva i druge zainteresirane osobe / institucije.

Prvih godina takve prakse ministarstva se zamolilo da dostave izvješća o kretanju pojave pupa iz aspekta njihovog resora s okvirnim uputama, dok se od 2003. godine ministarstvima upućivao strukturirani upitnik, odnosno, formular s preciziranim smjernicama za pisanje izvješća.

Praksa izvještavanja pojedinih ministarstava, od samog je početka do danas, bila gotovo identična i opterećena brojnim problemima. Stoga su se i izvješća Povjerenstva o kretanju i analizi pojave poremećaja u ponašanju u Republici Hrvatskoj temeljila samo na dostupnim podacima, mada je već rano prepoznata potreba boljeg i drugačijeg načina praćenja pojave, njene evidencije i dokumentiranja.

Neki osnovni načini praćenja pojave poremećaja u ponašanju od strane pojedinih ministarstava s naglaskom na teškoće, odnosno, nedorečenosti i potrebe za unapređivanjem kvalitete i učinkovitosti njene evidencije i praćenja su:

- Različita ministarstva prate različite oblike poremećaja u ponašanju djece i mladih, naravno, u skladu s vlastitom djelatnošću (primjerice: **policija** prati kaznena djela i prekršaje djece i mladih, kao i tzv. statusna djela te ona kaznena djela i prekršaje počinjena na štetu djece i mladih te informira i o intervencijama policije u pojedinim slučajevima; **državno odvjetništvo** informira o zaprimljenim kaznenim prijavama te postupanju u svezi s njima (uvjetovani i neuvjetovani oportunitet te

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

pokretanje sudskog postupka); **sud** (odnosno Ministarstvo pravosuđa) izvještava o vrstama izrečenih odgojnih i drugih mjera i varijablama koje se uz to vežu te obilježjima izvršenja sankcija; **zdravstvo** samo u svezi dijagnoza F 90 do F 98 prema MBK-10 i samo vezano uz pojedine ustanove; **prekršajni sud** za mlade do 18 godine (ostali do 21); **ministarstvo nadležno za obrazovanje** u odnosu na osnovne (i srednje) škole, nejasno u odnosu na koja ponašanja te izvještava o poduzetim preventivnim programima, pedagoškim i drugim mjerama, a **ministarstvo nadležno za socijalnu skrb** obuhvaća svu djecu, maloljetnike i mlađe punoljetnike na svom području u svezi izloženosti djece / obitelji rizicima, poremećajima u ponašanju djece i mlađih u najširem smislu riječi, poduzetim intervencijama i sl.

- Generalno rečeno, obuhvaćena su djeca i mlađi od rođenja do 21 (23) godine života te njihovi roditelji u odnosu na slijedeće aspekte: rizične okolnosti života obitelji i odrastanja djece, zanemarivanje i zlostavljanje djece od strane njihovih roditelja, rizična ponašanja i poremećaji u ponašanju djece i mlađih te intervencije pojedinih službi / institucija u svezi s detektiranim i procijenjenim rizicima i potrebama. Moglo bi se zaključiti da je obuhvaćeno "sve" (mada nedostaju podaci o civilnom i privatnom sektoru, kao i iz drugih resora, primjerice ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, zapošljavanja, visokog obrazovanja itd.).
- Poseban problem ogleda se u neujednačenim kriterijima procjene pojave koja se prati. Tako primjerice, nema dvojbi oko kriterija za praćenje pojave maloljetničke delinkvencije jer je riječ o sukobu mlađih sa zakonom, odnosno, radi se o kaznenim djelima propisanima u Kaznenom zakonu. Slično je i kod prekršaja. Međutim, kad je riječ o poremećajima u ponašanju u širem smislu, a koje posebice trebaju evidentirati i njima se baviti sustavi obrazovanja, socijalne skrbi, pa i zdravstva, tada nastaju problemi oko toga što su to poremećaji u ponašanju i koji su kriteriji njihove procjene. Slično je i sa procjenom nekih od rizičnih čimbenika u okviru obitelji, škole, zajednice, kada nije riječ o propisanim kaznenim djelima ili prekršajima. Osim spomenutog, problemi nastaju i u procjeni načina na koji je potrebno intervenirati, a posebice u nepostojanju sustavnog praćenja i evaluacije učinaka poduzetih intervencija. Ne postoje dogovorenii instrumenti za praćenje pojave na razini resora, niti države.
- Također, problemi nastaju iz razloga nepostojanja jedinstvene evidencije i praćenja pojave, a time i u nekoordiniranom i nesustavnom interveniranju prema pojedincima i obiteljima jer sustavi, najčešće, djeluju nepovezano i izolirano. Držimo, stoga, da bi ubuduće trebalo postojati jedinstveno mjesto evidentiranja "pojave", a time i omogućavanje ne samo praćenja, već zajedničkog djelovanja različitih službi i institucija.

4.3.3.2. Analiza izvješća nadležnih tijela iz 2009. godine

Navedena Analiza izrađena je temeljem upita Radne skupine o definiciji poremećaja u ponašanju i kriterijima za utvrđivanje, definiranje i dijagnosticiranje poremećaja u ponašanju.

U analizu su uključena izvješća slijedećih resora i službi / institucija:

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (integrirano izvješće),
- Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (izvješća Obiteljskih centara, njih 16),

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

- Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (zasebno zdravstvo kroz integrirano izvješće, zasebno socijalna skrb kroz izvješća centara za socijalnu skrb (4) i domove za djecu i mlade punoljetne osobe (4) te integrirano izvješće),
- Općinsko državno odvjetništvo Zagreb,
- Ministarstvo unutarnjih poslova (integrirano izvješće),
- Ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, sektor za predškolski odgoj
- Upravni odjel za društvene djelatnosti, školstvo i predškolski odgoj Velike Gorice
- Ministarstvo pravosuđa

Slijedi prikaz zaključaka i prijedloga temeljem analiziranih izvješća i prijedloga autorica ovog izvješća. Zaključci i prijedlozi biti će predloženi za slijedeće teme:

1. Termin *poremećaji u ponašanju*
2. Definicija i pojam *poremećaja u ponašanju*
3. Kriteriji za procjenu *poremećaja u ponašanju*

1. Termin poremećaji u ponašanju djece i mladih

Zaključak: U analiziranim izvješćima, zanimljivo je, vrlo se rijetko netko reflektirao na pojam (ovdje mislimo, prije svega, na termin) poremećaja u ponašanju, mada je bilo moguće prepoznati različite nazive za takva ponašanja, primjerice: problemi u učenju i ponašanju, emocionalne teškoće ili teškoće u socijalnom funkciranju, rizična ponašanja, poremećaji ophođenja, prekršaji, kaznena djela, maloljetnička delinkvencija itd. Međutim, tim se nazivima, u spomenutim izvješćima, ne isključuje pojam poremećaj u ponašanju, već se spominju alternativni nazivi ili uži pojmovi (kao npr. maloljetnička delinkvencija). Posebice se u izvješćima obiteljskih centara (samo ponekih) može prepoznati zaziranje od korištenja tog pojma, pa tako govore o eventualnoj uporabi tog termina među stručnjacima, ali ne i s korisnicama.

Prijedlog: Svjesni smo određene pejorativnosti termina poremećaji u ponašanju, posebice iz aspekta korisnika, i držimo da je o toj temi, također, potrebno provesti raspravu i doći do konsenzusa o nazivu koji bi bio dovoljno prepoznatljiv, sveobuhvatan, stručan, a istovremeno prihvatljiv široj javnosti. Podsetiti ćemo na neke termine koji se koriste, i kod nas i u svijetu, paralelno s terminom poremećaji u ponašanju te mogu biti podloga za raspravu, primjerice: društveno neprihvatljivo ponašanje, problemi ponašanja mladih, rizična ponašanja, mladi u sukobu sa zakonom, smetnje ili teškoće ponašanja, poremećaji ponašanja i emocija, asocijalno i antisocijalno ponašanje itd.

2. Definicija i pojam poremećaja u ponašanju

Zaključak: U pristiglim izvješćima najčešće se spominje definicija profesorica Dobrenić i Poldručić iz 1976. godine te još neke definicije, primjerice prema Uzelac, Myschaker, DSM-IV, Janković, Sladović-Franz i drugima, a u nekim se izvješćima nalaze „vlastite“ definicije. Međutim, većina je suglasna u konstataciji da ne postoji zajednička definicija, prihvaćena na području cijele Republike Hrvatske i od svih resora. Treba li postojati takva definicija, izvjestitelji nisu suglasni. Zbog bolje preglednosti čini nam se uputno navesti neke od spomenutih definicija.

Dobrenić i Poldručić, 1974. - Pojam poremećaji u ponašanju predstavlja skupni naziv za sve one pojave biološke, psihološke i socijalne geneze koje manje ili više pogodaju pojedinca i nepovoljno djeluju na njegovu aktivnost i reaktivnost, te neugodno, ili dapače, štetno i opasno

utječu na druge pojedince i društvene organizacije (obitelj, dječje ustanove, školu, užu i širu zajednicu).

Myschker, 1996. - Poremećaj ponašanja je, u odnosu na specifično vrijeme, kulturu i očekivane norme, odstupajuće maladaptivno ponašanje koje je uvjetovano organski i/ili reakcijom na milje te koje zbog višedimenzionalnosti, učestalosti i težine oslabljuje potencijale za razvoj djeteta, učenje i rad i koje ne može biti prevladano bez posebne pedagoško-terapeutske pomoći.

Poremećaji ponašanja (Conduct Disorders), DSM-IV, 1996. - Ustrajni obrasci antisocijalnog ponašanja koji narušavaju fundamentalna socijalna pravila i/ili osnovna prava drugih i uključuju: agresiju prema ljudima ili životinjama, destrukciju imovine, varanje ili krađu i ozbiljno kršenje pravila. Osnovni kriterij za sve poremećaje je da poremećaj uzrokuje klinički značajne smetnje ili oštećenja u socijalnom, radnom ili nekom drugom važnom području djelovanja.

Merell, 1994. - Emocionalni i poremećaji ponašanja su smetnje u emocionalnim reakcijama i ponašanju u školi koje su značajno drugačije od onih primjerena dobi, kulturnim i etničkim normama te koje štetno djeluju na uspjeh u obrazovanju, odnosno, na obrazovne, socijalne, profesionalne i osobne vještine.

Janković, 2006. - Složen skup funkcioniranja i ponašanja djece i mladih koja u određenoj sredini i vremenu značajno odstupaju od normi te sredine, a predstavljaju nevoljni odgovor na djelovanje činitelja rizika kojima su djeca i mladi izloženi duže vrijeme, najprije kao obavijest okolini o prisutnosti i intenzitetu rizičnih uvjeta rasta i razvoja, a kasnije kao odgovor, izraz usklađivanja svog funkcioniranja s danim uvjetima, novi rizik za dijete/mladu osobu i okolinu.

Sladović-Franz, 2003. - Ponašanja djeteta/mlade osobe koja nisu prilagođena njegovoj životnoj dobi i/ili okolini i ometaju funkcioniranje djeteta tako što štete djetetu i/ili okolini dovodeći ga u sukobe ili ga isključuju iz komunikacije s okolinom.

Ponašanje koje je protivno društvenim očekivanjima, kojima djeца i mladi čine određene teškoće, štete, probleme bilo samima sebi, bilo drugoj osobi, skupini ili zajednici. (Obiteljski centar Splitsko-dalmatinske županije).

Poremećaj je polimorfan, zahvaća osobnost-strukturu ličnosti, a manifestira se na emocionalnom planu, u motivacijskoj sfери, psihosocijalnim reakcijama spram odraslih i vršnjaka, te obilježava sveukupno funkcioniranje i ponašanje djeteta (Dječji dom Lipik, psihologinja Senka Božić).

Temeljem spomenutih definicija u izvješću se raspravljalio i o pojmu poremećaja u ponašanju, odnosno, što se sve pod tim pojmom razumijeva. Najvažnije je naglasiti da se, unatoč određenim razlikama u klasificiranju poremećaja u ponašanju, uglavnom svi reflektiraju na vrlo široku lepezu ponašanja djece i mladih u različitim sredinama i odnosima te da se govori o kontinuumu u ponašanju, od blažih prema težim, opasnijim ponašanjima, odnosno, od šireg prema užem pojmu poremećaja u ponašanju. Vrlo često spominje se podjela na eksternalizirane i internalizirane oblike poremećaja u ponašanju. Naravno, prisutne specifičnosti odnose se, prije svega, na resor, službu, instituciju koja izvještava, budući da se neke od njih bave užim područjem poremećaja u ponašanju, primjerice Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pravosuđa koji postupaju temeljem zakonskih odredbi kada su u pitanju kaznena djela i prekršaji (mada ne isključivo jer reagiraju i u situacijama rizičnih ponašanja) ili zdravstvo (koje se ovom pojmom bavi temeljem kriterija navedenih u svjetski priznatim klasifikacijama, primjerice DSM-IV i MKB-10). Također, rubno se ovom pojmom bave i Obiteljski centri i to, kako im i svrha nalaže, pretežito preventivnim aktivnostima, a

kad je riječ o poremećajima u ponašanju, tada pretežito blažim oblicima. Slično je i s dječjim domovima. No, većina ostalih (a dijelom i naprijed spomenuti) resora i službi bavi se ovom pojavom u njenom širem značenju, mada se primjećuje da je kod nekih naglasak na eksternaliziranim poremećajima (primjerice, škole, centri za socijalnu skrb).

Prijedlog: Moguće je zaključiti da su u Republici Hrvatskoj u primjeni tzv. stručne definicije (najčešće više njih), dok postoji relativna suglasnost oko potrebe definiranja interdisciplinarnе ili opće definicije te više specifičnih (administrativnih) koje bi trebale naglasiti posebnosti pojedinih resora ili disciplina.

U odnosu na pojam i vrste poremećaja u ponašanju, čini se da nema nikakve dvojbe da je riječ o kontinuumu pojave, što i autorice ovog teksta podržavaju (naravno, kao prijedlog za širu raspravu).

3. Kriteriji za procjenu poremećaja u ponašanju

Zaključci: U procjeni je li riječ o poremećajima u ponašanju i kakvima, većina izvješća upućuje na timski rad i međusektorsku suradnju te na neke ključne kriterije (posljedice ponašanja, vrsta, intenzitet, učestalost, trajanje) ili prema definiranim kriterijima u DSM-IV i sl. Neki, primjerice, drže da im kriteriji niti nisu potrebni jer vrše procjenu do razine vlastite intervencije ili preuzimaju tzv. „dijagnoze“ od drugih institucija i službi koje im upućuju korisnike (obiteljski centri), dok neki drugi (primjerice vrtići) navode probleme zbog nepostojanja instrumenata za procjenu poremećaja u ponašanju. Socijalna skrb, npr. navodi da se bave tom pojavom u situacijama kad je već potrebno poduzeti određene intervencijske mjere, a pravosuđe se koristi vodiljama u zakonu o kriterijima za izricanje vrste odgojne mjere. Dakle, praksa je vrlo različita, ali ipak se većina rukovodi naprijed spomenutim specifičnim kriterijima, kao i općenitim, npr. ponašanje značajnije odstupa od ponašanja većine i sl.

Prijedlog: Prilikom definiranja pojave, pa tako i pojma i termina, nužno je dogоворити ključне kriterije procjene pojave, na način da budu razumljivi i primjenjivi u svim područjima koja su od značaja za bavljenje djecom i mladima. Pritom je neupitno da su to, većinom, već spominjani kriteriji posljedica po dijete/ mladu osobu i njegovo okruženje, intenziteta, odnosno, težine poremećaja, učestalosti, trajanja, nastanka, složenosti i dr.

4.4. PRIJEDLOG STANDARDA ZA TERMINOLOGIJU, DEFINICIJU, KRITERIJE I NAČIN PRAĆENJA POJAVE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH¹

Uzimajući u obzir domaću praksu i iskustva na planu definiranja i praćenja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih i saznanja iz literature predlaže se standarde postaviti u odnosu na:

- terminologiju
- definiciju pojave
- kriterije za identificiranje/procjenu pojave
- načine praćenja pojave.

Standard 1. Terminologija

Na nacionalnoj razini potrebno je usvojiti jedan opći termin za djecu i mlađe s poremećajima u ponašanju, te više, djelatnostima pojedinih sektora² odgovarajućih, specifičnih termina.

Prijedlog općeg termina (nacionalna razina): **PROBLEMI U PONAŠANJU DJECE I MLADIH³**

Prijedlog termina za sektore:

Obiteljski centri⁴	Odgoj i obrazovanje	Zdravstvo	Policija	Pravosude	Socijalna skrb
- rizična ponašanja - teškoće u ponašanju	- rizična ponašanja - teškoće u ponašanju	- rizična ponašanja - poremećaji ponašanja - mješoviti poremećaji ponašanja i osjećaja	- rizična ponašanja - ponašanja kojima se krše zakonske norme	- ponašanja kojima se krše zakonske norme	- rizična ponašanja - teškoće u ponašanju - poremećaji ophođenja - ponašanja kojima se krše zakonske norme

Ovaj prijedlog je rezultat usklađivanja inicijalnog prijedloga Radne skupine u odnosu na terminologiju s prijedlozima i komentarima stručnjaka iz različitih sektora iznesenim u očitovanjima institucija i pojedinaca na taj inicijalni prijedlog, a na poziv Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Rezultat tog usklađivanja je i definiranje

¹ Termin dječa i mladi odnosi se na sljedeće dobne skupine, sukladno zakonskim okvirima: osobe u dobi do 14 godina – dječa; osobe od 14 do 18 godina – maloljetnici i osobe od 18 do 23 godine – mlađi punoljetnici.

² Civilni sektor nije uvršten u ovaj prijedlog zbog toga što nema jedinstveno područje (intervencijskog) djelovanja nego svoje programe provodi i djeluje u većini „javnih državnih“ sektora.

³ Napomena: termin problemi u ponašanju djece i mladih ima svoju stručnu logiku te stoga može imati više vrsta klasifikacija (fenomenoloških i etioloških)

⁴ Obiteljski centri, u ovom prijedlogu, svrstani su u razinu resora iz razloga njihove djelatnosti unutar lokalne zajednice

ključnih riječi koje su sastavni dio termina predloženih na nacionalnoj i sektorskoj razini, prikazanih u legendi što slijedi.

Legenda značenja ključnih riječi:

PONAŠANJE

Ponašati se – odnositi se prema drugima, vladati se (Anić, 2003, 1098).

Ponašanje. Niz nasljednih, naučenih i bolešću uvjetovanih reakcija s obzirom na pojedinca prema samom sebi i okolini (Hudolin, 1985).

Ponašanje. Način na koji netko vlada sobom, a uključuje četiri komponente koje čine **cjelokupno ponašanje** (aktivnost, mišljenje, osjećaji i fiziologija) (Glasser, W., 2000, 71).

Ponašanje. Svi oblici verbalnih, motoričkih i fizioloških reakcija organizma na neposredno ili posredno podraživanje (Petz, 2005, 351-352).

PROBLEMI U PONAŠANJU

Krovni pojam za kontinuum oblika ponašanja od jednostavnijih, manje težine i opasnosti / štetnosti za sebe ili druge, do onih propisima definiranih i/ili sankcioniranih i, često, težih po posljedicama i potrebama za tretmanom. Problemi u ponašanju djece i mladih predstavljaju središnji pojam koji supsumira ekstremnije oblike tog fenomena na oba smjera (od rizičnih preko teškoća do poremećaja u ponašanju). Uz takva ponašanja vezane su posljedice i stanja koja treba usmjeravati, mijenjati i/ili rješavati, a kojima se bave stručnjaci različitih struka i u različitim područjima.

Rizična ponašanja	Teškoće u ponašanju	Poremećaji u ponašanju
Ponašanja kojima osoba dovodi u opasnost prvenstveno svoje, ali i tuđe, zdravlje, fizički i psihički integritet, imovinu. Posljedice tog ponašanja su niskog intenziteta u sadašnjosti, ali mogu predstavljati podlogu za loše ishode u budućnosti. Neposredne posljedice i prijetnje su veće za samo dijete/ mladu osobu nego za druge pojedince i skupine. Radi se o ponašanjima koja zahtijevaju reakciju, prije svega obitelji i drugih osoba iz djietetovih redovitih životnih sredina, odnosno, profesionalaca iz nekog specifičnog područja. Primjerice: markiranje, neučenje, kršenje pravila u školi i kući, povučenost, nezainteresiranost za vršnjake, pretežno tužno raspoloženje; eksperimentiranje s cigaretama, drogom, povremeno pijenje alkohola, suprotstavljanje autoritetu, neki oblici promiskuitetnog ponašanja, nedozvoljeni kasni izlasci...	Ponašanja kojima osoba krši društvene i/ili zakonske norme i koja se pojavljuju u više različitih sredina kroz određeno vremensko razdoblje ili iznenada. Posljedice tog ponašanja traže stručnu intervenciju, iako, ponekad, za sredinu, a i za osobu, razina opasnosti u sadašnjosti ne mora biti visokog intenziteta, ali može predstavljati ozbiljnu prijetnju za budući razvoj. Primjerice: krađa, bježanje, skitnja, napuštanje škole, samoozljeđivanje, socijalna izoliranost, vožnja bez dozvole, pojedinačni nasilni ispadci, veći disciplinski prekršaji u školi...	Ponašanja kojima osoba kroz duže vrijeme i intenzivno ugrožava svoje svakodnevno funkcioniranje na više životnih područja i /ili ugrožava druge, odnosno imovinu. Posljedice tog ponašanja su brojne i izrazito negativne kako u sadašnjosti tako i u budućnosti, kako za samo dijete/ mladu osobu, tako i za druge pojedince i skupine. Radi se o ponašanjima koja zahtijevaju reakciju specijaliziranih stručnjaka i institucija, u pravilu iz više sektora istovremeno. Primjerice: teža kaznena djela i prekršaji (npr. provale, razbojništva, nasilje, preprodaja droge, silovanja), ovisnosti, pokušaj suicida, nerad i skitnja u kombinaciji...

Standard 2. Definicija

Na nacionalnoj razini potrebno je usvojiti jedinstvenu definiciju problema u ponašanju djece i mladih i iz nje derivirati nekoliko specifičnih administrativnih definicija pojedinih sektora

Prijedlog:

Nacionalna razina	Pojam problemi u ponašanju djece i mladih predstavlja skupni naziv za sva ona ponašanja biološke, psihološke, pedagoške ili socijalne geneze, kojima dijete/ mlada osoba značajno odstupa od ponašanja primjerenog dobi, situaciji, kulturnim i etničkim normama te štetno ili opasno utječe na sebe i/ili druge pojedince ili društvene sustave.
Sektorska razina:	Sektorskom definicijom problema u ponašanju obuhvaćaju se ponašanja:
Obiteljski centri	- kojima osoba odstupa od uobičajenih, dobi, situacija, kulturnim i društvenim normama primjerenih ponašanja u obitelji, vrtiću, školi ili širem okruženju, a čije posljedice štetno djeluju na samu osobu ili okruženje i time otežavaju uspješnu socijalnu integraciju.
Odgoj i obrazovanje	- koja su, prije svega u školi, značajno drukčija od onih primjerenih dobi, kulturnim i etničkim normama, a koja štetno djeluju na uspjeh u obrazovanju te razvoj obrazovnih, socijalnih i osobnih vještina djeteta/ mlade osobe, mogu biti štetna ili opasna po druge pojedince ili skupine u odgojno-obrazovnim ustanovama.
Zdravstvo	- koja predstavljaju ponavljanjući i trajni obrazac disocijalnog, agresivnog ili prkosnog ponašanja koji se bitno razlikuje od socijalno očekivanog prema dobi te je, stoga, ozbiljniji nego obična dječja nepodopština ili adolescentni bunt (MKB-10, F91).
Policija	- kojima dijete ili mlada osoba, prije svega, ostvaruje različita obilježja kaznenih djela i/ili prekršaja, te rizična ponašanja kojima dovodi u opasnost sebe ili druge pojedince i skupine.
Pravosuđe	- kojima dijete ili mlada osoba, prije svega, ostvaruje različita obilježja kaznenih djela i/ili prekršaja.
Socijalna skrb	- koja su značajno različita od opće prihvaćenih socijalnih i kulturnih, te zakonom definiranih normi ponašanja, a kojima osoba dovodi u opasnost vlastiti razvoj ili dobrobit drugih pojedinaca i skupina u društvu.

Standard 3. Kriteriji

Dio kriterija za utvrđivanje pojave zajednički je svim sektorima (opći kriteriji), a drugi, dodatni kriteriji proizlaze iz administrativnih definicija i vrijede za pojedine sektore (specifični kriteriji).

Prijedlog:

Opći kriteriji - zajednička razina:

Daju odgovore na pitanja o kakvoj je teškoći / problemu riječ u odnosu na sredinu, situaciju, kulturu, dob, zakonske norme, očeviđnost ponašanja i utjecaj na osobu i druge pojedince / skupine. Treba prepoznati:

- postoje li jasne posljedice po dijete/ mladu osobu ili druge pojedince / skupine
- odstupaju li ponašanja značajnije od uobičajenog i društveno prihvaćenog za određenu sredinu, dob i spol djeteta/ mlade osobe, te situaciju (odnosno usklađenost kronološke, mentalne, obrazovne, emocionalne, moralne i socijalne dobi djeteta/ mlade osobe)
- ukazuju li ponašanja na nepovoljan razvoj djeteta/ mlade osobe u budućnosti bez društvene pomoći / stručne intervencije
- i procijeniti obilježja ponašanja u odnosu na vrstu, intenzitet, odnosno težinu, učestalost, trajanje i složenost.

Procjenu uvijek treba raditi timski, što znači uključenost više stručnjaka, ali i roditelja i samog djeteta/ mlade osobe te u odnosu na više različitih sredina (obitelj, vrtić / škola, lokalna zajednica). Pritom se uz rizične treba usmjeriti i na procjenu zaštitnih činiteljima.

Specifični kriteriji - sektorska razina:

Odgoj i obrazovanje: Riječ je o teškoćama u učenju i izgradnji adekvatnih odnosa u školi (predškolskoj ili odgojnoj ustanovi), te neprimjerenim oblicima ponašanja, koje mogu biti uvjetovane specifičnom osobnosti djeteta/ mlade osobe, te odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturnim i jezičnim čimbenicima, ali bez utvrđenih intelektualnih, senzornih ili drugih zdravstvenih teškoća kao podloge problema.

Treba obratiti pozornost na:

- emocionalna stanja i pojavu tjelesnih simptoma,
- vrstu rizičnog ponašanja ili teškoća u ponašanju (vidjeti Primjer 1),
- intenzitet ponašanja na kontinuumu težine od blagog, umjerenog do teškog (pritom se kao kriterij težine često uzimaju posljedice po dijete/ mladu osobu ili sredinu - vidjeti Primjer 2),
- učestalost / frekventnost ponašanja: pojedinačni čin, povremeno, često, stalno (naravno da ovaj kriterij ne vrijedi za sva ponašanja, primjerice, ubojstvo),
- trajanje ponašanja: duže trajanje (6 mjeseci i više) ili nagla promjena u ponašanju (tada je riječ o problemima prilagodbe, a ponašanja su identičnog oblika i vrste),
- udruženost više vrsta problem ponašanja (loš uspjeh u školi, markiranje, ovisnosti, agresija prema ljudima, uništavanje imovine, kršenje pravila u školi),
- činjenicu da je riječ o više nego prolaznom, očekivanim odgovoru na stresne uvjete u okolini,
- prisutnost ponašanja obvezatno u školi, odnosno, predškolskoj ili odgojnoj ustanovi,

- činjenicu da redovite intervencije škole / ustanove ili roditelja nisu dale očekivane rezultate.

Primjer 1: *Markiranje*

Riječ je o ponašanju koje, samo po sebi, ne predstavlja problem u ponašanju jer, najčešće, se događa i prolazi kao obilježje redovitog razvoja svakog učenika. Međutim, isto tako, ne rijetko, može se raditi o problemu u ponašanju učenika i to ako dovodi do štetnih posljedica za samog učenika (neučenje, loše ocjene, skitnja, asocijalno društvo). Tada je takvo ponašanje, najčešće, učestalo i intenzivno, te dužeg vremenskog trajanja. Također, jasno je da se uz to ponašanje počinju javljati i neki drugi problemi u ponašanju, dakle, najčešće nije riječ o izoliranom ponašanju (koje, usput rečeno, ima dobre šanse za uspjeh), već se javljaju i ponašanja poput: skitnje, teškoća u učenju, laganja, kršenja pravila u obitelji i školi, povremenog alkoholiziranja ili eksperimentiranja s drogama i sl. Dakle, samo jedno ponašanje koje je epizodnog karaktera ili povremeno, najčešće ne predstavlja problemsko ponašanje.

Primjer 2: *Težina ponašanja*

Blaga: kada dijete više šteti sebi, npr. markiranje

Umjerena: kada šteti sebi i drugima, ali nije visoka razina opasnosti, npr. krađa u dućanu

Teška: kada više šteti drugima i riječ je o visokoj opasnosti, npr. fizički napad, razbojstvo

Napomena: za pojedine sektore moguće je dogovoriti korištenje standardiziranih instrumenata procjene (npr. Upitnik za određivanje razine intervencije / vođenje slučaja za sektor socijalne skrbi i pravosuđa ili Lista procjene dječjeg ponašanja i Učiteljska procjena ponašanja za sektor obrazovanja i obiteljski i dr.) ili razvoj instrumenata primjerenih potrebama pojedinih sektora.

Obiteljski centri: Riječ je o ponašanjima kojima dijete/ mlada osoba dovodi u opasnost vlastiti razvoj ili dobrobit drugih osoba / imovine. Važno je procijeniti tko i zašto upućuje / dovodi dijete/ mladu osobu i kako problem vidi samo dijete/ mlada osoba. Također, moguće je, a ponekad (ovisi o slučaju) nužno, koristiti specifične kriterije spomenute kod sektora odgoja i obrazovanja⁵.

Zdravstvo: Precizni kriteriji za poremećaje ophođenja nalaze se u MKB-10 klasifikaciji koja je u službenoj uporabi u Republici Hrvatskoj. Za potrebe praćenja potrebno je uključiti i dijagnostičku kategoriju Mješoviti poremećaj ophođenja i emocija (F92).

Kriteriji za rizična ponašanja uključuju, prije svega, ugrozu vlastitog razvoja djeteta/ mlade osobe (primjerice: eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti, neprimjerena i dobno neusklađena spolna ponašanja i sl.).

Policija: Riječ je o sljedećim ponašanjima:

- počinjenje prekršaja ili kaznenog djela,
- rizična ponašanja kojima se dijete/ mlada osoba dovodi u opasnost (bjeganje od kuće, skitnja, alkoholiziranje).

⁵ Kroz očitovanja obiteljskih centara na radni materijal uočeno je da postoje različita viđenja uloge i djelokruga rada tih centara.

Pravosuđe: Riječ je o kriterijima za identifikaciju ponašanja (a ne o kriterijima za poduzimanje intervencija koji se, vrlo opširno obrazloženi, nalaze u okviru ZSM-a i drugih akata). To su:

- počinjenje prekršaja,
- počinjenje kaznenog djela.

Socijalna skrb: Riječ je o:

- ponašanjima djeteta/mlade osobe kojima se dovodi u opasnost život, zdravlje, odgoj i obrazovanje, psihosocijalna dobrobit, odnosno, ukupni razvoj i dovodi pod rizik njegovo buduće djelotvorno psiho-socijalno funkcioniranje,
- ponašanjima djeteta/mlade osobe kojima se narušava, ugrožava ili dovodi u opasnost način života i zdravlje drugih osoba,
- ponašanjima djeteta/mlade osobe kojima se nanosi štetu imovini,
- ponašanjima djeteta/mlade osobe kojima se čine prekršaji i/ili kaznena djela.

Standard 4. Način praćenja

Način praćenja, dokumentiranja, evidentiranja, potrebno je uskladiti sa zajedničkim kriterijima za definiranje pojave, a unutar sektora razvijati dodatne kriterije praćenja.

Prijedlog:

Praćenje pojave	Praćenje korisnik
Nacionalna razina: Predložiti statistički model praćenja pojave na razini države	Nacionalna razina: OIB ⁶ (radi omogućavanja jedinstvenog praćenja pojave i korisnika na razini države) Sektorska razina: standardizirani upitnici procjene

⁶ Iako se brojne primjedbe reflektiraju upravo na ovaj prijedlog te, iako podržavamo nužan oprez koji se u izvješćima naglašava (kako bi se sprječila zlouporaba, stigmatizacija, zaštita identitet osobe, precizno definiralo koji bi podaci i kome bili dostupni i sl.), pa sve do činjenice da neke od institucija / resora ne koriste OIB, ostavljamo tu mogućnost za dalju raspravu. Naime, osim protivljenja i opreza, nismo dobili niti jedan prijedlog načina kako to učiniti bolje, drugačije ili na prihvatljiviji način.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Literatura:

1. Anić, V. (2003). Veliki rječnik Hrvatskog jezika. Zagreb: Novi Liber.
2. Glasser, W. (2000). Teorija izbora. Zagreb: „Alineja“.
3. Hudolin, V. (1985). Rječnik psihijatrijskog nazivlja. Treće izdanje. Zagreb: Školska knjiga
4. MBK-10 (1994). Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema. Deseta revizija. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Zagreb: Medicinska naklada.
5. Petz, B. (ur.) (2005). Psihološki rječnik. Drugo dopunjeno izdanje. Jastrebarsko: Naklada Slap.